Serie nouă
IULIE 2020
7
(CCXXVIII)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓Zilele estivale ale muzicii româneşti
✓Concursul Dorel Baicu
✓ResiliArt: Noua lume a muzicii clasice
✓Portret componistic: Ramon Tavernier
✓Tom Jones - 80
✓Sanremo - Istoria unui festival (XIII)

În imagine:
Irinel ANGHEL
(foto: Irina Vesa)

Muzica văzută pe ecran sau Oglinda care inversează realitatea

Realizând repede că spectacolele cu public în sală vor fi interzise mult timp, marile instituții de operă, de balet şi de concerte s-au repliat rapid în mediul online, pentru a păstra legătura cu iubitorii genului, cu spectatorii care, în condiții normale, umpleau teatrele.

Cele mai importante scene de operă ale lumii sunt în țări care nu par prea preocupate financiar de soarta acestora, artiştii bazându-se pe un management bun, care le asigură veniturile proprii – din publicitate, marketing, produse audio-video (plus o infinită gamă de obiecte care se vând în magazinele teatrelor şi prin extensia acestora în online), vânzări de bilete etc. Se ştie că subvenția pentru Metropolitan Opera New York este practic neglijabilă, iar unul dintre cele mai dinamice teatre de operă ale prezentului, Teatro Real Madrid, este subvenționat doar în proporție de 20%. Aşa că apărea esențial ca oamenii să nu uite de operă şi de balet, să fie ținuți aproape, prin spectacole filmate şi oferite pe site-ul instituției. Dincolo de frustranta distanțare care generează lipsa unei stări emoționale pe care o capeți în teatru, asemenea filmări sunt, de cele mai multe ori, la un nivel artistic excepțional, dublat de multe plusuri pe care regizorul tv le adaugă prin prim-planuri şi prin exploatarea detaliilor scenografice şi gestuale. De asemenea, artistul este văzut de aproape, în detaliu, cu toate trăirile sale (altminteri ascunse de distanța mare dintre rândurile de scaune şi scenă) – apărând acum asemenea protagoniştilor din cinema, cu detalii actoriceşti, de machiaj şi de costum incomparabil mai ofertante decât percepția privitorului din sală. Tocmai de aceea, soluția de avarie a transmiterii spectacolelor online a fost exploatată de marile teatre prin evidențierea plusurilor oferite spectatorului (inclusiv sunet excelent). Desigur, asta în condițiile în care aceste filmări prealabile au fost făcute de profesionişti, de artişti ai regiei, ai camerei de filmat şi ai montajului, rezultând filme în deplinătatea termenului hollywoodian. Efortul merită, pentru că de imaginea spectacolului şi de imaginea protagoniştilor depind veniturile şi existența teatrelor respective.

Acolo unde nu se pune problema subzistenței în timp de criză, spectacolele oferite online de unele instituții subvenționate 100% de la buget sunt, în comparație cu cele din marile teatre, cam la standardul clipurilor filmate de părinți cu telefonul, la serbarea de la after-school. Cadru scenografic de kitsch, ținute neglijente aduse de acasă de cântăreți (fiecare cum a crezut de cuviință), lumini colorate ca la restaurant, sonorizare improvizată, regie şi montaj... de necomentat. Că tot nu contează... Această sintagmă răsfrângându-se şi asupra calității cântului şi a acompaniamentului, ca şi asupra alegerii repertoriului.

Dar, ce să vezi, în timp ce excepționalele filme din prima categorie sunt difuzate gratuit, pentru orice doritor (cei care au nevoie de fonduri lipsindu-se de ele de dragul publicului), în alte părți, unde banul vine automat şi unde ni se oferă ceea ce spuneam în

paragraful de mai sus, s-a pus problema accesului pe site contra cost. Inclusiv la un mare concurs internațional (subvenționat generos de la buget), unde au început vânzările de ”bilete” care îți vor permite să dai click pe linkul cu filmarea, însă doar în ziua şi la ora stabilită...

Ca în basmele populare: cei săraci sunt darnici şi iubiți, cei bogați zgârciți şi neinteresanți...

A trebuit să vină pandemia ca să se observe că actualitatea este răsturnată: cei săraci sunt occidentalii iar cei bogați sunt cei care beneficiază în continuare (înjurând sistemul) de modelul sovietic...

Mihai COSMA

DIN SUMAR

Zilele estivale ale muzicii româneşti.......2-12

Vioara lui Enescu....................................13-14

Turnee naționale în timpul pandemiei........14-16

Concursul Dorel Baicu..............................18

ResiliArt: Noua lume a muzicii clasice....21-22

Aniversări: L. Stănescu, D. Dimitriu....23-26

Despărțiri..27-30

Tărâmuri virtuale legendare: Queen..........32-33

Portret componistic: Ramon Tavernier.36-37

Sanremo - Istoria unui festival (XIII)..42-43

Discuri...47-48

ZILELE ESTIVALE ALE MUZICII ROMÂNEŞTI

Întotdeauna i-am admirat pe cei care au şi *chef*, şi *timp*. În cel mai bun caz, majoritatea dintre noi au ba una, ba alta. Iar uneori n-au nici una, nici alta. De cele mai multe ori avem chef, dar nu avem timp. De puține ori avem timp, dar nu avem chef, iar de foarte puține ori n-avem nici chef, nici timp. De aceea, când am şi chef, şi timp, mă consider fericit. Atunci e posibil să pot face ceva de calitate.

Cam aşa gândeam la începutul lui martie 2020. Mă calibrasem pentru o ediție a XXX-a a festivalului *Săptămâna Internațională a Muzicii Noi*, publicasem programul pe Facebook, oamenii se bucurau, dădeau Like-uri şi pregătirile începuseră.

Apoi a venit pandemia de coronavirus şi totul s-a închis. Iată, mi-am zis, nu ajunge să-ți găseşti cheful şi timpul să faci ceva. „Peştişorul de aur" al fiecăruia dintre noi mai trebuie să ne îndeplinească o dorință: să facă posibilă prezența *kairos*-ul, a timpului propice. Fără momentul oportun, ființa oricărui fapt sau dat e neîmplinită: n-a fost să fie, după cum spune Noica.

Ceea ce prezentăm în continuare nu este un substitut al SIMN 2020 care n-a fost să fie, ci un „va fi fiind" al năzuinței de a *marca festiv jubileul Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor la 100 de ani*, la timp şi cu chef. I-am spus Zilele estivale ale muzicii româneşti. Poate că dacă avem, de data aceasta, kairos, ne vom regăsi şi cheful şi timpul de a privi cu speranță la zorii unui SIMN 2021 reîntors, reîncărcat şi revoluționar. Deocamdată, însă, ne smerim – răniți, răscoliți şi răvăşiți – cu restrângeri, reluări, redări, repuneri, retuşuri, revizitări, refaceri şi regenerări.

Dan DEDIU
Director artistic al Festivalului
Secretarul
Biroului de muzică instrumentală şi multimedia al U.C.M.R.

Zilele estivale ale muzicii româneşti

7-12 iulie 2020

„Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România – 100 de ani"

Toate concertele vor avea loc la Palatul Cantacuzino, str. Calea Victoriei nr. 141, la ora 19.00.

Organizator: Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România, Uniunea Compozitorilor şi Muzicologilor din România - Asociația pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor

Parteneri: Radio România, Universitatea Națională de Muzică din Bucureşti Muzeul Național "George Enescu", Aectra

Parteneri media: Radio România Cultural, Radio România Muzical, Actualitatea Muzicală

The World of Sounds Immediately After: despre şerpicupene, empatie şi nemărginire

Zilele Estivale ale Muzicii Româneşti au început sub semnul *rodirii*: în seara de 7 iulie, atmosfera de uşor disconfort post-carantină din curtea Palatului Cantacuzino a fost primenită de o ploaie straşnică ce a făcut ca recitalul de flaut al lui **Ion Bogdan Ştefănescu** să fie continuat, după două piese, în seara următoare. După ploaie au înflorit o mulțime de sunete, atât în arsenalul de culori de invidiat al flautului şi al flautistului, cât şi în restul săptămânii, iar împreună cu sunetele au înflorit şi auditorii care s-au simțit din ce în ce mai mult în largul lor. Nu pot să nu îmi doresc – şi sunt convinsă că nu sunt singura – ca această tradiție a concertelor în aer liber din curtea Palatului să continue şi după pandemie, mai ales că sonorizarea s-a dovedit a fi o problemă uşor de depăşit (sub mâna unui "meşter" atât de priceput ca **Bogdan Vuluță**), iar zgomotele auxiliare ale oraşului au dat chiar un anumit farmec înfăptuirilor sonore, eliberate de constrângerea – câteodată benefică, dar câteodată frustrantă – a pereților sălii de concert.

Tot de bun augur mi s-a părut faptul că acest concert de debut a fost conceput cu inventivitate şi curaj asertiv de Ion Bogdan Ştefănescu (nu ştiu dacă voit sau nu) sub motto-ul "Limite şi...dincolo de ele" sub care se desfăşoară de câțiva ani buni Săptămâna Internațională a Muzicii Noi, festival al cărei absență a fost suplinită anul acesta de ZEMR, cu acelaşi **director artistic Dan Dediu**. Încă din titlul concertului, **"The World of Sounds Immediately After"**, ne dăm seama că Ionuț propune o *topire a granițelor muzicale*, o primenire la fel de fecundă ca a ploii în peisajul muzical contemporan din jurul Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor Români (instituție care îşi aniversează anul acesta 100 de ani de existență!), lucru pentru care atât interpretul, cât şi organizatorii ZEMR merită călduroase felicitări.

Prima graniță depăşită a fost cea dintre *acustic şi electronic*: toate lucrările au fost însoțite de un mediu

Ionuţ Bogdan Ştefănescu
foto: Diana Rotaru

electronic preînregistrat. Apoi, au fost topite *graniţele stilistice*: recitalul a fost deschis şi închis de două lucrări aflate la intersecţia cu muzica să-i spunem non-academică, jazz-pop. Atât lucrarea lui **Dinu Ghezzo**, **“In Search of Euridice”,** cât şi **“Ireversibilul”** lui **Adrian Enescu** au fost două coperţi sonore care au *deschis*, în loc să închidă; au deschis urechile către o voluptate care de multe ori lipseşte din “muzica nouă”: ecouri de jazz şi muzică electronică “de club” la Ghezzo, World Music ritualic la Enescu, sonorităţi de sintetizatoare “optzeciste” la amândoi. S-a creat o punte şi cu arta cinematografică, dimensiunea vizuală fiind puternică în ambele piese: “In Search of Euridice” este chiar muzică de film (pentru un scurt-metraj experimental, de dans, al lui John Crawford, din 2010), iar Adrian Enescu şi-a realizat singur un videoclip care circulă de ani buni pe internet pentru “Ireversibil”, folosing cadre din filmul lui Alejandro Jodorowsky, “The Holy Mountain”. Tot la Adrian Enescu, el însuşi un compozitor-de-intersecţie care a fost activ în mai multe ramuri muzicale - electronică, pop, soundtrack-uri şi “muzică contemporană” -, am remarcat folosirea inteligentă a *hook-ului*, o tehnică foarte utilă în muzica de divertisment şi care în muzica de tradiţie occidentală s-ar traduce prin “leitmotiv pregnant şi recognoscibil” care ţi se lipeşte de ureche: în cazul piesei “Ireversibil”, hook-ul era un semnal din cinci impulsuri, urmat de vaiere ale vocilor incantatorii.

O altă graniţă importantă care s-a dematerializat a fost cea a *partiturii*: o mare parte din aventura muzicală prin care ne-a condus Ion Bogdan Ştefănescu a fost bazată pe *improvizaţie*, carismaticul solist având el însuşi un *look* mai degrabă apropiat de un *jazzman* decât de un “filarmonist”: cu pălărie, eşarfă, bijuterii opulente şi elegante – un *personaj* care şi prin vestimentaţie a făcut un *statement*. În două dintre lucrări, flautistul a improvizat în totalitate – foarte meşteşugit şi ingenios condus – peste un suport electronic deja existent: mă refer la lucrarea lui Dinu Ghezzo (unde a fost folosit, spre deliciul auditorilor, capul de flaut inventat de Robert Dick, “glissando headjoint”) şi la lucrarea lui **Irinel Anghel**, **“Empatie”**. Poate dintr-o omisiune, în program nu a apărut specificat acest lucru: ar fi putut fi scris “Dinu Ghezzo/I.B. Ştefănescu” la autorul piesei din deschiderea concertului, aşa cum a fost menţionat în cazul lui Irinel Anghel. Mă opresc la cea din urmă, un alt artist-intersecţie: la început muzicolog, apoi compozitor de partituri mai mult sau mai puţin convenţionale, dar şi de spectacole, festivaluri şi manifestări performative, interpret “tradiţional” (pian, percuţii şi multe altele), dar şi performer sau solist de trupă de *death metal*. “Empatie” a provocat nu numai suprapunerea inventivităţii şi virtuozităţii lui Ionut Ştefănescu peste mediul electronic, dar şi suprapunerea performance-ului lui Irinel Anghel peste cel al lui Ionuţ: în tonul timpurilor în care trăim, artista s-a spălat pe mâini îndelung într-un recipient transparent, care a fost apoi golit, o acţiune care sub *masca ludică* (vestimentaţia era una de clovn *steampunk* multicolorat) a ascuns una ritualică, de *“curăţare” spirituală* care a condus la “botezul pământului” – o nouă primenire a curţii Palatului Cantacuzino cu un alt tip de manifestare artistică. Prin repetiţie goală de sens

Curtea Palatului Cantacuzino
foto: Virgil Oprina

ne opacizăm (apa devenind treptat din transparentă, din ce în ce mai vâscoasă), dar prin repetiție ritualică ne transformăm; gestul final este unul de abandon, sau de dăruire? Multe ambiguități și stratificări semantice în această "Empatie" dintre doi artiști hipertalentați, prieteni buni și vechi, empatie prin complementaritate a actului performativ, cu respect – respectul pe care trebuie să îl avem și noi unul față de celălalt, nu numai în situații de pandemie. Mediul electronic a fost, ca de obicei, excelent realizat – într-o notă suprarealistă cumva post-mahleriană, straturile rafinate de pe "bandă" au convers brusc într-un vals patetic care s-a cuibărit aproape imediat în acordeon cu parfum francez: alte granițe dislocate, onirice.

Pentru că am ajuns la granițele dintre real și ireal, menționez al doilea "duo propriu-zis" din concert, care a implicat un artist plurivalent, compozitoarea și performerul **Mihaela Vosganian**, a cărei lucrare, **"MetamorphEu(s)is"** a fost interpretată în primă audiție absolută, fiind una din lucrările comandate de către UCMR pentru a marca Centenarul din 2020. Titlul este o combinație a mai multor termeni care sugerează aceeași disoluție a hotarului dintre tipuri de muzică, dar și între straturile conștiinței: *meta* ("dincolo"), *morfo* ("formă"), *metamorfoză*, *Morfeu* (zeul adâncurilor și al somnului) și *Eul* transformat prin starea de somn și ajuns "dincolo", într-un alt tip de dimensiune, așa cum muzica ajunge "dincolo de formă", într-o structură *spiralică*, transformativă dar și mozaicată. Muzica pendulează între tenebre și celest, între continuitate și discontinuitate, între aparenta imprevizibilitate a discursului muzical (care se coagulează și dezintegrează în mod repetat, conținând și pasaje aleatorice, improvizate!) și construcția acribică a motivelor sonore, bazate pe structuri cromatice (tânguieli ale materiei) și de cvarte (neutralitatea imaterialului). De la incantația inițială a flautului solo trecem prin-un dans ritualic repetitiv (aici intră percuția, cu blocuri de lemn) și ajungem în vintrele piesei, o zonă în care vocile procesate de pe bandă (compozitoarea, multiplicată) capătă din ce în ce mai multă importanță, mai întâi "născând" treptat titlul, printr-o joacă incantatorie cu termenii, apoi prin imitarea cântărilor tibetane, cu acel schimb treptat de vocale care provoacă modificarea armonicelor. Scriitura flautului este în mod clar cea principală, mult mai elaborată decât cea a percuției, care are un rol mai mult coloristic, de a redimensiona contextul motivelor obsesive ale flautului și de a-l *acompania* pe acesta, fie cu boluri tibetane, fie cu Kendhang (tobă de mână din Asia). Revenind la granițele stilistice dar și la punțile dintre lucrările din concert, nu pot să nu reamintesc aici sugestiile de World music din lucrarea lui Adrian Enescu (cu voci, membrane extraeuropene și didgeridoo pe bandă), sugestii care există cumva, într-o formă mai rafinată și esențializată, și în lucrarea Mihaelei Vosganian; aceasta din urmă tinde de fapt către o *nouă formă de ritual*, recontextualizat în spațiul spectacularului.

Dacă lucrările lui Irinel Anghel și Mihaela Vosganian s-au desfășurat "dincolo de concert", într-un spațiu de tranziție între ritual și spectacular, următoarele două lucrări au fost concepute "dincolo de suveranitatea autorului de tip tradițional". Lucrarea **Violetei Dinescu**, **"Șarpelecupene"** (iată în titlu din nou o creatură hibridă, o depășire a limitelor speciilor!) pentru sona și 24 de flaute a fost realizată în cadrul unei colaborări strânse și îndelungate cu flautistul Ion Bogdan Ștefănescu, pornind de la un ciclu inițial de lucrări pentru ansamblu de flaute intitulat "Flutes Play". Pornind de la materialul inițial și de la ideea transpunerii unor fragmente din partitură pentru alte flaute din familia instrumentului, dar și pentru sona, tiugă, kazoo și pian preparat, cei doi co-autori (!) au realizat prin ramificare fractală mai multe lucrări pentru ansambluri de flaute din ce în ce mai ample. Nu pot decât să fiu fascinată de acest demers creator iată, din nou, "empatic", dar și să îmi doresc ca prețioasa contribuție a flautistului să fie menționată în programele de sală. În acest concert în aer liber, solistul a alternat pasaje cu flaut alto și pasaje cu sona, o trompețică chinezească a cărei stridență timbrală a fost o binevenită schimbare în peisajul sonor dominat de moliciunea și delicatețea flautului. Figurațiile solistice se zbat într-un profil foarte imprevizibil și abrupt, în timp ce mediul acustic coagulează din când în când țesături de flaute, ca niște stoluri de grauri care apar și dispar. Deși multiplicarea fractală și ineditul timbral captivează, lucrarea devine destul de repede destul de redundantă, atât formal, cât și armonic. Poate "de vină" au fost dimensiunea amplă a concertului și similaritatea de scriitură dintre majoritatea pieselor, construite prin stratificare și explorând cu precădere virtuozitatea incantatorie-melismatică a flautului lui Ionuț. Mai ales în acest context, excelentă mi s-a părut includerea în program a lucrării **"Aleph"** de **Aurel Stroe** – magicianul român al bizareriei, al cărui limbaj extrem de particular a creat o falie expresivă binevenită în structura concertului: o scriitură frustă, omofonă, redusă la esență (îmbogățită însă de Ștefănescu cu efecte de voce și Tongue-rams), pe un schelet structural

Irinel Anghel, Ionuț Bogdan Ștefănescu

foto: Virgil Oprina

repetitiv şi obsesiv, dominat de un *lamento* descendent, modal, care este imitat şi dezvoltat de solist. “Aleph” este de fapt un cvartet de saxofoane, din care **Sorin Petrescu**, membru alături de Ionuţ în celebrul Trio Contraste şi fan devotat compozitorului, a realizat o variantă pentru solist

Ionuţ Bogdan Ştefănescu, Mihaela Vosganian

foto: Virgil Oprina

şi trei instrumente înregistrate cu sintetizatoare pe “bandă”. Din nou, aportul lui Sorin Petrescu (un orchestrator extrem de talentat şi de activ) ar fi trebuit să apară în program!

În sfârşit, închei cu singura lucrare ne-românească din concert, superba **“Cho”** a islandezului **Thorsteinn Hauksson**, o altă pată de culoare armonică foarte binevenită, scriitura solistului, deşi tot figurativă, fiind construită predominant pe moduri diatonice, totul izvorând dintr-o pentatonie luminoasă. Ideea lucrării a pornit de la legenda nimfei Echo care, pentru că i-a ascuns înşelătoriile lui Zeus, a fost blestemată de Hera să nu se poată exprima decât repetând cuvintele altora. “E” este singura literă care lipseşte din titlu, sunetul “mi” fiind cel mai important pivot sonor în piesă. Lucrarea începe cu sunete de valuri, care ne transportă într-un timp mitic, feeric; apoi auzim icnete de voci feminine care încearcă să articuleze nişte silabe: Echo încearcă să se exprime şi nu poate. În final, valurile se transformă în zgomote de maşini în viteză: din timpul mitic am trecut în cel omenesc, al prezentului; destinul tragic al lui Echo nu are sfârşit. Frumoasă şi ambiguitatea creată de condiţiile unui concert în aer liber: nu era clar ce era sunet preînregistrat şi ce era *live*, solistul fiind un ciob desprins din vitraliul sonor de pe bandă (unde din nou am auzit flaute suprapuse), iar curtea Palatului fiind înţesată de ecouri ale vântului, ale ploii şi ale maşinilor de pe Calea Victoriei. Una din cele mai puternice şi mai expresive lucrări din concert, deşi i-ar fi fost mai prielnică o audiţie într-un spaţiu închis.

Nemărginire, deci, între ce era real şi ce era plăsmuit de creativitatea muzicienilor; între ce era notat pe partitură şi ce era improvizat; între compozitor şi interpret; între interpret şi performer; între mit şi prezent; între ritual şi spectacol; între sunet de instrument şi sunet electronic; între muzică “serioasă” şi ludicul polisemantic; între Occident şi Orient. Nemărginire şi în pasiunea lui Ion Bogdan Ştefănescu pentru muzica actuală, pe care o cântă şi promovează de la o vârstă foarte fragedă (15 ani!), dexteritatea, uşurinţa extraordinară, inteligenţa muzicală şi versatilitatea interpretului-intersecţie (care este şi profesor şi compozitor – aşadar, el însuşi un fel de “şarpecupene”) find o consecinţă a unei îngemănări *profund empatice şi telepatice* cu universul sonor contemporan în toate formele sale. Îmi pare că acest *manifest al empatiei* (afişată şi pe viziera lui Irinel Anghel în prima seară), empatie atât a interpretului de tipul lui Ionuţ, care simte exact ce vrea compozitorul, dar şi între diferitele tipuri de muzicieni, între diferitele ramuri şi direcţii crescute din fond dintr-o tulpină comună – dragul de muzică –, este cel mai puternic *statement* al Zilelor Estivale şi că merită luptat pentru el. Empatia trebuie să aibă rod.

Diana ROTARU

Umbrele lui Tiberiu Olah şi Giorgione

După aproape patru luni de stat acasă, cu concerte online, iubitorii muzicii contemporane s-au reîntâlnit, cu bucurie sfioasă, în curtea Palatului Cantacuzino, la Zilele estivale ale muzicii româneşti din 7-12 iulie, organizate de

Emil Vişenescu, Oana Spânu-Vişenescu

foto: Irina Vesa

UCMR şi UCMR-ADA, în parteneriat cu Radio România, Universitatea de Muzică din Bucureşti şi Muzeul Naţional George Enescu. Un text scurt şi viu al lui Dan Dediu, coordonatorul artistic al acestui festival atât de dorit şi binevenit, anunţa, în programul tipărit în excelente condiţii grafice, sărbătorirea jubileului de 100 de ani al Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România şi nicidecum substituirea ediţiei a XXX-a a Săptămânii internaţionale a Muzicii Noi, ce fusese planificată cu mult elan şi zădărnicită brusc de pandemia de coronavirus. Pe 8 iulie 2020, a doua zi a festivalului, recitalul clarinetistului Emil Vişenescu a început după a doua parte, foarte consistentă, a recitalului flautistului Ion Bogdan Ştefănescu, ce deschisese în ajun întreaga serie de concerte, dar se întrerupsese din cauza ploii. Astfel, am avut parte de două recitaluri ce s-au potenţat reciproc, pe principiul contrastului, excelenţa în interpretare şi compoziţie constituind un solid element comun. Dacă timbrele flautelor amplificate ale lui Ion Bogdan Ştefănescu şi caracterul magic-enigmatic al pieselor lui Irinel Anghel, Aurel Stroe, Adrian Enescu şi ale Violetei Dinescu şi Mihaelei Vosganian au creat o atmosferă hipnotică, timbrul strălucitor al clarinetului şi contrastele registrelor din *Invocaţii* pentru clarinet solo de Viorel Munteanu au readus publicul la un tip de audiţie vigilentă, lucidă, atentă la detalii. Pe plastician l-ar fi putut frapa faptul că, asemenea culorilor opuse din cercul cromatic, atât timbrele clarinetului şi ale flautelor, cât şi atmosfera şi, implicit, starea indusă publicului s-au situat într-o relaţie de complementaritate. Contrastele abundă în piesa lui Viorel Munteanu: opoziţii între registrele grav şi acut, între pulsaţii, între intensităţi, între tern şi strălucitor, între monodie şi plurivocalitate, între stări de spirit şi gesturi. Lucrarea pune în joc şi procedee tehnice neconvenţionale, pe care Emil Vişenescu le stăpâneşte cu dezinvoltura unui prestidigitator. S-au distins trei secţiuni: prima, construită pe un dialog al motivelor zigzagate din registrul grav cu "răspunsuri" în registrul acut, în care notele duble, pianissimo-urile neaşteptate şi simţul discursului logic ale lui Emil Vişenescu au fost remarcabile; a urmat o a doua secţiune contrastantă, mai calmă - o melopee tânguită, cu elanuri ascendente întrerupte de triluri paroxistice sau misterioase şi de sunete scurte-interjecţii. Secţiunea a treia, o sinteză a celor două de dinainte, a readus motive din prima parte. Şi ea solicită tehnici de respiraţie variate, care dau diversitate şi bogăţie discursului. Contrastul caracterizează şi sfârşitul lucrării: un pasaj ascendent strălucitor e completat de un glissando descendent, pe expiraţie. Microfonul amplificând sunetul, polisemia dorită iniţial a părut să sporească: am auzit o confirmare triumfătoare? furie extenuată? sunet acromatic? am asistat la biologic versus măiestrit? haz sau năduf? Dar cum unul din rosturile artei ar fi şi cel de a pune întrebări, finalul piesei lui Viorel Munteanu, cu aportul neaşteptat al amplificării, a îndeplinit cu prisosinţă misiunea.

A urmat piesa *Destine paralele* de Octav Nemescu, pentru clarinet contrabas, clarinet bas şi bandă magnetică, în care lui Emil Vişenescu i s-a alăurat fostul său student Ştefan Voinic, la clarinet bas.

Pe un continuum grav, pornit de la un singur sunet ale cărui frecvenţe şi timbru se transformă imperceptibil pe parcursul piesei, astfel încât la un moment dat pare că auzi o voce umană joasă sau îţi dai brusc seama că sunetul iniţial s-a multiplicat în înălţimi diferite, cele două clarinete evoluează de la intervenţii scurte, înfiripări de monodii, la un fel de *interlace*, cum putem vedea în anluminurile celtice sau în decoraţiile arhitecturii din lemn polineziene. Impresia este de benzi şerpuind, împletindu-se în modele sofisticate, fără a intra propriu- zis în dialog, ca modelul vizual al lumii în patru dimensiuni propus de George Gamow în celebra carte "Unu, doi, trei...infinit". Galerii întortochiate, fără posibilitatea de a trece dintr-una într-alta, prin care circulă entităţi care nu se vor întâlni sau vedea niciodată, străpung o realitate unificatoare. Ca întotdeauna, muzica lui Octav Nemescu construieşte punţi către zone situate dincolo de imediat, chiar dacă imediatul e şi el mereu acolo, ca măsură de raportare la eternitate. În termenii limbajului plastic, contrastul simultan şi-a spus cuvântul: dacă îl percepem ca pe o vibraţie a limitelor dintre zonele cromatice, atunci în reţeaua traseelor melodice, timbrele celor două clarinete, bas şi contrabas, s-au scos în evidenţă reciproc, părând totodată, în mod paradoxal, să-şi anuleze limitele, într-un efect asemănător iluziei dizolvării contururilor, întrepătrunderii lor cu fondul, într-un sfumato leonardesc. Misterul vine şi din altenanţa percepţiei disipării cu cea a menţinerii conturului. Şi aici ajungem la o altă interpretare posibilă: destinele paralele interrelaţionează pe alocuri, se văd reciproc, se apropie, se despart sau se unesc, ca vieţile oamenilor.

Emil Vişenescu, Ştefan Voinic

A existat şi un contrast de tipul celui de saturaţie (puritate a culorii) în interpretarea *Destinelor paralele* de Octav Nemescu, piesă ce şi-a dat titlul întregului recital: interpretarea lui Emil Vişenescu, pură, liberă de inhibiţii a

avut intensitate şi relief maxim, iar cea a lui Ştefan Voinic, mai rezervat în expresie, a vădit o retorică mai estompată.

În *Jocuri IV* pentru clarinet şi violă de Sabin Păutza, Emil Vişenescu a cântat în tandem cu violista Oana Spânu-Vişenescu, care i-a ţinut piept cu dârzenia şi gingăşia tentei complementare. Dedicată clarinetistului Aurelian Octav Popa şi violistei Sanda Crăciun - Popa, piesa lui Sabin Păutza exploatează contrastele timbrale şi agogice într-un context cu referinţe folclorice, amintind adesea de Béla Bartók. Pizzicato-urile violei s-au opus clarinetului, flagioletele fragmentate au avut efecte de pâlpâiri intermitente, arpegiile rapide ale clarinetului au sugerat efecte coloristice şi sonore ca de pe fundul mării, sau ca văzute prin sticla tulbure verde-muşchi a unor vitralii din vechea Transilvanie. Secţiunea finală, energică, în metrică aksakă a delectat prin amestecul timbral al celor doi, culminând cu un pasaj ascendent în Do major, într-un sfârşit umoristic briant.

Piesa Doinei Rotaru, *Fum* pentru clarinet solo, a pornit ca o melopee liberă, cu cromatisme, glissandi şi microtonie, cu sunete secundare fantomatice şi sonorităţi foarte nuanţate, ce au testat fineţea auzului: m-am întrebat de mai multe ori dacă aud cu adevărat sau doar îmi imaginez că aud sunete-însoţitoare, sunete-umbre, sunete-emanaţii, sunete-năluci. O muzică elegiacă şi nu numai; o muzică produsă de un spirit viguros, ce interiorizează şi obiectivează în acelaşi timp; o muzică nicidecum descriptivă, ci, exact ca fumul, un rezultat al unei combustii puternice. Ascultând, am retrăit amurguri bacoviene, peisaje de iarnă olandeze, am simţit *Călătorul pe Marea Norilor* al lui Caspar David Friedrich privind acum în sus (nu de sus!) ceaţa, fumul existenţei noastre. Acasă, după concert, am revizuit conotaţiile fumului: shakespearianul "love is a smoke made with the fume of sighs" ("iubirea-i fum, din aburii suspinelor făcut") – Romeo jelind dragostea unilaterală; apologia, tot shakespeariană, din *As You Like It*, a inteligenţei feminine: "Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement; shut that, and 'twill out at the key-hole; stop that, 'twill fly with the smoke out at the chimney" ("Încuie-n casă spiritul femeii şi va ieşi pe geam; fereastra de-o vei fereca, prin broasca uşii scapă; încearcă să-l opreşti şi-l vei vedea cu fumul hornului zburând"), dar mai ales fraza lui Hugo "le monologue est la fumée des feux intérieurs de l'esprit" (monologul e fumul focurilor interioare ale spiritului). Toate s-ar potrivi; muzica Doinei Rotaru le conţine, dar le şi depăşeşte.

Pentru finalul recitalului, Emil Vişenescu a rezervat o piesă deja clasică: *Sonata pentru clarinet solo* de Tiberiu Olah. Virtuozitatea, înţelegerea deplină a fiecărui element în sine şi al economiei sale în întreg, simţul timpului au caracterizat interpretarea acestei capodopere din 1963, în care, surprinzător, pentru prima oara am decelat în sugestia zborului nişte influenţe din *Pasărea de foc* de Stravinsky.

Bucuria unui concert atât de bun după o lungă perioadă de abstinenţă de la spectacole a făcut ca tot ce se întâmpla - sonor şi vizual - în curtea palatului Cantacuzino, deasupra şi pe străzile alăturate părea să amplifice gestul artistic. Natura şi cotidianul păreau să irumpă în spaţiul în care se derula muzica, cu sugestiile ei de tot felul. Un claxon de pe Calea Victoriei sau răgetul unei motociclete din fosta stradă Lemnea părea la fel de animat ca zborul brusc al unui stol de păsări, uneori în contrast, alteori completând spectacolul; porumbeii ţanţoşi pe acroterele Palatului devenisera şi ei public; în blocul din dreapta curţii, câte un om ieşea pe balcon să vadă, să participe, să se lase pradă momentului. Publicul stătea răsfirat ca într-un *concert champêtre*, puţinile măşti căpătaseră o semnificaţie aproape rococo, imaginaţia putea să se ia la întrecere cu umbra lui Giorgione, Tizian sau Nicolas Lancret, acum înarmaţi cu alte palete şi alte tehnici… Şi în tot timpul recitalului, în fundal, în spatele coloanelor ce susţin terasa, Emil Vişenescu si partenerii săi au fost dublaţi de umbrele lor, uneori ca un ecou vizual, alteori, aidoma unui halou al sunetului, dar mai ales ca umbrele din peştera lui Platon, în care reali, adevăraţi, mai erau doar interpreţii, compozitorii şi ideile lor muzicale.

Lena VIERU CONTA

Duo Cello *Jaya* şi generaţia de compozitori tineri

În a treia „zi estivală" dedicată Centenarului Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România (joi, 9 iulie) a evoluat pe scena-din-grădină un duo special, care

Duo Cello Jaya
foto: Virgil Oprina

se bucură de unanimă apreciere: *Duo Cello Jaya*, care a ales pentru acest recital lucrări ale câtorva compozitori tineri, apropiaţi lor şi prin vârstă, şi prin constanţa colaborărilor.

M-am întrebat încă acum câţiva ani, când am aflat de existenţa acestui duo de violoncele, de ce *Jaya*? Aflu din sursa-la-îndemână, alias Internetul, că ar fi o primă denumire a celebrului text Mahabharata sau doar a părţii sale centrale. Dar relevantă mi s-a părut aici etimologia: cuvânt de origine sanscrită, însemnând *victorie*. Victorioşi mi-au apărut şi de această dată cei doi *Jaya* - Ella Bokor şi Mircea Marian. Deşi te-ai putea gândi la o complementaritate de gen: un ea şi un el, (un Yin şi un Yang) performând în mod armonios, de cele mai multe ori în piesele din programul serii au fost puşi în roluri de acelaşi semn: la fel de energici (de semn masculin, Yang), sau la fel de suavi-languroşi-nostalgici (feminin, Yin).

Concert în curtea palatului – atmosferă „aerisită" (şi la propriu), cu o distanţare pe care, de data asta, am asimilat-o unui generos spaţiu fizic de vibraţie asigurat fiecăruia din public, spaţiu pe care, în condiţiile normale (dinainte de...), îl găseam în antrenata noastră interiorizare a ascultării. Probabil atmosfera subtil poetizantă a înserării în acel loc anume m-a atenţionat şi asupra alegerii titlurilor pieselor.

Astfel, ***Urme*** pentru violoncel solo de **Roman Vlad** alternează două conţinuturi antinomice: o melismă subliniat cantabilă, aparent fără îngrădiri metrice (*rubato*), respectiv ritmuri martelate din zona dionisiac-pasională (*agitato*). *Urmele* acestora – coregrafiate cu multă supleţe, dar şi impetuos de Mircea Marian – se adună în final într-o zare lirică mai degrabă luminoasă, în care răzbat inflexiuni folclorice, nuanţate oriental.

Vlad Răzvan Baciu creează în piesa sa ***The Nighmare of Light*** (*Coşmarul luminii)* o tensionalitate expresionistă care mizează pe complementaritatea polifonică, dar şi pe mersul în paralel a celor două instrumente-gemene – în special în segmentul mişcat şi bine ritmat –, un adevărat dans macabru în culorile registrului grav, cu insistenţă pe cromatisme aspre în nuanţe puternice.

Fresco meets Baldi – Un titlu-capcană? (te atrage şi te...prinde), *Fresco – Baldi* – două personaje / doi interpreţi? sau un titlu cu trimiteri culturale? (oare chiar l-a întâlnit muzicianul Frescobaldi pe Bernardino Baldi, savant matematician cu exact treizeci de ani mai tânăr, ambii renumiţi în vremea lor??). Dacă vor fi fiind trimiteri muzicale la secolul XVI-XVII, acestea sunt acoperite de... exotism sudic (...Mediterana...): jocuri de accente şi semnale melodice, care devin motive şi teme...proaspete (*fresco!*). **Sebastian Androne** aduce şi aici ritmuri de dans sau repetitive, precum şi schimbări de tempo, toate îndemnând la o citire a titlului şi în cheie parodică.

Cu piesa lui **DanDe Popescu** – ***Doppelgänger*** (*Alterego*) – programul virează spre o zonă de introspecţie, anunţată aluziv de titlu şi favorizată de procesualitatea lentă de transformare a sunetelor grave în mişcare sinuoasă, o curgere-alunecare de expresie sobră, prin micro-intervale şi glissandi. Lucrând cu o motivică sumară, dar cu o neobosită reluare şi refacere a traseului, se generează un spaţiu sonor care creşte mult în consistenţă – o creştere bine susţinută de cei doi violoncelişti la care a contribuit şi o eficientă amplificare.

Monosilabic, imperativ, titlul piesei lui **Bogdan Pintilie** – ***Go!*** – este motoric, iar muzica pe care o anunţă este pe măsură, nu doar rapidă, ci şi intensă: evoluţii melodice virtuoze animate de ritmuri cu caracter, care însumează în paralelismul celor două violoncele efecte, marcări, crescendi expresive, accente. După atingerea unui dramatism aproape de pathos, dar alert, o secvenţă de linişte surprinde, apoi relansează fluxul (motoric-) giusto, cu inflexiuni folclorice.

O surpriză în programul dedicat compozitorilor români a reprezentat-o lucrarea sud-americancei **Mariela Rodriguez**: ***Switch on – switch off*** – sau, parafrazând, *Jaya meets...America de Sud*. Contrastul stilistic s-a instalat imediat, prin tonul confortabil al tonalului. Dar de la discreţia alunecărilor pe corzi (*soft music*) cei doi performeri trec cu naturaleţe şi precizie la incisivitatea ritmurilor în pizzicato, care se transformă apoi în percuţie cu şi fără arcuş, incitantă şi divertantă.

Duo Cello Jaya

foto: Diana Rotaru

Într-o compatibilitate stilistică cu piesa anterioară, ***Frumoasa şi bestia*** de **Aurelian Băcan** începe în expresie romantică, declarativă. Şi rolurile par a se potrivi: EA interpretează o cantilenă, tot langurос tonală, în timp ce EL o acompaniată arpegiat... În contrast net, o secvenţă pe ritmuri dansante – poate foxtrot? – lansează o mişcare în mai multe trepte, cu o deschidere dramaturgică (filmică?) evidentă.

Diana Rotaru îşi prezintă piesa ***Lut*** ca o muzică inspirată de natură şi de arhitectură – acestea fiind 'implicate' într-un parcurs de la natural la spaţiu locuit, umanizat. Mi-a plăcut titlul încă de la prima audiţie a

piesei: scurt, evocativ, puternic. Se potriveşte cu bocetul introductiv, dar şi cu ritmul teluric al unui dans energic, ce conduce la un coral luminos pe sunete armonice: aici se aşează în formulări melodice cu tentă folcloric – o încheiere (împăcată cu sine) a unui traseu ascendent de la impresiile quasi-tactile la cele luminoase ale lucrului construit, finalizat.

În totul, recitalul *Duo Cello Jaya* a fost în egală măsură o prezentare de lucrări reprezentative pentru generația de compozitori tineri, descriind un spectru expresiv larg şi o varietate stilistică, precum şi o etalare de interpretare cu înaltă măsură a acestui duo echilibrat, virtuoz, flexibil şi expresiv.

Carmen CÂRNECI-CAVASSI

Valențe ale violonisticii contemporane româneşti cu Diana Moş

După o destul de lungă întrerupere pricinuită de neaşteptata pandemie de coronavirus, lumea muzicală autohtonă s-a reunit în jurul mai multor evenimente organizate în condiții speciale şi desigur în aer liber astfel

Diana Moş
foto: Eugen Oprina

încât să fie respectate regulile impuse de legislație. Unul dintre acestea a fost cel intitulat *Zilele estivale ale muzicii româneşti*, desfăşurat între 7-12 iulie 2020 în ambianța curții interioare a Palatului Cantacuzino din Bucureşti, al cărui rol a fost acela de a marca centenarul Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor din România, principalul for de reprezentare a creatorilor români.

Deşi alcătuit din doar şase recitaluri, programul *Zilelor estivale ale muzicii româneşti* i-a readus în fața publicului pe unii dintre cei mai apreciați interpreți de muzică contemporană din țara noastră, precum flautistul Ion Bogdan Ştefănescu, clarinetistul Emil Vişenescu sau violonista Diana Moş. Aceasta din urmă ne-a oferit în seara de 10 iulie un interesant recital în care, cu echilibru şi atenție la detalii a surprins prin lucrările selectate, câteva „eşantioane" ale repertoriului violonistic contemporan autohton ce au evidențiat o dată în plus complexitatea sa şi varietatea de stări, de trăiri, de expresii ce pot fi redate de cel mai răspândit instrument de coarde, exploatat cu generozitate de unii dintre cei mai importanți compozitori români.

Având aceste coordonate inițiale, recitalul susținut de **Diana Moş** (actual rector al Conservatorului bucureştean) a debutat cu lucrarea ***Recercare*** pentru vioară solo de Eugen Wendel, un opus în care compozitorul îmbină structuralismul de tip Steven Feld cu o originală privire asupra uneia dintre formele instrumentale ale Barocului, ricercarul, pe care îl recreează prin fraze esențializate şi prin utilizarea unor tehnici interpretative întâlnite şi atunci şi acum în practica muzicală. Toate acestea construiesc un discurs complex în care virtuozitatea şi liniile lirice se întrepătrund aproape continuu, pe care Diana Moş l-a concretizat într-o interpretare sigură, ale cărei repere au fost acuratețea intonațională, precizia atacurilor începuturilor de fraze şi asumarea vădită a expresiei partiturii.

Compozitor ce a abordat aproape toate genurile muzicale, Ştefan Niculescu, unul dintre corifeii şcolii de compoziție românească contemporană, a figurat în programului recitalului Dianei Moş cu opusul ***Echos II*** pentru vioară şi sintetizator, în care violonista a avut-o invitată pe pianista Adriana Maier. Lucrare al cărui titlu face aluzie la numele modurilor în muzica bizantină, *Echos II* valorifică tocmai tipul de scară modală sugerat pin denumire, adaptat însă unei formule modal-tonale ce permite o multitudine de combinații de structuri, izvorâtă prin numeroasele posibilități de plasare a celor două secunde mici constitutive. De asemenea, *Echos II* atrage atenția şi prin sonoritatea specială dată pe de o parte de asimilarea sistemului intonațional netemperat ce determină folosirea unor microintervale, iar pe de alta de prezența sintetizatorului a cărui culoare timbrală face trimitere la orga de biserică prezentă în catedralele catolice. De altfel, aceste caracteristici au fost evidențiate şi de versiunea interpretativă oferită de Diana Moş şi Adriana Maier, care au accentuat în egală măsură latura spirituală a expresiei lucrării care pare a ascunde într-o metaforă sonoră o veritabilă rugă către Divinitate, şi invită la o anume interiorizare subliniată şi de nuanțele scăzute în care se desfăşoară discursul muzical construit pe un evident echilibru formal şi pe un rafinament al liniilor melodice, pus în valoare şi de Diana Moş prin trăsătura de arcuş bine conturată şi vibrato-ul dozat cu atenție.

Foarte repede am trecut de la atmosfera spiritualizată din *Echos II* de Ştefan Niculescu la energia şi provocările tehnico-interpretative din ***Bowstring*** pentru vioară solo de Nicolae Brânduş. Având principalele idei tematice izvorâte din opera *Logodna* a compozitorului, *Bowstring* propune o succesiune de alunecări tandre şi

furioase, căderi abisale şi căutări extra-senzoriale, în care surprinzătoarele glissando-uri voalate cu terminaţii abrupte şi tremolo-uri fine în combinaţii cu accente sclipinde, par a ne transpune într-un spaţiu imaginar, atemporal, numai de autor ştiut. Din punct de vedere tehnic, lucrarea, care în multe momente are o curgere sonoră ce sugerează căutarea febrilă a unui necunoscut sunet primordial, este una solicitantă prin spectaculozitatea trecerilor peste coarde, prin năvalnicele episoade desfăşurate pe durate foarte scurte (şaisprezecimi, treizecidoimi etc.), şi prin jocul de registre aproape permanentizat pe întreaga desfăşurare a lucrării. Constituind o provocare pentru orice violonist, *Bowstring* a evidenţiat travaliul interpretativ al Dianei Moş care a impresionat prin acurateţea intonaţională, buna stăpânire a unei varietăţi de tehnici specifice atât mâinii drepte cât şi mâinii stângi, dar mai ales prin foarte buna înţelegere a expresiei partiturii ale cărei culminaţii pot fi asemănate cu versanţii unor munţi pe care interpretul îi urcă pentru a ajunge la esenţa filosofică a ideii creatoare.

Diana Moş, Adriana Maier

Dintr-un recital dedicat valenţelor violonisticii contemporane autohtone nu putea lipsi ludicul, prezent prin lucrarea special scrisă pentru *Zilele estivale ale muzicii româneşti*, ***Chaplin dancing Chopin*** pentru vioară solo, compusă de Mihai Măniceanu. Reprezentant al tinerei generaţii de creatori români, Mihai Măniceanu ne-a propus în lucrarea prezentată în primă audiţie absolută de Diana Moş, un interesant exerciţiu de imaginaţie în care sonorităţile specifice filmelor cu marele Chaplin se întrepătrund cu aluzii la muzica lui Chopin într-un limbaj contemporan, bine conturat şi stăpânit cu siguranţă tehnică de către compozitor. Astfel, jocul propus de Mihai Măniceanu a atras prin ludicul expresiei sale, prin culminaţiile dinamice şi prin picturalitatea imaginilor sonore, caracteristici evidenţiate cu succes şi de Diana Moş, care a demonstrat astfel o remarcabilă versatilitate stilistică interpretativă şi o adaptabilitate a tehnicii sale instrumentale ce a ajutat-o să construiască o versiune atractivă a unei partituri pe care cel mai probabil că o vom mai asculta în cadrul recitalurilor viitoare ale violonistei sau ale altor interpreţi.

Fascinant prin diversitatea direcţiilor creatoare ale lucrărilor incluse, recitalul susţinut de Diana Moş s-a încheiat cu opusul ***Versete***, pentru vioară şi pian, de Anatol Vieru, în care solistei i s-a alăturat din nou Adriana Maier. Scrisă într-o formă de quassi-sonată, de tip liber, lucrarea *Versete* este o partitură complexă, gândită într-un limbaj contrapunctic imitativ, cu asperităţi şi dificultăţi tehnice aparent insurmontabile, depăşite însă de Diana Moş care a fost sigură şi exactă în versiunea sa, completată de vigoarea acompaniamentului pianistic al Adrianei Maier. De asemenea, *Versete* se evidenţiază prin într-o anume tipologie de melodie infinită cu urcuşuri şi puncte culminante în plenitudine sonoră, completată de un rafinament al liniilor solistice şi de o supleţe a întregului discurs muzical, subliniate de Diana Moş care a punctat şi subtilitatea întrepătrunderii dintre episoadele de virtuozitate şi momentele lirice inserate de compozitor tocmai pentru a accentua poeticitatea partiturii sale, din care nu lipsesc nici aluziile la folclorul autohton, un exemplu în acest sens fiind chiar motivul iniţial, un veritabil palindrom sonor cu alură de joc popular.

Încheiat în sonorităţile rafinate ale lucrării lui Anatol Vieru, recitalul Dianei Moş ne-a prilejuit aşadar pe de o parte reîntâlnirea cu o interpretă consacrată a muzicii contemporane româneşti şi cu un repertoriu aparte, iar pe de alta experienţa unei seri de vară petrecute în ambianţa muzicii autohtone care a căpătat noi sensuri atât prin interpretările realizate cât şi prin cadrul de desfăşurare care a oferit o altă perspectivă asupra unei muzici complexe, dar cu imense resurse expresive.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Cântec românesc în grădina Palatului Cantacuzino

Penultima seară din şirul *Zilelor estivale ale muzicii româneşti* a fost dedicată cântecului. Protagonistele,

Diana Vodă-Dembinski, Claudia Codreanu
foto: Eugen Oprina

mezzosoprana **Claudia Codreanu** şi pianista **Diana Vodă-Dembinski**, au oferit spectatorilor un buchet bogat din creația de lieduri a compozitorilor noştri moderni şi contemporani. Astfel, în deschiderea programului am ascultat cu încântare bine cunoscutul *Cântec* de Paul Constantinescu pe versurile lui Tudor Arghezi şi bijuteria semnată de maestrul Mihail Jora, *Primăvară, primăvară*, prezentat de interprete ca un adevărat imn jubilatoriu dedicat naşterii şi înfloririi vieții, a naturii. Cele două mostre, devenite clasice, ale modernismului moderat din muzica noastră au fost urmate de şase poeme create de Dan Constantinescu pe versurile lui Rainer Maria Rilke, o muzică subtilă, rafinată, pătrunsă de dramatismul latent al versurilor, exprimat într-un limbaj atonal plin de fantezie şi strălucire. La această atmosferă magică a contribuit din plin arta pianistei, care şi-a efectuat cu virtuozitate muzicalizată zborurile pe întinsul întregii claviaturi. Am reținut indimenticabilul portret sonor realizat în liedul *La biche*, prin contribuția solidară a trioului compozitor-cântăreț-pianist.

Diana Vodă-Dembinski, Claudia Codreanu

foto: Irina Vesa

În continuare, în cele patru lieduri *Lacrima şi raza*, semnate de Nicolae Teodoreanu, am admirat muzicalitatea latentă, tâlcurile adânci ale discursului blagian. Cu deosebire, momentul marcat de versul *Adânc în inimă pământul!* A răsunat ca o sentință profetică a destinului implacabil.

Mai departe, ultimele trei lieduri din ciclul *Hommage à Erik Satie,* de Adrian Rațiu pe versuri de Tristan Tzara, au dezvăluit o armonie aspră, colțuroasă, cu o expresie ironică, dar şi ipostaza luminoasă, pastorală, de o expresie dulce, pentru a sfârşi într-o ambianță calm strălucitoare.

Melopeea uşor arhaizantă a *Scrisorii către păsări a Sfântului Francisc din Assisi* ne-a evocat personalitatea unică a maestrului Theodor Grigoriu, prin profilul legănat al melodiei, în care vocea a dezvăluit nebănuite culori şi articulații sonore, având darul de a releva adevăruri ascunse.

Momentul de culminație a programului l-au realizat, desigur, cele *Trei cântece pentru o fată frumoasă*, într-o mişcare gingaşă, între cântec şi joc, de un inconfundabil spirit românesc, pagini în care compozitoarea Felicia Donceanu s-a remarcat din nou ca o voce puternică în creația de lied. Am admirat şi de această dată capacitatea excepțională a compozitoarei de a da viață intensă fiecărei pagini elaborate.

Un dialog între mezzosoprană şi pian, ca reflectare a semnificațiilor textului în câmpul ideilor muzicale a realizat compozitorul Sorin Lerescu în trei lieduri din ciclul *O oră de iubire,* pe versuri de Gheorghe Tomozei. A trăi în iubire, sau a-l descoperi prin iubire pe celălalt, acesta ar putea fi sensul expresiv al cântecelor de față. Vocea şi pianul au vibrat la unison, reuşind să transmită mesajul emoționant către public.

Dinu Savu a prezentat, în continuare, în prima audiție absolută, momentul intitulat *Prometeu înlănțuit*, de o intensitate dramatică impresionantă, pe versurile sugestive ale lui Nicolae Coman care sună astfel:

Zadarnic sfâşii trupul meu, / Pasăre neagră, vultur al mâniei,/ Din el am plămădit cândva un om.

Zadarnic sufletul mi-l cauți,/ Pasăre neagră, vultur al mâniei,/ Din el a înviat cândva un om.

Zadarnic rugul meu îl stingi,/ Pasăre neagră, vultur al mâniei,/ Din el un om a luat cândva o rază.

Un episod deosebit l-a ocazionat, fără îndoială, *Descântecul* Dianei Vodă, pe versuri populare, susținut cu o interesantă recuzită de percuție, sugerând starea de vrajă, atmosfera sumbră, malefică, afirmată intens de tonul pătimaş al cântăreței în momentele de Sprechgesang. A fost o emoționantă primă audiție publică absolută.

Programul s-a încheiat în cheie comică, tot în primă audiție absolută, printr-un portret parodic şi tandru dedicat de Dan Buciu pisicii sale favorite, Cita, dezlănțuită într-o joacă amețitoare, şi în general, pentru întregul neam pisicesc, ipostază tratată cu mare meşteşug muzical atât de compozitor cât şi de interprete.

Evoluția celor două protagoniste, Claudia Codreanu şi Diana Vodă, a dat strălucire şi dinamism unui program de maximă diversitate stilistică. Ele au demonstrat şi de această dată un înalt profesionalism şi o dedicație sublimă pentru promovarea valorilor muzicale româneşti. Impresia excepțională a fost subliniată de cadrul mirific al concertului. Sub cerul albastru al serii de vară, la doi paşi de forfota circulației de pe Calea Victoriei, grădina Palatului Cantacuzino a oferit un sanctuar al artei, străjuit de arbori seculari fremătând sub adierea vesperală, în acest spațiu încărcat de amintirea sacră a vieții şi creației maestrului George Enescu.

Lavinia COMAN

Punct final de Festival

Gândit pentru a se derula în propria ambianță spectaculară, ineditul proiect **Zilele estivale ale muzicii româneşti** – în întregime finanțat de către Asociația pentru Drepturi de Autor – a propus spre ascultare, în intimitatea

curții interioare a impunătoarei ”Case cu lei”, șase ”episoade” sonore circumscrise muzicii contemporane, cărora le-au dat viață câțiva protagoniști ai scenelor de concert, cu o carte de vizită impresionantă. Mai degrabă asimilat unei spirale a evoluției reperelor componistice decât unei idei finite de stuctură repertorială, cele șase seri muzicale (reprezentând, cumva, tipologia unei săptămâni concentrate, replică ipotetică dată celor opt zile ale ”Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi”) au revelat ascultătorilor virtuțile sensibile ale unui anumit ”magnetism” al componisticii autohtone, surprins ”pe viu” în ipostaze interpretative care i-au pus în lumină plurivalența stilistică și varietatea semantică.

foto: Loredana Baltazar

Adrian Iorgulescu, Cvartetul GAUDEAMUS

Special calibrată pentru a pune punct unui ”serial” de recitaluri instrumentale, ziua de 12 iulie s-a dorit a fi, în economia noului concept festivalier născut din dorința organizatorilor de a *”marca festiv”* centenarul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, acea încheiere rafinată proprie unui eveniment de calitate. În contextul respectiv, maturitatea scenică a **Cvartetului de coarde GAUDEAMUS** și-a spus cuvântul, inoculând ultimei seri a parcursului **estival** deja menționat orizontul de așteptare specific unui *performance* memorabil. Împreună de 33 de ani în această formulă camerală, violonistele **Lucia Neagoe** și **Raluca Irimia**, violista **Leona Varvarichi** și violoncelistul **Ștefan Neagoe** și-au dorit – și au reușit, cu succes – să schițeze o perspectivă panoramică asupra variabilității procedeelor componistice și a complexității arsenalului tehnic propriu partiturilor pe care au ales să le interpreteze.

Beneficiind de o sonorizare quadrafonică excepțională (datorată, în primul rând, parteneriatului media realizat între UCMR și Societatea Română de Radiodifuziune), versiunile interpretative ale celor patru opusuri – *Cvartetul de coarde nr.1* aparținând lui Cornel Țăranu, *Înmuguriri pentru cvartet de coarde* de Ulpiu Vlad, *Axis – Cvartetul de coarde nr. 6* semnat de Dan Dediu și *Cvartetul de coarde nr. 5* al lui Adrian Iorgulescu – au pus în lumină tendințe variate de scriitură și orientare stilistică, incluzând apartenența la tipologii modale de filiație postenesciană, alternanța discursurilor preponderent epice cu cele lirice, a celor discret onirice cu cele de influență bucolică, a gesturilor singulare cu cele repetitive, a structurilor rubato cu cele giusto, plasticitatea delicată a unor tușe sonore nuanțat descriptive, balansul între zgomot și sunet, între static și dinamic, între trasee simple și zone entropice, între discontinuitate și continuitate expresivă. Remarcabil sincronizate, intențiile interpretative ale celor patru instrumentiști au fost cele care au coagulat, pas cu pas, sintagmele muzicale clar individualizate stilistic într-o expunere coerentă și incitantă, susținută dezinvolt cu bucuria implicării într-un autentic act de cultură.

”Și muzica nouă îmbătrânește”, afirma, în deschiderea acestei ultime seri estivale, compozitorul Adrian Iorgulescu. Însă vor rămâne, mai presus de vremuri, mostrele artistice care au capacitatea de a trece testul Timpului. Cu certitudine, și prin intermediul evoluției interpretative a **Luciei Neagoe**, **Ralucăi Irimia**, **Leonei Varvarichi** și lui **Ștefan Neagoe** – fără de care sinuosul peisaj al sonorităților contemporane ar fi rămas o simplă și neînsuflețită virtualitate!

Loredana BALTAZAR

Cvartetul GAUDEAMUS, Ulpiu Vlad

foto: Irna Vesa

Vioara lui Enescu 2020

În 26 iunie, publicul bucureştean a avut privilegiul de a participa la un recital cameral de înalt nivel artistic, susținut de doi reprezentanți de marcă ai artei interpretative actuale: violonistul **Gabriel Croitoru** şi pianistul **Horia Mihail**. Manifestarea artistică a fost organizată în *Grădina cu filme – Cinema & More* a Centrului Cultural ***Teatrelli***. Programul a fost alcătuit din două cunoscute sonate de **Ludwig van Beethoven**: numărul ***1 opus 12 în Re major*** şi numărul 5, supranumită ***„a Primaverii", opus 24 în Fa major.*** Cântatul în aer liber a presupus anumite probleme legate de sonorizare, dar şi de instabilitatea partiturilor aflate în bătaia vântului. Protagoniştii evenimentului artistic au trecut cu brio peste aceste provocări, oferind o interpretare autentică, plină de entuziasm şi de ingeniozitate. În deschiderea programului, pianistul **Horia Mihail** a salutat publicul, exprimându-şi satisfacția de a cânta din nou alături de colaboratorul şi

Gabriel Croitoru, Horia Mihail

foto: Virgil Oprina

prietenul său **Gabriel Croitoru**, după întreruperea de trei luni provocată de pandemie. Recent, cei doi muzicieni s-au aflat împreună pe scena Sălii Radio în cadrul stagiunii *Concertelor Roz*, realizată însă fără spectatori (transmisă online şi la radio).

Sonata op 12 nr. 1 în Re major pentru pian şi vioară poartă anumite trăsături ale lucrărilor de gen scrise de Haydn şi Mozart. Elaborată în formă tripartită – *Allegro con brio; Tema con variazioni. Andante con moto* şi *Rondo. Allegro* –, sonata se remarcă prin melodicitatea cuceritoare, prin energia debordantă şi verva pe care le transmite. Măiestria şi creativitatea interpreților s-au manifestat plenar pe parcursul celor trei mişcări cu caracter contrastant ale sonatei. Aflați într-un dialog firesc, remacabil prin frumusețe şi rafinament expresiv, artiştii au redat într-o manieră originală caracterul avântat, eleganța şi prospețimea primei mişcări *Allegro con brio*. Publicul a fost fascinat de armonia şi naturalețea cu care se împleteau timbrele celor două instrumente, de continuitatea şi expresia particulară a fiecărei idei melodice, de redarea unitară a discursului muzical. Am admirat măiestria cu care a fost conturată tema întâi, cu motivele pregnante arpegiate, cu dinamica plină de rafinament, cu cantabilitatea ei nobilă, precum şi lirismul vibrant şi elanul sentimental caracteristic temei a doua. Ascultând versiunea emoționantă, plină de fantezie a celor doi muzicieni, încercam să identific elementele preluate de la predecesorii compozitorului (legătura stilistică istorică), precum şi noutatea procedeelor componistice pe care sonatele beethoveniene le-au adus în muzica universală. Mişcarea a doua, *Andante con moto,* a dezvăluit în egală măsură creativitatea **Titanului de la Bonn** în utilizarea procedeului variațional, precum şi modalitatea elevată de înțelegere şi redare expresivă a muzicii de către minunații interpreți. Aflați într-o colaborare artistică de excepție, ei au evidențiat calitățile timbrale specifice ale fiecărui instrument în parte, dar şi rezultanta sonoră expresivă a îngemănării lor şi predilecția compozitorului pentru prelucrarea tematică şi integrarea firească a detaliilor în cadrul discursului muzical. Finalul *Rondo. Allegro* a adus un plus de bucurie şi strălucire într-o după-amiază muzicală marcată de fantezie, entuziasm şi generozitate. Interpretarea a redat convingător înclinația autorului către scriitura instrumentală de virtuozitate, dar şi preocuparea de a găsi echilibrul între bogăția conținutului şi forma de exprimare specifică. Publicul a rezonat la sentimentele optimiste şi stările sufleteşti pozitive transmise. Muzicienii au evocat convingător caracterul alert, spectaculos şi antrenant ce caracterizează finalului lucrării.

Sonata nr. 5, opus 24 în Fa major, prezentată în completarea programului, a încununat o interpretare de zile mari. Capodopera beethoveniană a oferit muzicienilor un nou prilej de a-şi etala deplin măiestria şi bravura instrumentală. Elaborată în arhitectură cvadripartită, sonata constituie o creație camerală extrem de dificilă şi pretențioasă, o adevărată piatră de încercare pentru interpreți, nu doar prin complexitatea mijloacelor specifice, ci şi prin problematica pe care o dezbate. Interpreții au realizat o versiune magistrală a sonatei, care i-a captivat pe toți cei prezenți la recital. Alături de *Simfonia a VI-a opus 68 „Pasorala"*, elaborată tot în tonalitatea Fa major, *Sonata Primăverii* se numără printre cele mai inspirate pagini pastorale din creația compozitorului. În prima mişcare, *Allegro*, artiştii au evocat cu sensibilitate şi dăruire temele impregnate de lirism şi candoare, au conferit strălucire momentelor de culminație şi au realizat contraste dinamice şi expresive remarcabile. Au întruchipat cu mult rafinament sentimentele evocatoare şi bucuria autorului în preajma venirii primăverii. În cea de-a doua mişcare, *Adagio molto espressivo,* a fost evidențiat cu multă delicatețe şi seninătate, conținutul poetic al muzicii (marcat de unele tensiuni şi nelinişti pe alocuri) şi noblețea sentimentelor compozitorului. Pe parcursul celei de-a treia mişcări, *Scherzo. Allegro molto*, am admirat caracterul ritmic pregnant, elanul, strălucirea şi verva fără egal a interpretării. A fost o cursă irezistibilă a celor două instrumente, menită să redea frenezia sentimentelor optimiste povocate de venirea primăverii. În mişcarea a patra, *Rondo. Allegro ma non troppo,* compozitorul oferă o

varietate de teme şi de motive muzicale contrastante, originale din punctul de vedere al conţinutului şi al expresiei. Prin intermediul muzicii interpreţii au adus un omagiu primăverii, anotimpul renaşterii naturii şi simbolul reînnoirilor din viaţa oamenilor şi a societăţii. Versiunea plină de har din cadrul recitalului a adus publicului multă bucurie, speranţă şi promisiunea unui viitor mai frumos. Pentru cei prezenţi s-a confirmat faptul că Beethoven asociază sentimentul naturii cu tinereţea, cu dansul şi iubirea.

Artiştii au evidenţiat cu fantezie şi bravură trăsăturile concertante şi aspectul inedit al discursului muzical. Capodopera beethoveniană le-a oferit prilejul de a-şi etala calităţile intrumentale excepţionale, creativitatea şi colaborarea fructuoasă, de a dezvălui profunzimea gândirii muzicale şi concepţia estetică unitară din cadrul duo-ului. Pentru inegalabilii interpreţi, sonatele de Beethoven constituie o opţiune stilistică fericită, un prilej de a realiza un dialog original cu autorul şi cu ascultătorii din sala de concert, de la radio, sau din alte locaţii mai puţin convenţionale. La capătul unui eveniment plin de elan, de strălucire şi exuberanţă, mi-am amintit cuvintele poetului Vasile Alecsandri, care pe bună dreptate spunea că „românul (se) renaşte cu primăvara” (în cartea *Românii şi poezia lor*, publicată în 1850, la pag. 176). Artiştii au dezvăluit încă o dată capacitatea excepţională de a comunica în dublu sens: pe scenă, în procesul interpretativ şi de a transmite direct, spectatorilor sentimentele şi idealurile evocate în muzica sublimă şi profundă.

Pentru toţi cei prezenţi în gradina Centrului Cultural *Teatrelli* a fost o adevărată sărbătoare a muzicii, un eveniment artistic elocvent pentru a omagia rolul important pe care muzica clasică îl ocupă în viaţa românilor. În anul 2020, în care, la nivel mondial sunt celebraţi 250 de ani de la naşterea **Titanului de la Bonn**, protagoniştii recitalului au hotărât să prezinte ***Integrala sonatelor pentru pian şi vioară de Beethoven.*** Sperăm ca acest proiect artistic de anvergură să se împlinească cu succes în curând. La sfârşitul recitalului, violonistul **Gabriel Croitoru** a adresat publicului mulţumiri pentru participarea entuziastă la manifestarea muzicală desfăşurată în aer liber, precum şi speranţa că lucrurile vor evolua bine şi că vor fi reluate concertele tradiţionale în viitorul apropiat.

Recitalul extraordinar a evocat drumul spre lumină, sugerând aspiraţia compozitorului către bine, frumos şi adevăr. Prin intermediul sonatelor lui Beethoven, inegalabilii maeştri au reuşit să întruchipeze eternitatea într-o lume trecătoare. Publicul a fost captivat de succesiunea fluidificată de teme, de repetiţii, de ecouri, de imagini şi simboluri, desfăşurate convergent, divergent, ori cumulativ (asemenea valurilor), îmbogăţindu-şi substanţa progresiv, amplificând fiecare percepţie proaspătă cu muzica întregului trecut, ce o umple, o înconjoară şi o duce mai departe. În acea după amiază memorabilă, afirmaţia că „muzica începe acolo unde încetează înţelesul cuvintelor”, ni s-a părut mai actuală ca oricând.

Carmen MANEA

Poveştile instrumentelor – un proiect lansat în Noaptea de Sânziene 2020

Proiectul **Poveştile instrumentelor** a fost conceput într-un fel şi se naşte în alt fel, în Noaptea de Sânziene a anului 2020, în vremuri în care a vrea să faci artă, oriunde în lume, a devenit neînchipuit de dificil, în vremuri în care artiştii şi modul lor de expresie sunt reduşi, aproape, la tăcere, în vremuri în care artiştii par, celor mulţi, neesenţiali.

Poveştile instrumentelor vor ieşi în lume online, la ora zero în **Noaptea de Sânziene**, pe povestileinstrumentelor.turneedepoveste.ro şi procon temporania.ro.

Poveştile instrumentelor spun cum cele mai captivante întâmplări artistice se petrec în jurul instrumentelor istorice. **Poveştile instrumentelor** chiar sunt cu prinţese, regi, regine şi artişti care au uimit o întreagă epocă. Ele sunt spuse şi cântate de **pianistul Horia Mihail, violonistul Gabriel Croitoru, violoncelistul Marin Cazacu, flautistul Ion Bogdan Ştefănescu, clarinetistul Emil Vişenescu şi organistul Eduard Antal**.

Cum au luat ele naştere?

Au fost odată ca niciodată nişte turnee de poveste, care, de 10 ani, au străbătut an de an România de la un capăt la celălalt, fără oprire. Au purtat numele **Pianul călător, Vioara lui Enescu, Flautul fermecat, Duelul viorilor, Orgile României, COOLsound, Clasic la puterea a treia – Violoncellissimo, Cele trei dive** şi lista lor s-a îmbogăţit an după an, unele dintre ele crescând într-un an cât alţii-n şapte. Surori, semănând între ele precum fiicele de Împărat, dar având, totuşi, fiecare, ceva diferit.

Când a venit vremea să aniverseze a zecea ediţie, iar Turneele de poveste să se transforme în Poveştile instrumentelor, lumea artistică a fost cuprinsă de îngheţ şi tot ceea ce era glas al unui instrument muzical a amuţit.

Sălile de concert şi spectacol au rămas goale, pe străzile altădată animate în serile de sfârşit de săptămână din jurul acestora nu mai trecea nicio maşină şi niciun om, rochiile de gală au rămas în dulapuri şi, pentru o clipă ce a luat proporţii uriaşe, toţi muzicienii au avut senzaţia că trăiesc un vis urât, din care nu reuşeau să se trezească.

POVEŞTILE INSTRUMENTELOR
Horia Mihail - pian
Gabriel Croitoru - vioară
Marin Cazacu - violoncel
Ion Bogdan Ştefănescu - flaut
Emil Vişenescu - clarinet
Eduard Antal - orgă
Gabriel şi Simina Croitoru - duet violonistic
la pian: Clementina Ciucu-Ristea
online pe povestileinstrumentelor.turneedepoveste.ro
şi www.procontemporania.ro

Contrar oricărei evidențe care spune că o lume fără muzică nu există, tot mai multe ursitoare preziceau dispariția MUZICII așa cum o știam cu toții.

Atunci, de undeva, din spatele unei cortine pe care se așezase praful de când nu mai avea nevoie nimeni de ea, s-a ivit o zână bună care a spus: *„Voi să nu uitați că atâta timp cât veți ști să spuneți POVEȘTILE INSTRUMENTELOR voastre către spectatorii din sală sau către cei aflați în fața unui foișor dintr-un parc, către elevii și studenții voștri, către copii și către bunici, către publicul care se uită la ecranele telefoanelor mobile la fel de speriat ca și voi privind către un viitor incert, MUZICA va găsi drumul pentru a reveni la locul ei, în sala de concert, alături de oameni.”*

Așa s-au transformat Turneele de poveste în Poveștile instrumentelor, pentru a da speranță celor care cred în puterea unică a muzicii de a transmite emoție vie. O serie de povești subiective ale instrumentelor au căpătat astfel glasul pianistului Horia Mihail, violonistului Gabriel Croitoru, violoncelistului Marin Cazacu, flautistului Ion Bogdan Ștefănescu, clarinetistului Emil Vișenescu și organistului Eduard Antal, care au spus poveștile instrumentelor lor într-un ton personal, însoțindu-le cu o selecție muzicală gândită de fiecare cum a considerat mai convingător. Alături de ei în recitaluri au venit pianista Clementina Ciucu-Ristea și violonista Simina Croitoru.

După primăvara înghețată a anului 2020, **Poveștile instrumentelor** vor redeveni **Turnee de poveste**, vor prinde viață întâi în aer liber, apoi în catedrale și în sfârșit în sălile de concert, de la cele mai mici, la cele mai mari, redând speranță, readucând publicului curajul de a veni alături de ceilalți și de a restaura unicitatea actului artistic viu, care presupune existența a doi parteneri: artistul și publicul său.

Horia Mihail – Turneul „Pianul Călător”

La a zecea sa ediție, turneul **Pianul călător** a avut un destin și un traseu cu totul inedit. Pianistul Horia Mihail a pornit la drum în turneul său național pentru a zecea oară, „Pianul călător” cântând în 2020 în aer liber, online și on air, pentru un public dornic de emoție live după o primăvară înghețată, pentru un public care aștepta ca muzica clasică să revină la viață, cu un repertoriu marcând aniversarea Beethoven 250.

Concertele au avut loc în aer liber, începând din 24 iunie, în mai multe orașe din țară, unele dintre acestea gazde ale pianelor călătoare, respectiv la **Caracal, Alba Iulia, Deva,** pe 2 iulie la **Sibiu**, ultimele concerte având loc pe **3 iulie**, la **București** la **Grădina cu filme - Cinema and More (Creart)**, și pe **5 iulie** la **Constanța**, în **Parcul Teatrului Național de Operă și Balet “Oleg Danovski”**

Anul acesta, turneul “Pianul călător” a ajuns la ediția cu numărul 10, așa cum era poate greu de prevăzut atunci când a început totul, în 2011, pornind de la o poveste găsită în cărțile de istoria muzicii, cea a turneului lui Franz Liszt din 1846-1847 prin ceea ce avea să devină mai târziu România. În ultimul deceniu, Horia Mihail a vizitat zeci de orașe din țară însoțit de pianul călător sau cântând pe pianele din orașele în care a ajuns. Acum, pianele călătoare puse la dispoziție de Radio România, sunt încredințate comunităților din Tulcea, Caracal, Deva, Alba Iulia și Roman, dar drumul lor a fost mai lung și, uneori fără să se oprească mai mult de o seară, a trecut prin multe orașe care încă au nevoie de piane de concert.

Horia Mihail declara la jumătatea turneului: *“La începutul anului 2011 am descoperit în subsolul Societății Române de Radiodifuziune mai multe instrumente ce fuseseră folosite odată pe scena Sălii Radio sau în diverse studiouri de înregistrare. Urmau a fi casate și distruse, precum se întâmplase cu mai multe instrumente cu ani în urmă. Cu sprijinul radioului public, al partenerilor publici din întreaga țară și al unor sponsori am reușit să le readuc la viață, aducându-le în diverse săli de spectacol din România unde nu existau piane de concert. După o parte dintre concertele turneului de anul acesta, pot să spun că e bine că putem să facem din nou ceea ce trebuie să facem, adică să comunicăm energie prin muzică, prin sunet, către oameni și nu pe platforme online sau în concerte fără spectatori. Am cântat deja câteva concerte în noile condiții, în aer liber, în spații în care au fost respectate norme actuale impuse de guvern. E o senzație stranie, dar bună... Pentru că toate evenimentele online sau fără spectatori pe care le-am susținut în perioada ce a trecut nu sunt ce trebuie.”*

În urma acestor turnee, Horia Mihail a publicat patru CDuri la Editura Casa Radio, care reflectă orientările repertoriale prin care a trecut în turneul Pianul călător: *Pe urmele lui Franz Liszt, 100 % Beethoven. Romantic* sau albumul înregistrat alături de Orchestra Națională Radio cu *Beethoven, Rachmaninov, Lutoslawski*. Unul dintre cei mai dificili ani pentru comunitatea artistică mondială, anul 2020 este unul esențial și pentru turneul Pianul călător, iar faptul că ediția a zecea se va petrece în aer liber este o declarație de rezistență în fața presiunilor cărora le sunt supuși artiștii și mesajul lor de speranță în vremurile pe care le trăim.

Proiectul online „O poveste de succes”

Centrul Național de Artă „Tinerimea Română” anunță realizarea unui material retrospectiv ce prezintă într-un mod aparte anvergura și succesul de care se bucură, în parcursul lor, Orchestrele Naționale de Tineret ale României. Acest proiect este realizat în parteneriat cu Institutul Cultural Român, prin reprezentanța sa de la Bruxelles.

Orchestra Română de Tineret, Berlin 2018

foto: Virgil Oprina

Prin intermediul a două episoade video, concepute într-o manieră foarte atractivă, acest proiect digital invită publicul să descopere cele mai frumoase momente din festivaluri și competiții internaționale. Materialul, bogat ilustrat, conține mărturii ale unor personalități internaționale din domeniul muzical care au colaborat de-a lungul timpului cu Orchestrele Naționale de Tineret. De asemenea, secvențele vor fi însoțite de un comentariu de specialitate, în limbile română și engleză, realizat special pentru acest film.

Orchestra Română de Tineret este un ansamblu educat în spirit profesionist, într-un mediu artistic excepțional, fiind invitată constant la evenimentele majore de pe scena internațională. Ca urmare a unor parteneriate cu instituțiile din România, precum Ministerul Afacerilor Externe, Institutul Cultural Român sau Ministerul Culturii, s-au marcat, de-a lungul anilor, momente importante ale unor programe de diplomație publică și culturală. Orchestra Română de Tineret a performat, în premieră, pe numeroase scene ale Europei, precum Filarmonica din Berlin, Konzerthaus din Berlin, Musikverein și Konzerthaus din Viena, Marea Sală Pierre Boulez a Filarmonicii din Paris, sala Bozar din Bruxelles, Accademia di Santa Cecilia din Roma, alături de cele mai importante săli de concert din importante centre culturale precum, Aix en Provence, Basel, Geneva, Lyon, Rouen, Ruse, Chișinău, Bălți, Milano, Dobbiaco și Ravello în Italia, Linz, Salzburg, sau din Asia, la Beijing.

Referindu-se la această inițiativă, profesorul Marin Cazacu a declarat:

„Printre cele mai speciale parteneriate pe care Centrul Național de Artă Tinerimea Română le-a încheiat în ultimii ani, cel cu ICR Bruxelles este unul de suflet. La Bruxelles, în inima Europei, ansamblurile noastre – Orchestra Română de Tineret și Violoncelissimo – au strălucit și au reprezentat cultura română la cel mai înalt nivel în prezența celor mai importanți reprezentanți ai țărilor membre ale Uniunii Europene. Am fost onorat să colaborez cu ICR Bruxelles pentru realizarea celui mai însemnat eveniment cultural pe care România l-a desfășurat în Belgia și țările din jur - Festivalul EUROPALIA România. Proiectul online «O poveste de succes - Istoria Orchestrelor Naționale de Tineret ale României 2008 -2020» pe care îl vom realiza cu sprijinul echipei de la Bruxelles este unic și foarte valoros. Prezentarea istoriei Orchestrelor Naționale de Tineret ale României de la înființare și până în prezent va fi alternată cu interviuri surpriză și momente spectaculoase din concertele susținute pe cele mai prestigioase scene de concert din Europa, Asia și America. Ne dorim ca cele două filme să devină mărturie peste ani despre istoria celui mai important proiect muzical realizat în România ultimilor 30 de ani și le mulțumim partenerilor noștri pentru susținerea nemijlocită”.

Acest parteneriat instituțional între Centrul Național de Artă „Tinerimea Română” și ICR Bruxelles continuă seria de proiecte inedite susținute de reprezentanța de la Bruxelles și prezintă publicului interesat din spațiul de referință o poveste de succes, un exemplu al excelenței managementului cultural, o veritabilă carte de vizită a României pe scena muzicii internaționale de excepție.

În avanpremiera difuzării celor două episoade video, violoncelistul și profesorul Marin Cazacu, directorul Centrului Național de Artă „Tinerimea Română”, a acceptat invitația de a susține live o prezentare a proiectului inițiat de ICR Bruxelles pe pagina de Facebook a reprezentanței, în cadrul unui dialog convivial alături de directorul ICR Bruxelles.

Materialul video au fost distribuite pe canalele oficiale de comunicare ale reprezentanței ICR Bruxelles (site, Facebook, Twitter, Youtube) în datele de 1 iulie și respectiv 15 iulie și va fi redistribuit de Centrul Național de Artă „Tinerimea Română” și de partenerii săi.

“Orgile României” – ediția a II-a –

Turneul național **„Orgile României”** a propus în vara anului 2020, mai precis **între 2 și 9 iulie**, o a doua ediție, mai

specială, continuând continuând în prelungirea slujbelor din lăcaşurile de cult, incursiunea sonoră în lumea acestui instrument, prin intermediul a doi tineri organişti români – **Vlad Vişenescu** şi **Eduard Iosif Antal** – care vor cânta muzica liturgică specifică orgii, a cărei semnificaţie s-a extins în sala de concert. Turneul reia traseul de anul trecut, dar ajunge şi în alte biserici, în care nu s-a cântat în 2019. Anul acesta, turneul va trece prin 6 oraşe – **Arad, Sibiu, Alba Iulia, Iaşi, Mediaş, Bucureşti** – prezentând două repertorii diverse, în viziunea tinerilor organişti **Vlad Vişenescu** şi **Eduard Iosif Antal**, care vor cânta în continuarea slujbelor

În bisericile din România există peste 1000 de orgi. Acestea reprezintă un tezaur de tradiţie culturală pe cât de bogat, pe atât de neştiut de public. Repertoriul ales de Vlad Vişenescu propune o panoramare plină de culoare a modului în care s-a scris pentru "Regina Instrumentelor" în secole de istorie a muzicii, iar cel propus de Eduard Iosif Antal, propune concentrarea asupra repertoriului celui care a pus bazele muzicii clasice pentru acest instrument, Johann Sebastian Bach.

Perioada de desfăşurare a fost **2-9 iulie 2019**, iar traseul va ajunge la: **Arad – Biserica romano-catolică „Sfântul Anton de Padova", Sibiu – Biserica franciscană, Alba Iulia – Catedrala romano-catolică „Sfântul Mihail", Iaşi – Catedrala "Sfânta Fecioară Maria, Regină", Mediaş – Biserica evanghelică „Sfânta Margareta", Bucureşti – Catedrala „Sfântul Iosif "**.

Vara Magică în aer liber

Pentru prima dată în aer liber, **Festivalul Internaţional „Vara Magică"** invită pentru a noua vară consecutiv iubitorii de muzică clasică aflaţi în Bucureşti în această vară să vină la seria de **14 concerte camerale şi simfonice** ce se va desfăşura **între 15 iulie** şi **27 august**, în serile de **miercuri şi joi, de la ora 20**, în **Curtea Ateneului Român**, sub genericul **"Anul Beethoven la Bucureşti".**

Crescând în anvergură an după an, **Festivalul Internaţional „Vara Magică"** va aduce în 2020 pe originala scenă din faţa Ateneului 7 formaţii orchestrale precum **Orchestra Filarmonicii "George Enescu"**, dirijor şi solist **David Lefevre, Orchestra Camerata Regală**, dirijor **Constantin Adrian Grigore**, solistă **Rebekka Hartmann – vioară, Orchestra Română de Tineret** condusă de **Cristian Mandeal**, **solist Ştefan Cazacu – violoncel** , **Orchestra Naţională Simfonică a României**, solist **Cvartetul Wave**, dirijor **Cristian Mandeal, Romanian Chamber Orchestra**, dirijor **Cristian Măcelaru, Romanian Sinfonietta Orchestra, dirijor şi solist Alexander Sitkovetsky – vioară** şi **Kamerata Kronstadt**, sub bagheta lui **Cristian Oroşanu**. Programul va cuprinde şi 7 recitaluri camerale extraordinare susţinute de **Ansamblul cameral Violoncellissimo**, fondat de **Marin Cazacu,** de **Ansamblul Raro** fondat de **Răzvan Popovici,** de celebra mezzo-soprană **Ruxandra Donose, acompaniată** de pianistul **Sergiu Tuhuţiu**, de **Cvartetul ARCADIA, de violonistul Alexandru Tomescu şi pianistul Josu de Solaun,** de **Cvartetul Wave şi de Trio Georgeta Iordache** – vioară, **Andrei Ioniţă** – violoncel, **Daria Tudor** – pian.

Iniţiatorul acestui festival, **Dorin Ioniţă**, declara înaintea începerii actualei ediţii : „Totul este inedit la *Festivalul „Vara Magică" din acest an. Dacă acum aproape un deceniu, festivalul a început dintr-o necesitate, pentru că vara nu se întâmpla nimic de acest gen în Bucureşt, anul acesta el este dedicat necesităţii bucureştenilor de a reveni la normal şi din punct de vedere spiritual. Avem nevoie de cultură vie, avem nevoie de muzică, de destindere, de relaxare, iar acest festival trebuie să continue, pentru că după lunga perioadă petrecută doar în online, foarte multă lume îşi doreşte contactul direct cu emoţia generată de muzica live. Iar dacă toate acestea se petrec în eleganta curte a Ateneului Român, având pe fundal exact imaginea care se află pe afişul nostru de la început, sunt convins că… totul va fi bine."*

Programul serii de **22 iulie** a cuprins în interpretarea **Ansamblului Raro** două capodopere ale repertoriului cameral, respectiv *Cvintetul cu pian in la major*, op. 81 de Dvorak şi *Cvintetul cu pian în fa minor*, op. 34 de Brahms. Pianista Diana Ketler, violoniştii Andrey Baranov şi Erik Schumann, violistul Răzvan Popovici şi violoncelistul Justus Grimm sunt muzicienii care alcătuiesc Ansamblul RaRo, grup care de la înfiinţare (2004) şi-a propus să combine tradiţia europeană profundă şi autentică a muzicii de cameră cu o abordare inovatoare. Activitatea ansamblului include spectacole multimedia în colaborare cu artişti video din Japonia şi România, improvizaţii alături de DJ şi proiecte literar-muzicale. Ansamblul Raro a evoluat în întreaga lume în săli precum Konzerthaus din Viena, Ateneul Român din Bucureşti, Tate Gallery din Londra, Filarmonica din München şi Musahino Hall din Tokio.

Aşadar, 14 concerte, 7 seri cu orchestre, 7 seri de muzică de cameră de cel mai înalt nivel vor reprezenta atracţiile acestui an la Festivalul Internaţional „Vara Magică" OPEN AIR din 15 iulie până pe 27 august, la Ateneul Român.

Concursul DOREL BAICU

În această perioadă, din 12 martie, de la concertul ce nu s-a mai ținut, Filarmonica ”Mihail Jora”s-a exprimat online, cu recitaluri și concerte, multe dintre ele cu soliști ai locului. La o postare recentă pe facebook, cu un concert din 2015, unde am și cântat, l-am remarcat pe Dorel Baicu, acolo unde aveam bucuria de a–l afla, ca lider al partidei de flaut.

Viața acestui om s-a sfârșit înainte de a împlini 60 de ani. Cânta strașnic de frumos la flaut, a fost un supraviețuitor (a dovedit – o pe timpul cât s-a luptat cu o

boală ce nu face distincție în alegeri), un artist care cunoscându-și valoarea o apăra, cu idei, caustic, neîngăduitor și care, evident, ca orice om a știut, mai mult sau mai puțin, să se facă plăcut. Recunosc multe din calitățile lui pe care, din păcate, temperamentul i le-a ascuns. Mulți așteptau să îl audă cântând. Longilin, cu o alură elegantă, potrivită scenei, dăruit profesiei sale, Dorel Baicu capta atenția și virtuozitatea sa, ușurința cu care "dovedea" pasaje insurmontabile îți lua aerul. Fraze bine articulate, respirații cu sens și nota de originalitate cu care își semna interpretările aveau firescul valului mării, aproape de care s-a născut. Naturalețea și harul său au cucerit atenția publicului meloman, în sutele de concerte în care a fost solist și în cele camerale, ale cunoscutului ansamblu Syrinx (Dorel Baicu – flaut, Dorin Gliga – oboi, Pavel Ionescu – fagot). Ne amintim interpretările flautistului Dorel Baicu la Concertele de flaut de W.A. Mozart, C. Reinecke, la Fantezia „Carmen" de Francois Borne, după muzica lui Bizet, „Carnaval la Veneția" de Giulio Briccialdi, de performanța realizată în paginile unei alte celebre transcripții la Concertul de vioară a lui Șostakovici și multe altele cu care ne-a delectat de-a lungul anilor. A desfășurat o intensă activitate în calitate de solist, susținând concerte în Italia, Spania, Germania, România, Ucraina, Moldova etc., publicul meloman păstrându-i o dragă amintire…

Dorel Baicu s-a născut la Constanța în 22 mai 1959 și a absolvit studiile muzicale la Conservatorul "Ciprian Porumbescu" din București, la clasa de flaut a profesorilor Virgil Oprițoiu și Virgil Frâncu.

S-a perfecționat în Italia cu Antonio Baccheli și Arturo Sacchetti, iar în Germania cu Pierre Yves Artaud. Din 1982 a fost prim-flautist al Filarmonicii „Mihail Jora" din Bacău. Tot de atunci înființează Trio-ul Syrinx, care va cuceri premii după premii în concursuri internaționale. Acest ansamblu, care a sărbătorit 35 de ani de activitate artistică – era prezent în sală și Liviu Dănceanu - a primit lucrări cu dedicație de la importanți creatori contemporani, dintre care îi amintim pe Ștefan Niculescu și Viorel Munteanu.

Ambițios, capricios, cu un umor fin și persiflant, ca orice geamăn care se respectă, cu o tandrețe bine ascunsă, "aspru dar sever", vorba lui Emanuel Elenescu, Dorel Baicu a fost atras la un moment dat de cariera didactică. Din 2009 până în 2018 a predat la Universitatea Națională de Muzică "George Enescu" din Iași. Din 2017 este profesor universitar. Viorel Munteanu, cel ce i-a compus un *Concert pentru flaut și orchestră de coarde* scrie: "Dorel Baicu a promovat creația contemporană românească, unele lucrări fiind scrise special pentru flautul, tehnica și sunetul său, cunoscute și apreciate de întreaga lume muzicală."

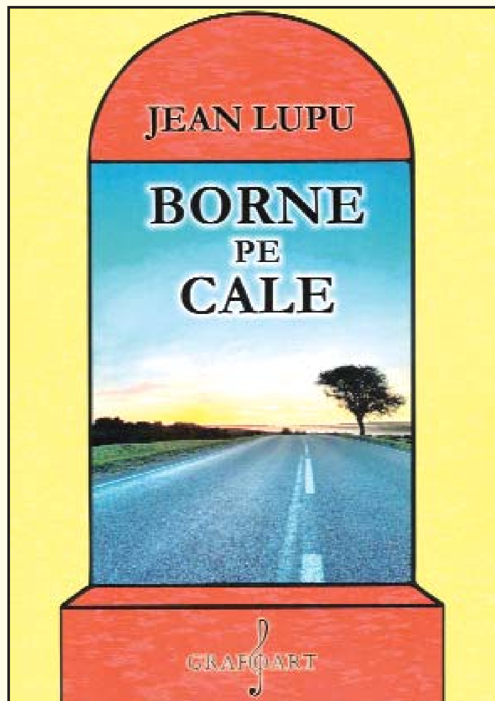
La ediția a II-a, pentru stabilirea Premiului Dorel Baicu și-au dat concursul alături de maestrul Ovidiu Bălan - director artistic, Antonio Amenduni (ex prim flautist la Teatrul de Operă din Roma și profesor de flaut la Conservatorul de Muzică Umberto Giordano, Foggia), Corvin Matei (ex prim flautist al Orchestrei Simfonice din Cape Town și profesor emerit de flaut și orchestră la Conservatorul din Stellenbosch, Africa de Sud) și Cătălin Oprițoiu (prim flautist al Orchestrei Simfonice București, profesor de flaut la UNMB). S-au înscris 20 de concurenți

Trio-ul Syrinx

români și italieni, care au fost jurizați online, iar premiul din acest an a fost câștigat de Alberto Navarra, care obține o bursă de studiu de 1.500 euro si un concert în stagiunea Filarmonicii ”Mihail Jora". La mică distanță valorică s-au situat: Georgiana Mihăilă, Ioana Balașa și Claudio Comito, ce vor cânta în stagiunea băcăuană.

Contribuţie editorială remarcabilă

Publicată recent de editura ***Grafoart***, cartea ***Borne pe cale*** a maestrului **Jean Lupu**, cuprinde o selecție a articolelor și studiilor scrise de domnia sa pe parcursul timpului, precum și alte documente menite să-i omagieze personalitatea și activitatea polivalentă, cu prilejul aniversării vârstei de 80 de ani. Evenimentul editorial organizat în foaierul Ateneului Român în 7 martie 2020, a prefațat concertul omagial al **Corului *Symbol*** din Sala Mare a prestigioasei instituții, oferind publicului spectator o perspectivă largă de cunoaștere și prețuire a distinsului muzician. Cartea evocă activitatea profesională exhaustivă desfășurată cu abnegație și pasiune de profesorul diacon Jean Lupu – prin intermediul unor articole și studii interesante, prin interviuri acordate de-a lungul vremii unor posturi de radio și televiziune, prin comentarii pertinente și poezii ale domniei sale. Acestea sunt completate cu extrase de presă ce fac referire la prestațiile artistice de succes ale corurilor dirijate de ilustrul muzician pe scene din țară și de peste hotare. Așa cum menționează autorul însuși, documentele au fost revizuite în conformitate cu normele ortografiei contemporane, păstrându-se conținutul inițial, care se dovedește a fi surprinzător de actual. Prin demersul editorial, figura luminatului muzician își dezvăluie proporțiile admirabile prin prisma universalității preocupărilor și a activității bogate. Cartea cuprinde o prefață, *Cuvântul introductiv* al autorului și 5 capitole consistente, care evidențiază parcursul profesional și uman de excepție al muzicianului. Spațiul nu ne permite o detaliere a conținutului capitolelor, ci doar menționarea unor coordonate semnificative, definitorii pentru personalitatea și activitatea domniei sale.

Capitolul I, intitulat sugestiv ***Gânduri despre muzică***, conține studii importante precum *Muzica în viața noastră și a societății*, sau *Colocviu cu George Enescu*, precum și articole dedicate ansamblului folcloric *Oltul*, corului *Ciprian Porumbescu*, corului *Camerata* din Slatina. Merită să menționăm articolele valoroase intitulate: *Folclorul muzical și Biserica Ortodoxă Română*, *Muzica – factor de educație în viața tinerilor*, *Opinii despre educația muzicală în școală*. Personalitatea distinsului muzician, atât de interesantă și complexă, nu poate fi deplin cunoscută și înțeleasă decât dacă o raportăm la specificul cultural al epocii, evaluat prin ochii proprii și prin mărturiile contemporanilor care l-au cunoscut și apreciat.

Capitolul al II-lea – ***Articole cu tematică cultural-educativă,*** evidențiază convingător experiența pedagogului și dirijorului pe parcursul carierei sale prodigioase. Extrem de interesante și binevenite sunt opiniile sale din articolele: *Valențele educative ale creației corale românești contemporane*, *Curs de inițiere în cântarea psaltică*, *Modele de lângă noi – „Patriarhul"*, sau *Elogiu căutătorilor de comori.* Evoluând pe parcursul timpului și îmbogățindu-și experiența, muzicianul oferă un sistem de gândire original, menit să-i determine pe discipoli și pe cititorii articolelor sale nu doar să pună întrebări, ci să și găsească răspunsuri. Activitatea muzicianului multilateral și enciclopedic, cutezător și pasionat în cercetarea exhaustivă a cântului coral – interferând magistral istoria muzicii și etnografia, filosofia și teologia, bizantologia și muzicologia –, a conferit noi deschideri și perspective în domenii mai puțin accesibile ale culturii românești. Bogăția informației, claritatea ideilor, creativitatea, sinceritatea și eleganța exprimării, veridicitatea trăirilor psihologice, aportul personal, autoritatea concluziilor, sunt trăsături caracteristice ale articolelor elaborate de domnia sa.

Capitolul al III-lea – ***Interviuri***, evocă activitatea neobosită desfășurată pe parcursul a șase decenii de distinsul muzician în ipostază de pedagog, dirijor și autor al unor studii prestigioase. Interviurile au fost realizate de comentatori avizați ai posturilor de radio – *Radio România Actualități*, *Radio România Muzical* și Televiziune – canalul *Trinitas TV* (Anca Bărbulescu, Veronica Orha Canelea, Mihaela Helmis, Monica Patriciu, Aurelian Popa Stavri, Remus Rădulescu și alții). Materialele se completează unele pe altele, oferindu-ne o imagine de ansamblu asupra personalității și activității muzicale de excepție, desfășurată cu dăruire și profesionalism în postură de cărturar, de mentor și dirijor, de muzicolog și autor de culegeri de piese corale, dar și în calitate de poet, de orator și cercetător în domeniul etnomuzicologiei. Personalitatea muzicianului – tipic românească în esență, dar universală prin dimensiuni și preocupări –, a fost marcată de o spiritualitate de înaltă clasă, de o forță supremă și hotărâtă, care a conferit profunzime și dimensiuni noi demersurilor sale. Capitolul conține considerații și aprecieri despre calitățile de excepție ale maestrului Jean Lupu, despre edificiul impunător pe care domnia sa l-a realizat cu mult devotament și măiestrie de-a lungul timpului.

Capitolul al IV-lea – *Poezii*, conține un grupaj de poeme scrise de autor cu mult har si sensibilitate. Printre acestea se remarcă: *Copiii pământului natal, La ceas aniversar, Înger printre oameni, Zâmbet de iubire*, sau poezii pline de devotament și iubire dedicate reprezentanților familiei ca: *De ziua nunții noastre, Dedicație 1, Dedicație 2, Poezie pentru Maria, De ziua ta, La semicentenarul Olguței, La botezul lui Andrei*. Maestrul Jean Lupu ne dezvăluie un univers poetic cuceritor, care surprinde prin sinceritatea și naturalețea exprimării, prin finețea detaliilor, prin delicatețe și bogăție metaforică. Autorul este caracterizat prin entuziasmul tinereții, capacitatea de a trăi și a transmite emoții, de a omagia frumosul, binele și adevărul.

Capitolul al V-lea – *Diverse*, conține o serie de *Recenzii și prezentări;* este un exemplu de abordare muzicologică echilibrată, de înaltă ținută științifică – în

egală măsură sensibilă şi expresivă. Am apreciat în mod deosebit studiile: *Amintirea lui Dinu Lipatti, Traian Biju – corifeu al şcolii şi culturii slătinene, Dimitrie Cantemir şi muzica,* corespondența cu Anna Lipatti, precum şi discursurile ocazionale rostite de muzician la diferite evenimente, precum *Cuvântare la despărțirea de ciprianiştii slătineni*, dedicația *„Preafericite Părinte Patriarh”*, sau *Dragii mei foşti elevi.*

Ultima secțiune a cărții cuprinde *Diplome şi premii acordate* maestrului Jean Lupu şi coralelor pe care acesta le-a îndrumat cu pasiune şi devotament de-a lungul vremii. Printre acestea se remarcă titlul de *Cetățean de onoare* al

Jean Lupu

comunei natale Brâncoveni (1998) şi *Cetățean de onoare* al județului Olt (2010). Alături de corul ***Symbol***, maestrul Lupu a primit numeroase premii la competiții internaționale. Pe 22 ianuarie 2020, ilustrului muzician i s-a conferit ***Crucea Patriarhală***, cea mai înaltă distincție oferită de Patriarhie, într-o adunare solemnă, în care Preafericitul Patriarh Daniel l-a apreciat ca fiind „misionar prin muzică”.

Reprezentant strălucit al pedagogiei şi şcolii corale româneşti din a doua jumătate a secolului XX şi din prezent, Jean Lupu aduce un plus de erudiție, de originalitate şi pasiune, prin care contribuie la îmbogățirea repertoriului coral şi la progresul artei interpretative româneşti. Ca fundament al oricărei culturi temeinice, teologia a îmbogățit zestrea spirituală a muzicianului. Programele concertelor sale de excepție îmbină armonios repertoriul religios şi repertoriul laic. Publicarea volumului *Borne pe cale* ni se pare meritorie cel puțin din două puncte de vedere: ea vădeşte preocuparea editurii *Grafoart* de a populariza şi conserva studiile realizate de cercetători valoroşi, dar şi de a omagia personalități marcante – creatori, interpreți şi pedagogi care au contribuit substanțial la progresul culturii muzicale româneşti şi universale dintr-o anumită perioadă istorică. Parcurgerea textelor ne oferă privilegiul de a cunoaşte prototipul unui caracter puternic şi date despre prodigioasa sa activitate desfăşurată în sălile de clasă şi pe scenele de concert; ele conțin detalii interesante despre evenimente marcante din viața muzicală a secolului XX şi din epoca actuală. Volumul oferă un portret al muzicianului de excepție, dar şi un model uman şi profesional demn de urmat; lectura lui ne prilejuieşte întâlnirea cu un spirit ales, cu o putere de muncă şi cu rezultate admirabile, cu o viziune larg deschisă asupra misiunii pedagogului şi a artei corale. Cu atât mai luminos străluceşte aleasa personalitate a profesorului diacon Jean Lupu, care, cu toate obstacolele întâmpinate, a reuşit să-şi ducă la bun sfârşit toate proiectele şi să fie prețuit la adevărata valoare umană şi profesională. Contribuția de marcă a autorului prefigurează viitorul muzicii româneşti în domeniul creației, interpretării şi pedagogiei. De la titlul ingenios ce sugerează drumul parcurs de muzician – asociat cunoaşterii, inițierii, devenirii, transformării, destinului – şi până la ultimul paragraf, cartea cucereşte cititorii prin originalitatea şi complexitatea conținutului.

Carmen MANEA

Opera rara – Ermonela Jaho

Un nou CD de colecție se va lansa în luna septembrie a anului 2020 – *Anima Rara* – proiect de debut al sopranei Ermonela Jaho, alături de Orquestra de la Comunitat Valenciana, condusă de tânărul dirijor Andrea Battistoni.

Repertoriul ales reprezintă omagiul adus sopranei Rosina Storchio, una dintre cele mai apreciate soprane lirice ale epocii veriste, interpretă a numeroase premiere ale genului.

Ermonela Jaho, la rândul său apreciată ca „una dintre marile interprete ale verismului” (The Guardian), propune celor pasionați de arta lirică cele mai frumoase arii din opere de Puccini, Leoncavallo, Giordano, Mascagni sau Verdi.

Compact Discul face parte din colecția realizată de casa de producție „Opera Rara” – companie ce îşi propune redescoperirea, restaurarea, înregistrarea şi interpretarea moştenirii lirice uitate din secolul al XIX-lea.

Norela-Liviana COSTEA

ResiliArt: Noua lume a muzicii clasice

Luni, 22 iunie, a avut loc o conferință online în care câțiva dintre cei mai importanți actori din piața muzicii clasice au discutat schimbările pe care le-a adus pericolul răspândirii virusului COVID-19. Conferința a fost moderată de Benjamin Woodroffe, preşedinte al Global Foundation

Benjamin Woodroffe

for Performing Arts, în parteneriat cu Secretariatul UNESCO al Convenției asupra protecției şi promovării diversității expresiei culturale.

Iată, pe scurt, care au fost liniile generale al intervențiilor vorbitorilor:

Bernard Lanskey (Director al Conservatorului Yong Siew Toh) – vorbeşte despre calitatea actului artistic online, clar inferioară celei din sala de concert, dar prin intermediul căruia studenții au mai mult curaj să experimenteze. De asemenea proiectele ies în spațiul liber şi experimentează nu doar la nivel muzical, dar şi în ce priveşte relaționarea cu publicul, care acum nu le mai este la fel de aproape. Consideră că viitorul nu va pierde prezența în sală de la spectacole, dar nici nu va fi deconectat.

Jasper Parrott (cofondator HarrisonParrott) – consideră că realitatea nu va mai fi niciodată la fel. COVID-19 va continua să afecteze în aceeaşi măsură ca lipsa locurilor de muncă, schimbările climatice, migrația în masă şi inegalitățile de şanse, problemele de sănătate mentală şi creşterea păturilor politice extremiste. Ar fi nevoie de un sistem global de gestionare a artiştilor, pentru că ei nu sunt „ai unei țări” ci sunt parte din cultura mondială. De altfel, ar trebui regândit întregul procedeu de întocmire a contractelor, deoarece în cazurile de forță majoră artiştii independenți au totul de pierdut.

Liguang Wang (compozitor şi director al China Conservatory of Music) – consideră că accesul pe noile platforme online uşurează activitatea artiştilor. În universități se folosesc noile platforme media pentru a desfăşura cursurile. Iar, ca un avantaj neaşteptat pentru cei aflați la mare distanță fizică, a fost foarte impresionant să poată vedea diferite lucrări interpretate de orchestre şi dirijori conaționali cu compozitorii – Beethoven la Berlin, sau Ceaikovski la Moscova etc. Aceste interpretări sunt pentru ceilalți o resursă care până acum nu a fost disponibilă decât ocazional.

O altă resursă importantă care nu a fost până acum disponibilă sunt aceste conferințe, webinar, care permit întâlnirea foarte convenabilă şi discuția pe teme atât de actuale.

Mary Finsterer (compozitoare) – compozitorii se confruntă cu termene-limită schimbate, deoarece concertele sunt efectiv anulate sau în cel mai bun caz amânate. Însă majoritatea compozitorilor consideră că pandemia le-a oferit pauza de care aveau nevoie pentru a se concentra pe munca de cercetare. În schimb, muzica de film s-a oprit brusc, sau a trebuit neapărat să se bazeze pe tehnologie şi pe colaborarea la distanță, deoarece întâlnirile nu mai puteau fi puse în practică. Pe de altă parte, sugestiile generației tinere au fost şi mai mult apreciate acum, deoarece tinerii erau dinainte mai conectați la tot ce înseamnă tehnologie şi ce e „la modă” în muzică, ducând la descoperirea de noi forme de expresie şi de transpunere în partitură.

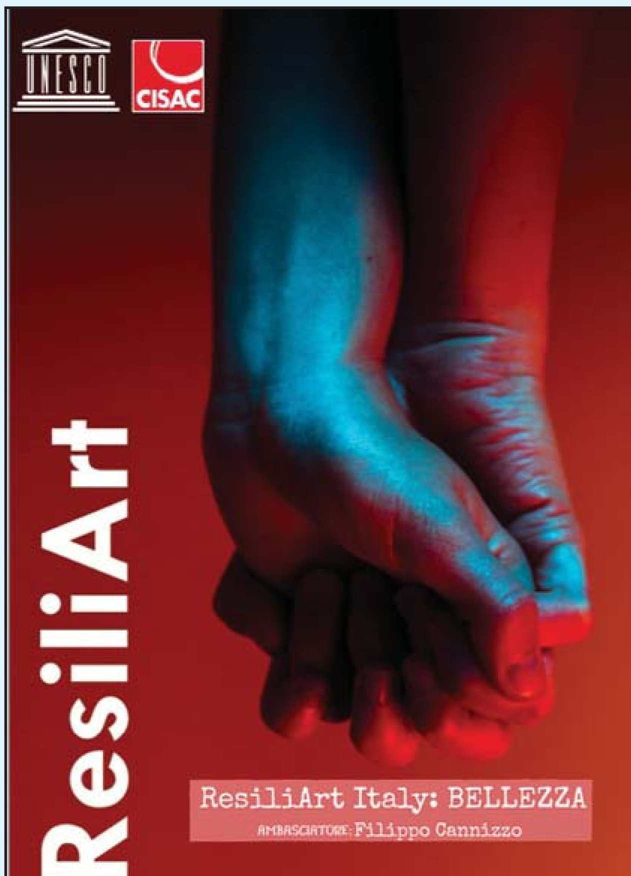
Oliver Condy (BBC Music Magazine) – Deşi putem colabora în timp real datorită noilor tehnologii şi a platformelor online, colaborarea fizică nu poate fi înlocuită. Și chiar dacă unele instrumente se pot adapta, vocal sau cu instrumentele de suflat nu se poate cânta cu măştile pe față. În Regatul Unit, spre exemplu, sectorul cultural se baza foarte mult pe vânzarea de bilete, astfel că o parte importantă din venituri s-au pierdut, iar ministerele nu au cum să susțină industria creativă. Mai mult, o parte importantă din experiența „mersului la concert” ține de partea socială, contactul cu ceilalți, discuțiile din pauză etc. Spectatorii nu vor plăti de trei ori mai mulți bani pentru o experiență pe care nu o pot împărtăşi cu un anume cerc social. Una dintre cele mai importante soluții poate fi industria înregistrărilor.

Bruce Brubaker (pianist concertist) – Într-adevăr industria muzicală este o activitate de grup. Dacă ne gândim la începuturile reproducerilor audio pe suport fizic – cilindri de bronz – acestea nu erau deloc luate în serios, ci

mai degrabă considerate jucării. Muzica nici astăzi nu poate rămâne în mediul online.

Brubaker mai propune o ipoteză: ce s-ar întâmpla dacă o invazie extraterestră ar distruge, să zicem, toate pianele? Muzicienii ar continua să facă muzică cu alte instrumente. Dar dacă extratereştrii ar distruge muzica? El crede că cei mai mulți dintre muzicieni ar găsi alte metode de a se exprima artistic. Dar dacă extratereştrii ar distruge arta cu totul? Atunci, el consideră că artiştii ar căuta pur şi simplu să îşi exprime arta cu ajutorul unui alt limbaj.

Till Ianczukovicz (fondator iDagio) – Deşi oferă material muzical de calitate, iDagio, platformă online dedicată muzicii clasice, se întâlneşte de această dată cu o concurență impresionantă de platforme ce livrează diferite materiale audio-video la diferite calități – filme, clipuri, podcast-uri (de la Facebook şi YouTube până la Netflix, HBO Go etc.). Cum se pot, aşadar, ajuta artiştii independenți, când clienții pur şi simplu au dispărut în această perioadă în care nu s-au mai aflat atât de mult în călătorii? S-a ajuns la a crea camere virtuale de concert, valabile doar 24 de ore, cu concerte pentru care oamenii plătesc – spre deosebire de tendința pe care am văzut-o la început, de a oferi totul gratuit.

Alexei Vasiliev (preşedinte al Conservatorului de Stat din St. Petersburg) – În Rusia au fost mari probleme din cauză că învățământul muzical rusesc este foarte tradițional. Această stare de urgență a provocat dezvoltarea abilităților informatice. Avantajul este că acum se va putea ajunge la mai mulți potențiali studenți care nu ar fi avut curaj să se înscrie la studii din cauza distanței. În Rusia,

toate examenele s-au putut ține online, asemenea cursurilor. Desigur că lipseşte prezența pe scenă, chiar şi prezența din sala de examen, dar astăzi nu putem schimba situația, deci cea mai bună soluție este să ne adaptăm. Poate va trebui să ne adaptăm curricula, metoda de predare, dar muzica nu se poate opri niciodată, oricine ar încerca să ne-o ia – poate sunt extratereştri, poate sunt boli, războaie... noi, în Rusia, nu concepem viața fără muzică, de aceea nu ne vom opri oricare ar fi situația.

Matías Tarnopolsky (Preşedinte al Orchestrei Philadelphia) – Pe 12 martie am avut un concert în fața sălii goale, care a fost transmis live. Concertul a depăşit până la momentul în care vorbim, 1 milion de vizualizări. În SUA ne bazăm foarte mult pe donatori, care din fericire nu au uitat de noi. La rândul nostru, a trebuit să ne asigurăm că angajații noştri supraviețuiesc în această perioadă. Am considerat de asemenea că este necesar să continuăm să solicităm comenzi de lucrări, pentru a susține compozitorii. Nu se ştie ce se va întâmpla în viitorul apropiat. Orchestra din Philadelphia este determinată să apară pe scenă, la început în formule camerale, iar când ne va permite situația, chiar ca orchestră simfonică.

Marco Suazo (Ambasador UNITAR, ONU) – Muzica trebuie să continue! Pentru mine a fost impresionant să văd cum muzica se apropie de public – şi mă gândesc acum la artiştii care ieşeau şi cântau din balcoane, pentru a îşi binedispune vecinii. Vă încurajez pe toți să experimentați aceste locații inedite de recital.

Totul se va schimba. Suntem la răscruce, şi acesta este cea mai importantă contribuție pe care o putem avea: să adaptăm paradigmele în care vom funcționa mai departe, altfel totul se va degrada treptat iar noi nu vom mai avea nimic de făcut decât să asistăm pasivi la această deteriorare. Tinerii trebuie susținuți, lăsați să îşi exprime creativitatea şi să îşi poată vinde arta pentru a trăi decent. Tinerii trebuie ascultați pentru că este clar că vechile metode nu mai funcționează.

B. Lanskey: Trebuie să ascultăm tinerii şi să înțelegem că, spre exemplu, şi Schubert a fost odată tânăr, neînțeles, neadaptat. Astăzi trebuie să ascultăm de „Schubert"-ul zilelor noastre, care poate fi oricine – femeie, european, asiatic, indian etc.

B. Woodroffe: Personal cred că acest demers va continua şi vă mulțumesc tuturor pentru prezența online. Cu toții ne dorim să adăugăm valoare artei, dar mai ales artiştilor, să nu mai considerăm că totul trebuie să vină gratuit din partea muzicienilor...

Norela-Liviana COSTEA

Lucia Stănescu

Pentru toți interpreții despre care am scris am avut un respect profesional deosebit. La unii s-a adăugat și un plus de simpatie sau afecțiune sufletească. Pe Lucia Stănescu însă, o iubesc cu totul aparte, de multă vreme, încă din anul 1997, când îi realizam primul interviu bucureștean. De atunci, ne-am întâlnit des şi admirația mea a crescut progresiv, devenindu-mi prietenă și soră. Este caldă, sinceră, degajată, puternică, hotărâtă, de o modestie surprinzătoare. De la ea primeşti cele mai bune sfaturi, împreună cu ea te simți confortabil și firesc. La peste 90 de ani, Tanti Luci (cum îi spune aproape toată lumea), este un exemplu de energie, forță, luciditate, generozitate, tinerețe și seninătate. Privind-o, regăsesc încă lumina unui chip de o frumusețe renascentistă, cu ochi de o limpezime smaraldică, curați ca sufletul pe care-l oglindesc.

... A fost o viață sau un vis?... Acesta este titlul cărții sale autobiografice, apărută în anul 2012, la editura clujeană Eikon.

... A fost o viață sau un vis? – aceasta trebuie să fi fost și întrebarea pe care și-o punea Lucia Stănescu în seara de 17 iunie 2016, în loja centrală a Operei Române, asistând la spectacolul cu Aida, prezentat în onoarea sa, la împlinirea vârstei de 90 de ani. Eram în imediata sa vecinătate și vedeam cum fiecare cuvânt al eroinei titulare era dublat de rostirea sa murmurată. Da, Lucia Stănescu era din nou pe scenă.

Timp de trei ore, cât a durat spectacolul, visa poate, la anii săi de glorie, la momentul de peste șase decenii când debuta în acest rol, la partenerii de suflet, la perioada anilor 1970-1975, când a condus destinele Operei Române din Cluj-Napoca, la drumul parcurs pe scenă, la neuitatele turnee în: China, Japonia, Cuba, Ungaria, Cehia, Egipt, Sicilia, Irlanda, Italia, dar, mai ales, visa la publicul de atunci, cald, entuziast, cu respect pentru valoare și frumos. Era un film cu imagini luminoase, dintr-o poveste cu o femeie cu voce de înger, fascinant de frumoasă, iubită, admirată, aplaudată. A fost o viață sau un vis?...

Destinul a continuat la fel în Italia, după 1979 (anul stabilirii definitive). În țara belcanto-ului a îmbinat cariera cu profesoratul (la Conservatorul Pietro Mascagni din Livorno). După ultimul debut în *Cavalleria rusticana* de Mascagni și câteva spectacole glorioase de *Manon Lescaut* de Puccini, în seara de 2 mai 1981, Lucia Stănescu a pus punct carierei, printr-un recital, intitulat „Addio alle scene", sustinut la Opera din Livorno. Un alt public, dar la fel de respectuos, omagia în picioare, pe distinsa La Stanescu, această voce somptuoasă, tulburătoare prin frumusețea și consistența armonicelor, considerată o demnă urmaşă a Renatei Tebaldi.

A avut un destin desfășurat în două etape distincte, în două orașe europene: Cluj-Napoca și Livorno.

Născută la 16 iunie 1926, în sătucul Someșul Rece de la poalele Munților Apuseni, dintr-o familie de preoți, Lucia Stănescu a fost luată de mică în grijă, de mătuşa Leontina din București. Așadar, educația s-a făcut în școlile din cartierul Foișorul de Foc, la Liceul Domnița Ileana și apoi, la Conservatorul din capitală, la clasa renumitului profesor Constantin Stroescu.

În anul 1949 a devenit solistă a Operei Române din Cluj-Napoca. După câteva roluri mici, între 25 și 30 de ani, a debutat în: Cherubino din *Nunta lui Figaro*, Micaela din *Carmen*, Ana din opereta *Ana Lugojana*, Mimi din *Boema*, Margareta din *Faust*, Elvira din *Don Giovanni*, Maria din *Mazepa*, Tatiana din *Evgheni Oneghin*, Desdemona din *Otello*. După 30 de ani, s-au adăugat: *Madama Butterfly, Tosca, Aida, Paiațe, Lohengrin, Manon Lescaut*. Între anii 1970 și 1975 a fost și Directoarea Operei Române din Cluj-Napoca.

– A fost perioada mea cea mai plină pentru că, eram solistă, profesoară la Academia de Muzică și Directoare. Mi-aduc aminte că, atunci când am preluat „cârma" era o atmosferă tristă, o stare de blazare, deoarece, teatrul nostru nu ieşise aproape nicăieri, în comparație cu Bucureștiul. Așadar, condiția pe care am pus-o pentru a accepta funcția a fost să pot să scot colectivul în străinătate, bazându-mă pe relațiile mele din: Italia, Franța, Austria și Bulgaria. Așa s-au realizat turneele de la Sofia și apoi, timp de patru ani neîntrerupți, cele de la Livorno (Italia).

– Ce evenimente deosebite s-au petrecut în timpul directoratului dv.?

– Premierele nu mai mi le aduc acum aminte, dar, un moment deosebit a fost la comemorarea a 30 de ani de la moartea lui Puccini, când am prezentat *Fata din Far West*, în regia lui Viorel Gomboșiu, cu Margareta Rădulescu în rolul principal și când i-am avut invitați pe: Primarul orașului Viarregio (unde Puccini are o casă), pe Președintele Festivalului de Operă de la Torre del Lago și pe nepoata Maestrului, Simonetta Puccini.

– Vorbiți cu multă afecțiune despre Puccini. A rămas compozitorul dv. preferat?

– Da. Cele mai iubite roluri din cariera mea au fost: Tosca, Mimi, Manon Lescaut, Butterfly, Liu, Sora Angelica. Deci... femeile sale. Mă contopeam cu melodicitatea și trăirea lor sufletească. În plus, la clasa Maestrului Stroescu am învățat că Puccini este „cel mai actual" dintre toți clasicii operei. Chiar şi destinul lui Puccini m-a fascinat. Şi acum mă înfior când îmi amintesc ce mult am plâns când am vizitat prima oară vila lui, de pe malul lacului Massaciuccolli. Şi mai plâng şi azi... Legat de Viarregio, trebuie să vă spun că acolo, în cofetăria Margheritta, unde Puccini venea să își bea cafeaua, masa lui rămâne veșnic neocupată, în semn de respect, după cum, în vila sa de la Torre del Lago, în perete, chiar deasupra clapelor pianului,

se află sicriul cu rămăşiţele sale pământeşti. Deasupra lui au fost zidiţi soţia sa Rita şi fiul său, Antonio.

Un alt lucru romantic... Lacul e plin de lebede albe şi de nuferi, dar, se spune că numai în nopţile cu lună, apare şi o lebăda neagră, reprezentând spiritului Maestrului. Eu, n-am văzut-o, dar mi-ar plăcea să cred că aşa e!...

– *Alături de sentimentalul Puccini pe cine aţi aşeza?*

– Pe Ceaikovski, pe a cărui Tatiană am iubit-o mult şi cu care mi-am dat absolvenţa, în faţa unei comisii prezidată de maestrul Sigismund Toduţă. (Interviu pentru TVR, anul 1997)

Prin căsătoria cu un impresar italian, în anul 1979, Lucia Stănescu s-a stabilit definitiv la Quercianella, un colţ de vis, situat la 6 km de Livorno, în Toscana. Această voce plenară, somptuoasă, cu o fluiditate de catifea întunecată, a cântat mult, mai ales în Italia. Printre parteneri s-au numărat: Beniamino Prior, Flaviano Labo, Nicola Rossi-Lemeni, Nicola Martinucci, Sesto Bruscantini, Renato Bruson, etc.

Din anul 1981, când „a pus punct" carierei scenice, s-a dedicat total profesoratului la Conservatorul Pietro Mascagni din Livorno. Timp de aproape 15 ani, studenţilor săi le-a fost: dascăl, mamă şi prietenă.

Legătura cu România a rămas însă foarte strânsă, deoarece, Lucia Stănescu s-a implicat în continuare în

în Tosca

realizarea unor turnee ale Operei clujene în Italia, iar în juriile sau cursurile de măiestrie susţinute în România, a descoperit mereu noi talente, pe care le-a recomandat sau le-a susţinut cu burse, unii devenind solişti de faimă pe scenele lirice: Alexandru Agache, Tatiana Lisnic, Elena Cassian, Cellia Costea, Tiberiu Simu, George Petean, Alin Anca, Nicoleta Maier, Paula Iancic.

– *Şcoala noastră de canto este competitivă cu cea din Italia?*

– O, este mult deasupra! ... Realitatea din Italia nu e aşa cum o visam eu. Nu se face canto decât o oră pe săptămână, nu se învaţă limbi străine, la examenul de diplomă în academiile de muzică trebuie să cânţi numai trei arii, iar profesorii nu sunt proveniţi din artişti faimoşi, sunt nişte „iluştri necunoscuţi". Tinerii români mai suferă poate, la capitolul cultură generală şi de specialitate, dar din punct de vedere tehnic, sunt categoric, superiori altora. Dacă au şi un sistem nervos echilibrat, rezistent, atunci viitorul e al lor. Prin prisma experienţei mele îi sfătuiesc însă să nu se aventureze într-un repertoriu nepotrivit. Din cauza asta s-au pierdut voci, s-au întâmplat tragedii şi e păcat! De exemplu, rolul Santuzza din *Cavalleria rusticana* de

Mascagni a fost ultima mea premieră la Livorno, vocea mi se rotunjise, vârsta evoluase. Dacă aveam 26 de ani nu-l cântam. De-abia după 15 ani de carieră am îndrăznit să cânt şi pe Elsa din *Lohengrin* de Wagner. Aşadar, mare atenţie!... (Interviu pentru TVR, anul 2005)

Lucia Stănescu este Artistă Emerită a României, Cetăţean de Onoare al oraşului Cluj-Napoca, dar este foarte preţuită şi în Italia. Alături de medalii şi distincţii de tot felul, Academia Le Muse din Florenţa i-a conferit valorosul Simbol al Eutherpei, pe care, înainte nu-l mai primiseră decât: Maria Callas, Gina Cigna, Boris Christoff, Tancredi Pasero, Giulietta Sinmionatto şi Mario del Monaco.

În luna mai, 2015, la Castelul Peleş din Sinaia, Casa Regală, prin Prinţesa moştenitoare Margareta a României i-a acordat Medalia Nihil Sine Deo, pentru întreaga activitate dedicată teatrului liric.

Lucia Stănescu este o femeie şi o artistă frumoasă, cu o limpezime sufletească în deplină concordanţă cu fascinaţia chipului, cu o educaţia rafinată şi o cultură plurivalentă, o fiinţă născută pentru muzică şi armonie.

17 iunie 2016. *Aida*, spectacol de omagiere a sopranei Lucia Stănescu la împlinirea vârstei de 90 de ani.

După *Marşul Triumfal*, s-a ridicat cortina. Prezentarea făcută de jurnalistul Marius Constantinescu sărbătoritei şi încheiată cu cuvintele: Ladys and gentelmans... The Queen! (o trimitere inspirată referitoare la vârsta de 90 de ani a Reginei Elisabeta a Angliei), în ovaţiile prelungite ale unui public ridicat în picioare, şi-a făcut apariţia Lucia Stănescu. Era însoţită de Doctorul Nicolae Miu, unul dintre marii săi admiratori, care i-a făcut un laudatio plin de afecţiune.

Cu o tinereţe spirituală incredibilă, Lucia Stănescu a răspuns dragostei oferite de asistenţă printr-un scurt, dar vibrant discurs. Mulţumea Clujului, românilor, ţării pentru toate aceste visuri... împlinite.

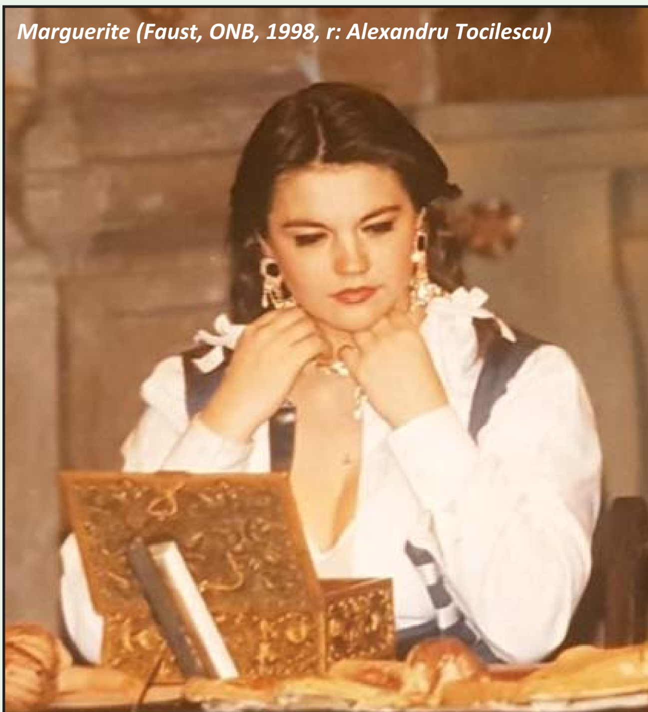
Luminiţa CONSTANTINESCU

Doina Dimitriu în arhiva Opera Magazine

Paradoxul

Doina Dimitriu este un caz singular şi, în acelaşi timp, tipic pentru o carieră exemplară a unei soprane din România. Subestimată în ţară, aproape necunoscută publicului larg, în timp ce cânta de i la Teatro alla Scala în numai patru ani, o performanţă cu totul extraordinară, un record naţional. Adică mai mult decât Virginia Zeani (24 de prezenţe), Ileana Cotrubaş (20), Angela Gheorghiu (7), Nicolae Herlea (14) sau Ludovic Spiess (2). Sigur, au fost multe concerte, nu toate rolurile au fost din marele repertoriu, dar a fost Mimì şi Violetta Valéry acolo, în templul lui Verdi şi al lui Puccini, e foarte, foarte mult. Apoi, vizibilitatea ei ceva mai redusă în ţară este explicabilă: membră a ansamblului Operei Iaşi, nu chiar cel mai strălucit teatru liric românesc la începutul anilor 2000, într-o perioadă de tranziţie a României de la postcomunism la integrarea în Uniunea Europeană, când problemele economice erau atât de mari, încât cultura şi artele spectacolului nu interesau aproape pe nimeni.

Evident, Teatro alla Scala e cel mai sonor nume şi chiar dacă Wiener Staatsoper, Metropolitan Opera sau Covent Garden au rămas doar nişte vise, Doina Dimitriu a cântat multe spectacole în teatre foarte importante: Hamburg Staatsoper, Chicago Lyric Opera, Teatro Reggio di Parma, Théâtre du Capitole de Toulouse, sau Festivalul de la Spoleto şi mă opresc din păcatul de a înşira aici o listă fără sfârşit de locuri şi de parteneri de scenă, aşa cum obişnuiesc hagiografiile operatice naţionale. Pentru că, dincolo de un *catalogo*, mai importante sunt impresiile pe care le-a lăsat celor care au văzut-o şi ascultat-o cântând, iar arhiva revistei *Opera* e una dintre sursele cele mai bune pentru a urmări o carieră.

Marguerite (Faust, ONB, 1998, r: Alexandru Tocilescu)

O carieră meteorică, dar de mare anvergură.

În total, Doina Dimitriu este amintită de 26 de ori în revista britanică ce urmăreşte fenomenul operatic din toată lumea începând cu anul 1950.

Prima menţiune este… de la Opera Naţională Bucureşti, într-una dintre rarissimile cronici ale unui spectacol din România din anii '90, cea de la premiera producţiei lui Alexandru Tocilescu pentru *Faust*, când soprana avea doar 27 de ani şi debuta ca Marguerite. Mihai Cosma este sever, remarcând „o voce dramatică puternică, dar lipsită de experienţa necesară rolului". (*Opera*, Iulie, 1998). Robert Nagy debuta şi el în rolul său preferat, Faust, în timp ce Méphistophélès era regretatul Pompei Hărăşteanu. Producţia lui Tocilescu, şi azi în repertoriul ONB, este remarcată pentru „personalitatea dată de intuiţie şi bun simt muzical, vie şi stimulând imaginaţia", în timp ce decorurile lui Cătălin Ionescu Arbore sunt criticate pentru prost gust.

Însă lipsa de experienţă e cel mai rezolvabil handicap din cariera unui artist profesionist, astfel că, la 19 Octombrie 2001, o găsim pe Doina Dimitriu la Teatro alla Scala, debutând într-unul dintre primele opusuri ale lui Verdi, *Un giorno di regno*, servită de producţia unui nume greu al regiei de operă italiană, Pier Luigi Pizzi. E o stagiune care încă mai rivaliza cu legendele trecutului, condusă de un Ricardo Muti la apogeul directoratului său scaliger: Plácido Domingo se despărţea de *Otello* în deschiderea sezonului, Mariinsky Teatr al lui Gergiev venea în turneu la Milano cu *La forza del destino*, Lorin Maazel dirija *Luisa Miller*, iar Zubin Mehta *Jerusalem*, versiunea revizuită a *I Lombardi*, în timp ce Muti revenea cu *Macbeth.* În toată această listă de staruri şi de contabilizări ale unor seri memorabile, criticul Giorgio Gaulerzi găseşte de cuviinţă să remarce că baritonul Alfonso Antoniozzi şi tenorul Massimo Giordani, protagoniştii din *Un giorno di regno*, au fost susţinuţi de o distribuţie alcătuită dintr-„un grup de artişti de la Academia de studii muzicale postuniversitare de la Scala, printre care s-a remarcat în mod special soprana română Doina Dimitriu" (*Opera*, Aprilie 2002).

În acelaşi an, în numărul pe luna Octombrie, în care e recenzată şi prima reprezentaţie a lui *Œdipe* în Marea Britanie, la Festivalul de la Edinburgh (şi etichetată sarcastic drept „una dintre primele trei cele mai zgomotoase opere ale secolului trecut" după lectura lui Cristian Mandeal la conducerea BBC Scottish Symphony Orchestra), Doina Dimitriu este anunţată de Teatro alla Scala în distribuţia operei *La bohème* 2002-2003, producţia legendară a lui Franco Zeffirelli, condusă de Bruno Bartoletti, alături de parteneri importanţi precum Marcelo Álvarez sau Ildar Abdrazakov. N-am găsit în arhiva publicaţiei o cronică de la aceste spectacole, poate şi pentru că, în articolul dedicat sezonului milanez, în numărul pe luna Aprilie 2003, soprana e remarcată pentru alte două roluri din stagiunea precedentă, al cărei final ocupa lunile de toamnă (după cum ştiţi, stagiunea milaneză de operă începe abia pe 7 Decembrie, de ziua Sfântului Ambrozie, patronul spiritual al oraşului, conform unei vechi tradiţii instaurate la scurtă vreme după război). Acelaşi corespondent italian, Giorgio Gaulerzi, aminteşte de seria de cinci spectacole cu o altă operă rară de-a lui Verdi, *Oberto, conte di San Bonifacio*, pusă în scenă de Pier 'Alli la Teatro degli Arcimboldi (scena secundară scaligeră) şi condusă de Nicola Luisotti, în care distribuţiile erau formate din studenţii academiei de muzică, „dintre care, cei mai impresionanţi solişti au fost basul italian Giovanni Battista Parodi (Oberto) şi sopranele din România şi Germania, Doina Dimitriu şi Anja Kampe,

alternând în rolul Leonorei". Criticul lombard continuă apoi cu *La traviata*, de data aceasta în teatrul mare, în cunoscuta punere în scenă a Lilianei Cavani: „Apariția promițătoarei Doina Dimitriu a creat un interes special pentru *Traviata* din 15 Octombrie, dar la sfârșitul spectacolului am simțit că, în ciuda talentului ei considerabil, această solistă se întinde prea mult ca soprană dramatică de coloratură și tentează dezastrul." (*Opera*, Aprilie 2003). E un prim semnal de alarmă, din păcate adeverit în timp, pentru că soprana ieșeancă a ars prea repede, chiar dacă la un nivel foarte înalt. Dar să nu anticipăm.

Floria Tosca (Tosca, Chicago Lyric Opera, 2005, r: Franco Zeffirelli, c: Marcel Escoffier)

În numărul pe luna Octombrie 2003, *Opera Magazine* o anunță pe Doina Dimitriu în *Tosca*, din stagiunea de la Genova, iar în Martie 2004 ca Leonora din *Il trovatore* la opera din Toronto, și tot în acest număr are parte și de o cronică la un spectacol de la Bergamo cu *Ugo, conte di Parigi*, unde același Giorgio Gaulerzi scrie: „În producția de la Teatro Donizetti, din 3 Octombrie 2003, rolul Biancăi (scris pentru Giuditta Pasta, în 1832) a fost preluat de soprana română Doina Dimitriu, considerată astăzi perla coroanei Academiei de canto de la Scala. Artista nu și-a contrazis reputația de soprană care cântă agresiv, deși nu-și susține vocea cum trebuie".

În Noiembrie 2004 e anunțată la Teatro Massimo din Palermo ca Hélène din *Les vêpres siciliennes*, spectacol recenzat anul următor („Doina Dimitriu (Elena) a rezonat cel mai bine în duetul din scena închisorii"), în același număr din luna Mai 2005 fiind consemnat și debutul ei la Chicago Lyric Opera, în rolul care va deveni semnătura ei, Tosca. Producția originală a lui Zeffirelli era revizuită de John Cox și dirijată de Bruno Bartoletti, însă fusese atât de des prezentată publicului american încât se uzase și devenise demodată, după părerea criticului John Von Rhein care continuă apoi să evalueze spectacolul de pe 31 Ianuarie începând cu rolul titular: „Pe partea pozitivă a lucrurilor, Lyric a introdus-o publicului din Chicago pe Tosca Doinei Dimitriu […], seducătoare vocal și fizic. Emoțiile debutului au contat probabil pentru câteva probleme de intonație în primul act. Dar diva română a dat drumul apoi unei voci mari și stabile în duelul cu Scarpia (Samuel Ramey), culminând cu o arie, *Vissi d'arte*, frazată sensibil. Foarte frumoasă în rochia cu talie înaltă imaginată de Marcel Escoffier, Tosca ei a fost cea mai de efect în postura de artistă, atunci când stătea nemișcată pe scenă." Să mai adăugăm la toate acestea că Neil Schicoff a fost Mario Cavaradossi, iar în cealaltă distribuție rolul titular era cântat de Aprille Millo.

Tot în 2005, în ediția specială dedicată festivalurilor de operă din vară, este anunțat debutul Doinei Dimitriu ca Aida la Arena di Verona, având ca parteneri de scenă pe José Cura și Salvatore Licitra în producția lui Zeffirelli, dirijată de Daniel Oren. Apoi, în numărul pe luna Septembrie, e consemnată prestația sopranei într-o altă operă rară a lui Verdi, *Il corsaro* („o femeie remarcabilă cu o voce delicioasă") și este anunțată în sezonul următor de la Opera Regală din Stockholm într-o serie de spectacole cu *Tosca*, dirijate de Christian Badea, în care Mario Cavaradossi era Aleksandrs Antonenko.

În anii următori, o regăsim pe Doina Dimitriu în arhiva revistei *Opera* în anunțurile diverselor stagiuni ale planetei lirice: Giorgietta din *Il tabarro* la Théâtre du Capitole de Toulouse și *Madama Butterfly* la Teatro Carlo Felice din Genoa (*Opera*, Octombrie 2005), Donna Anna din *Don Giovanni* la Stuttgart Staatsthetaer (*Opera*, Decembrie 2005), Amelia din *Un ballo in maschera* la Boston Lyric Opera (*Opera*, Aprilie 2006), din nou Giorgietta la opera din Frankfurt (*Opera*, Iunie 2007) și, în fine, Lady Macbeth la San Francisco Opera (*Opera*, Iunie 2007), un rol pe care este nevoită să-l anuleze, fiind înlocuită de Georgina Lukács, după cum aflăm din cronica acestui spectacol, în numărul pe luna Aprilie din 2008.

Prea multe roluri dificile, cântate prea devreme și prea mult au scurtat o cariera excepțională a unei soprane din România care ar mai fi avut multe de spus pe scena internațională. Astăzi, Doina Dimitriu predă canto la Conservatorul din Iași, transmițându-și arta și experiența tinerilor care visează să ajungă în locurile mitice în care a cântat marea artistă de ieri.

Violetta Valéry (La traviata, Teatro alla Scala, 2002, r: Liliana Cavani)

Alexandru PĂTRAȘCU

(Text și foto preluate de pe https://despreopera.com/2020/07/18/doina-dimitriu-in-arhiva-opera-magazine)

Adio, Modest Cichirdan

Aflăm, cu tristețe, vestea decesului dirijorului Modest Cichirdan, în vârstă de 79 de ani.

Modest Cichirdan

Filarmonica ”Oltenia” din Craiova, unde a activat ca dirijor şi ca director, a transmis următorul comunicat: Cu profundă durere ne alăturăm familiei îndoliate, greu încercată de pierderea suferită la plecarea dintre noi a dirijorului Modest Cichirdan, muzician cu erudiție artistică, spirit de mare finețe, veritabil aristocrat al vieții culturale oltene. Dumnezeu să îl odihnească şi să dea putere sufletească familiei îndurerate!

Redăm mai jos biografia artistică a regretatului dirijor Modest Cichirdan (Cechirda):

Născut la 13 aprilie 1941, în Lipcani, județul Hotin şi refugiat cu familia în Oltenia în 1944, şi-a început studiile muzicale în oraşul Rm. Vâlcea (violoncel cu Leca Morariu şi Teodor Geantă). În perioada 1961-1966, urmează cursurile Conservatorului de Muzică “Ciprian Porumbescu” din Bucureşti, beneficiind de îndrumarea unor reputați profesori: Ion Cheptea (contrabas), Ioan D. Chirescu (teorie-solfegii), Florin Eftimescu şi Myriam Marbe (armonie). Debutează ca dirijor în anul absolvirii studiilor universitare la pupitrul Filarmonicii din Arad. Activează, pentru scurt timp, ca instrumentist în orchestra Filarmonicii “Banatul” din Timişoara. Tot aici dirijează, în paralel, orchestra de cameră a Filarmonicii. Începând cu anul 1972 se stabileşte în Botoşani, îndeplinind calitatea de dirijor şi apoi de director al Filarmonicii din localitate. Se remarcă prin inițiative artistice îndrăznețe, prin concerte de ținută interpretativă, fapt ce a atras atenția opiniei publice asupra calităților sale artistice, impunându-se ca una dintre personalitățile muzicale de luat în seamă pe plan național. În 1986, este rugat să accepte transferul la Filarmonica “Oltenia” , într-un moment de incertitudine managerială a instituției. Ocupă postul de dirijor (1986-2003) şi de director(1986-1990) al Filarmonicii, propunând un program temeinic de relansare artistică a colectivului în plan local, regional, național şi internațional: reorganizează orchestra de cameră, la pupitrul căreia avea să înregistreze succese deosebite , orientează repertoriul simfonic spre marile opusuri ale literaturii muzicale universale (Mahler, Brucner, R. Strauss, Stravinski, Şostacovici), invită la Craiova reputați dirijori şi solişti din țară şi străinătate, dirijează concerte de anvergură la Sala Polivalentă din Craiova, stabileşte veritabile stagiuni permanente în oraşele reşedință de județ din Oltenia, conferă noi dimensiuni unor manifestări tradiționale (Festivalul “Craiova Muzicală”, “Săptămâna Muzicii de Cameră”), inițiază Concursul de Interpretare Muzicală “Dinu Lipatti”. În perioada 1991-1994 a fost director al Teatrului Liric “Elena Teodorini” Craiova.

Adio, Ennio Morricone

Laureatul premiului Oscar Ennio Morricone, faimos compozitor italian care a semnat coloana sonoră a unor filme la fel de faimoase a încetat din viață la venerabila vârstă de 91 de ani. Decesul a survenit în urma unui accident casnic, o căzătură provocându-i o fractură de şold care a generat complicații.

Societatea italiană a reacționat imediat, de la nivelul conducerii țării şi până la presă sau platformele de social media... Primul Ministru Giuseppe Conte a postat un mesaj de regret pe contul său de Twitter: „O să ne amintim totdeauna, cu infinită recunoştință de geniul Maestrului Ennio Morricone. Ne-a făcut să visăm, să fim entuziasmați, să cădem pe gânduri, scriind pagini memorabile ce vor rămâne de neşters în istoria muzicii şi a filmului.”

Ennio Morricone

Marele compozitor italian a semnat circa 500 de partituri pentru filme sau show-uri de televiziune, compuse pe o perioadă de peste 50 de ani, acesta fiind, se pare, un record pentru lumea filmului occidental.

Cel puţin o duzină dintre acestea sunt capodopere de necontestat, începând de la genul numit spaghetti Westerns, la modă în anii 1960 (precum „The Good, the Bad and the Ugly" – cu Clint Eastwood, sau „Once Upon a Time in the West" – cu Charles Bronson şi Henry Fonda) până la alte categorii, dintre care se detaşează filmele „The Mission" – cu Robert de Niro şi Jeremy Irons şi „Cinema Paradiso" – cu Philippe Noiret.

A adunat 6 nominalizări la Oscar – pentru „Days of Heaven," „The Mission," „The Untouchables," „Bugsy," „Malena" şi „The Hateful Eight" de Quentin Tarantino, pentru acesta din urmă dobândind statueta în 2016, care s-a alăturat celei pe care o deținea din 2006, când primise un Oscar onorific pentru „contribuția sa magnifică şi multilaterală la arta muzicii de film". A fost abia al doilea compozitor din istorie care a primit un Oscar onorific pentru întreaga activitate.

Dintre muzicienii români, cel care a colaborat cu Ennio Morricone a fost Gheorghe Zamfir, care a cântat la nai temele ce reveneau acestui instrument, ca solist acompaniat de orchestră, cum ar fi de exemplu cea din filmul „Once upon a time in America", lansat la sfârşitul anilor 1980.

Maestrul a trăit la Roma şi a vorbit, cu încăpățânare, numai limba italiană, deşi a fost un constant colaborator al Hollywood-ului şi al multor oameni de film din SUA, Franța etc.

A fost un compozitor de formație clasică şi şi-a orchestrat singur toate partiturile, dobândind de multe ori un sunet unic şi inovator în westernuri, folosind şi surse sonore neconvenționale (fluierat, clopote de vaci, vocalize de soprană, coruri).

A fost un creator cu agenda plină. Doar între 1965-73, a compus circa 150 de partituri, mai mult decât alți compozitori într-o viață.

În ciuda muzicii superbe din „The Mission", a primit pentru ea „doar" premiile BAFTA şi Golden Globe, pierzând Oscarul spre stupefacția specialiştilor, care, din cauza acestei dispute, au adoptat pentru viitor o modificare a Regulamentului.

Morricone a scris muzică şi în alte genuri, inclusiv simfonică şi camerală, lieduri, muzică corală, muzică pop. A susținut un concert la ONU în 2007, dirijând cantata „Voci Dal Silencio," compusă în memoria victimelor atentatului terorist de la World Trade Center din 2001.

Compozitorul s-a născut la Roma şi a studiat la Conservatorul „Santa Cecilia" cu Goffredo Petrassi. Celebrul violoncelist Yo-Yo Ma i-a dedicat albumul „We All Love Ennio Morricone", cu distribuție all-star, printre care Celine Dion, Bruce Springsteen şi Metallica.

Adriana POPESCU

Un colos al muzicii de film

Născut în Regatul Italiei (în 1928), Ennio Morricone a locuit toată viața sa între zidurile Cetății Eterne. Prin intermediul imaginației şi al talentului său inegalabil, a reuşit să surprindă spiritul unui tărâm îndepărtat pe care nu îl cunoştea, dând naştere celei mai frumoase muzici din istoria filmelor *Spaghetti Western*.

Muzica lui Morricone are o curgere naturală, firească, şi, dacă vedem în simplitate tocmai rezolvarea complexității, atunci compozitorul italian este într-adevăr un maestru. Să compui ca Ennio Morricone este la fel de greu ca a scrie povestiri precum Hemingway. Acordurile simple, nealterate şi epuizarea creativă a resurselor oferite de intervalele elementare se alătură pulsației ritmice aparte, repetitive, care se perpetuează în valuri, fiind preluată de la un instrument la altul. Acest ostinato contribuie la construirea suspansului, marcă a pieselor lui Morricone. De altfel, nu trebuie uitat contextul în care s-au născut aceste cântece. Muzica de film trebuie să servească imaginii, însă, ceea ce a compus Maestrul a depăşit granițele acestei convenții. Compozițiile sale au fost atât de importante pentru filmele western, încât regizorul Sergio Leone mărturisea că muzica lui Morricone a devenit parte din scenariu.

Ennio Morricone

La Morricone, vocile apar ca elemente de culoare instrumentală, evocând parcă glasurile pierdute în negura veacurilor ale zecilor de mii de oameni care au străbătut deşertul american, înțesat de pericole, în secolul XIX pentru a se stabili la vest de râul Mississippi, ajungând în California. Textura extra muzicală ocupă, la rândul ei, un loc important. Compozitorul se foloseşte de o plajă impresionantă de sunete: împuşcături, clopote, urletele coioților, ciripit de pasări, fără să mai vorbim de celebrul fluierat din „The Good, the Bad and the Ugly". Îndrăgostit de sunetul special, de reverberația şi tremolo-ul chitarei electrice, Ennio Morricone a introdus acest nou instrument în muzica de film, sporind originalitatea operei sale.

Să spunem că forța artistică a lui Ennio Morricone s-a oprit la filmele western ar fi o nedreptate. Maestrul a compus muzică pentru toate genurile de film şi seriale TV (de la „Once Upon a Time in America" şi „La Piovra" până la „The Hateful Eight") şi a colaborat cu mari artişti precum Sergio Leone, Giuseppe Tornatore, Quentin Tarantino, Mireille Mathieu, Joan Baez, Paul Anka, Andrea Bocelli, Sarah Brightman sau Gianni Morandi.

În 1998, Morricone priveşte adânc în sufletul lui

Roger Waters şi compune împreună cu fostul membru Pink Floyd un cântec pentru coloana sonoră a filmului „La leggenda del pianista sull'oceano". „Lost boys calling" este unul dintre cele mai frumoase cântece ale lui Waters în era post-Pink Floyd.

Morricone a contemplat deşertul arid, acea întindere nesfârşită sub soarele arzător, a surprins mişcarea imperceptibilă a cactuşilor în adierea vântului şi a auzit ritmul caravanelor, pândite de necunoscut, înaintând pe nisipul fierbinte. Toate acestea i-au revelat misterul pustietăţii, pe care l-a tradus pentru noi în limbajul unei muzici unice în lumea filmului.

Viziunea compozitorului italian este atât de puternică încât nu ne putem imagina Vestul Sălbatic fară celebrele linii melodice scrise de Morricone. Dacă Henry Fonda, Franco Nero, Charles Bronson, Lee Van Cleef şi, bineînţeles, legendarul Clint Eastwood au fost eroii Vestului Sălbatic, fără îndoială, Ennio Morricone a reprezentat sufletul filmelor western.

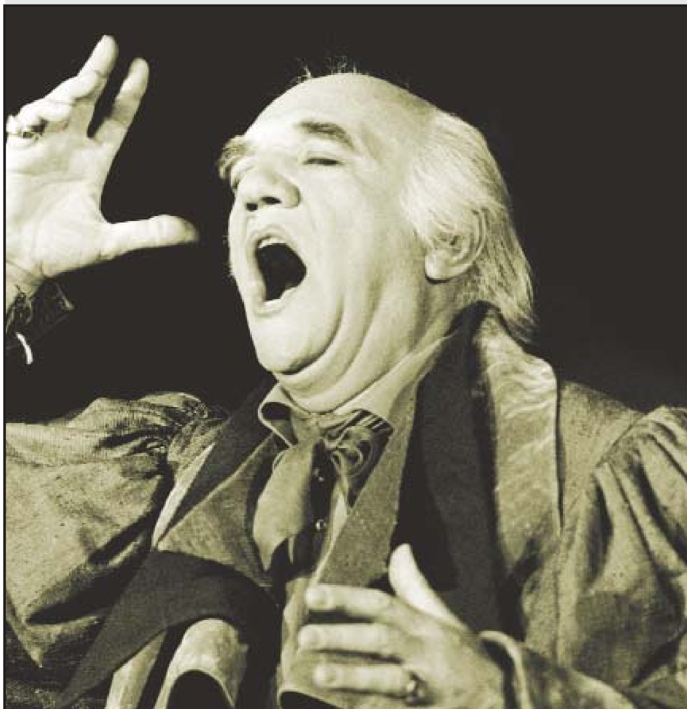
David LAPADAT

S-a stins baritonul Garbiel Baquier

În luna mai a acestui an cortina s-a tras pentru ultima dată în urma lui Gabriel Baquier.

În vârstă de aproape 96 de ani, baritonul francez s-a bucurat de o carieră impresionantă în ultima jumătate a secolului al XX-lea. Rolurile l-au purtat pe scenele celor mai importante teatre, cu roluri în premieră sau în producţii premiate cu cele mai importante distincţii pentru muzica clasică.

Dintre cele mai importante scene, amintim: Opera din Paris, Opera de Stat din Viena, Teatro alla Scalla din

Milano, Royal Opera House, Opera din Chicago, Opera din Philadelphia, Metropolitan Opera din New York etc.

A abordat în special repertoriul francez, iar printre apariţiile sale memorabile le regăsim pe cele din *Nunta lui Figaro*, *Manon*, *Thaïs*, dar şi participări în producţii de opere moderne, cum a fost *Oedipe* de G. Enescu. Înregistrarea a fost realizată de casa de discuri EMI şi a primit premiul „Diapason d'or" la puţin timp după lansarea din 1990.

Gabriel Baquier a lăsat posterităţii, alături de impresionanta colecţie discografică de roluri franceze, o excelentă interpretare a rolului Tiresias din *Oedipe*, prin care baritonul şi-a câştigat un loc şi în istoria muzicii româneşti.

Norela-Liviana COSTEA

„Ne vom întâlni din nou, într-o zi însorită", Vera Lynn!

Pe 18 iunie 2020 s-a stins frumoasa voce care a purtat de-a lungul deceniilor cântecul speranţei. Vera Lynn a părăsit scena definitiv la vârsta de 103 ani.

Născută în ultimii ani ai Primului Război Mondial (pe 20 martie 1917), Vera Lynn a devenit una dintre eroinele celui de-al Doilea Război Mondial. Nu a pus niciodată mâna pe vreo armă, dar s-a aflat în prima linie a frontului, mângâind inimile soldaţilor britanici aflaţi departe de casă. Vocea sa a purtat lumina speranţei în întunericul anilor grei de război, în care bezna părea că se aşternuse necruţător în inima şi spiritul oamenilor. Prin muzică, Vera Lynn a creat o punte între cei despărţiţi de mersul ineluctabil al istoriei.

S-a îndrăgostit de muzică încă de la vârsta de 11 ani, iar când a împlinit 19 ani a înregistrat primul ei cântec: „Up The Wooden Hill To Bedfordshire". Până la vârsta de 22 ani, Vera Lynn vânduse deja peste un milion de discuri.

Adevărata consacrare avea să vină, însă, o dată cu izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. În vremea în care Germania Nazistă anexa Polonia, în Regatul Unit se năştea cântecul „We'll Meet Again" („Ne vom întâlni din nou"). Compusă de Ross Parker şi Hughie Charles şi înregistrată de Vera Lynn (în 1939), piesa avea să devină

imnul trupelor britanice în război. În 1944, Vera Lynn s-a înscris în „Entertainment National Services Association" („Asociaţia Naţională a Serviciilor de Divertisment"). Prin intermediul acestei asociaţii, cântăreaţa britanică a susţinut concerte pentru ridicarea moralului trupelor aliate. Timp de câteva luni, Vera Lynn a cântat neîntrerupt pe fronturile din Egipt, India, Myanmar. Hit-urile „We'll Meet Again" şi „The White Cliffs Of Dover" au consolat soldaţii îngroziţi de ororile războiului şi mistuiţi de dorul de casă.

În anul 1952, cu un deceniu înainte de succesul zdrobitor al trupei The Beatles, Vera Lynn cucerea Statele Unite cu piesa „Auf Wiedersehen, Sweetheart", devenind primul artist din Regatul Unit care avea să ocupe primul loc în topurile de muzică din America. Doi ani mai târziu, cântecul „My Son, My Son" urma să ajungă pe prima poziţie în clasamentele britanice.

Vera Lynn a ocupat mereu un loc special în sufletul poporului britanic, fie că a fost vorba de civili sau militari, monarhie sau simpli cetăţeni. A însufleţit generaţiile noi de muzicieni, astfel cântecul „Vera" de pe legendarul album „The Wall" (lansat de Pink Floyd în 1979) capătă valenţele unei rugăciuni adresate imaginii perene a celei mai îndrăgite artiste din Regatul Unit: „Îşi aminteşte cineva de Vera Lynn, aici?/ Vă amintiţi cum a spus că ne vom întâlni din nou, într-o zi însorită?".

În 2009, la vârsta de 92 de ani, a devenit cel mai în vârstă artist care avea să ocupe locul întâi în clasamentul albumelor din Marea Britanie, vânzând mai multe albume decât The Beatles sau Arctic Monkeys.

Albumul aniversar – „Vera Lynn 100", lansat cu ocazia împlinirii vârstei de 100 de ani, a plasat-o pe autoare din nou în topul muzicii britanice, fiind cea mai bine vândută artistă a anului 2017, devansându-le pe vedetele pop Dua Lipa şi Lana del Rey. Vera Lynn este singurul artist care a lansat un album la vârsta de 100 de ani.

În 1969 a devenit „Officer of the Order of the British Empire" („Ofiţer al Ordinului Imperiului Britanic"), iar în 1975 i-a fost acordată distincţia „Dame Commander of the Order of the British Empire" (DBE).

La 81 de ani de la apariţia piesei „We'll Meet Again" , lumea a fost zdruncinată de un nou flagel. Privind către dezastrul produs de COVID-19 în Italia, Europa a fost cuprinsă de teamă. În plină pandemie, pe 20 martie 2020, cu ocazia împlinirii a 103 ani, Vera Lynn a lansat public un mesaj de solidaritate. Două săptămâni mai târziu, în faţa crizei provocate de Coronavirus, Regina Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord, Elisabeta a II-a, a preluat mesajul cântecului simbolic „We'll Meet Again" în apelul său către naţiune, asigurând familiile despărţite că „se vor întâlni din nou". Cântecul a ajuns încă o dată în luna mai în clasamentele britanice.

După o viaţă întreagă în slujba muzicii, călăuzită de dragostea sa pentru oameni, Vera Lynn rămâne un simbol al speranţei. A însufleţit, a bucurat, a încurajat, a alinat, a adus confienţă, entuziasm, elan şi relansare în sufletul oamenilor atât în vremuri de restrişte, cât şi în vremuri de serenitate, pe parcursul turbulentului secol XX, pe care putem spune că l-a îmblânzit cu vocea ei inconfundabilă, păşind apoi în mileniul III şi, cu aceeaşi seninătate, a încercat să armonizeze disonanţele, împlinindu-şi exemplar destinul. Cântecele sale (care au fost preluate de mari artişti precum Johnny Cash, Frank Sinatra sau The Byrds) se adresează unei părţi tainice şi universale a sufletului, muzica sa rămânând actuală indiferent de epocă.

David LAPADAT

Punctul pe j... azz

Cheile jazzului

Ca oricare gen muzical contemporan, jazzul are la rându-i, în notaţia pe portativ, propriile chei şi codificări/ cifraje specifice modalităţilor sale de interpretare – cu atât mai mult cu cât acest compartiment sonor se bazează pe ***un tip de travaliu variaţional improvizatoric***...

Practicanţii jazzului de la noi vor fi surprinşi să descopere un insolit şi interesant volum raportat la acest subiect, semnat de **Marcel-Octav Costea** (născut la Hunedoara, la 26 ianuarie 1957). Pentru cei care-l cunosc mai puţin pe autor, apreciatul organist, dirijor şi compozitor, din anul 1992 profesor universitar doctor la ***Universitatea Naţională de Muzică din Bucureşti***, din 1986 capelmaistru la ***Catedrala Sf. Iosif***, a susţinut concerte în România, Franţa, Italia, Spania, Elveţia, Olanda, Germania, Austria, Belgia, a înfiinţat ansamblul ***Musica Sacra*** (1990) aparţinând amintitei Catedrale bucureştene, ansamblu cu care a înregistrat trei CD-uri, precum şi ***Trio-ul Ethos*** (1997), în care **Marcel-Octav Costea** şi i-a alăturat pe trompetistul **Iancu Văduva** şi pe oboistul **Dorin Gliga**, cu aceştia realizând două discuri de muzică barocă; în plus, şi-a înscris autograful interpretativ pe alte două albume discografice, dintre care unul de muzică gregoriană, pentru orgă. A scris cărţile ***Sacerdotes, schola et christifideles – O întruchipare a dialogului în muzică*** şi ***Muzica sacră în Codex Caioni***. În 2009 a fost invitat să facă parte din juriul ***Concursului internaţional de interpretare organistică*** de la St. Maurice, Elveţia. A obţinut în două rânduri, în 2010 şi 2019, ***Premiul UCMR*** pentru lucrări de muzică corală. Cum în tinereţe a cântat şi jazz, muzicianul a rămas un fidel admirator al acestui compartiment sonor al creativităţii.

Intitulată *„JAZZ CLEFS – O incursiune în lumea jazzului"* lucrarea apărută în acest an sub sigla *Editurii Muzicale* a UCMR vine în întâmpinarea practicanților genului, fie ei interpreți, aranjori, dirijori, tuturor fiindu-le utile cunoștințe temeinice legate de *notația muzicală*. Astfel, tomul cuprinde cinci capitole, dintre care cel introductiv este *teoretic – estetic*, iar celelalte patru, exerciții practice de *citire în cheile corale*, exerciții pentru concretizări de *cifraje*, exerciții *ritmice* şi *aranjamente*.

Bun cunoscător al limbajului, al specificului muzicii *Evului Mediu*, **Marcel-Octav Costea** procedează în cele două secțiuni ale capitolului introductiv, „Despre semiografia muzicală" şi „Cheile corale" la o doctă abordare istorico-estetică a evoluției *ştiinţe* de pe vremea lui **Boethius** şi **Hucbald** până la călugărul **Guido d'Arezzo**, cultivatori ai *portativului* ca suport al notelor ce fixează *înălțimea* sunetelor (pe verticală) şi *duratele* lor (pe orizontală); modalități de scriere datând din primele secole ale mileniului trecut, odată cu apariția *polifoniei* ca tip de construcție sonoră, ulterior şi superior *omofoniei* (cânt pe o singură voce). Etapă ce a fost marcată de apariția *cheilor corale* (chei de *do*) pe portativ spre a delimita întinderea vocilor umane – sopran, mezzo-sopran, tenor, bariton, bas – şi a evita abuzul de liniuțe suplimentare dincolo de cele cinci linii propriuzise ale portativului. O dezvoltare anticipând stabilirea în practica muzicală a ultimelor trei veacuri din mileniul trecut, a existenței *cheilor muzicale* de *sol*, de *fa* şi în subsidiar de *do* în partiturile compozițiilor muzicii preclasice, clasice, romantice, moderne, anterior preconizate semiografic în tratatul *„Musica pratico"* aparținând lui **Giovani Maria Bononcini** (1642-1678). Apelând la o exprimare elevată dar inteligibilă, bogată în termeni de specialitate, cu savante trimiteri la surse bibliografice rare, autorul pledează apoi pentru utilitatea însuşirii de către muzicienii de azi a citirii în *cheile corale*.

Urmează exerciții de citire în astfel de chei corale (de *sopran*, *mezzo-sopran*, *alto*, *tenor*), raportate la notorii *teme standard* ale repertoriului internațional de jazz, inclusiv la bossanove – am numărat nu mai puțin de treizeci de asemenea exemple vizând exersarea deprinderii citirii.

Un al treilea important capitol al cărții se referă teoretic şi concret la studiul *cifrajelor*, altfel spus, codificări alfanumerice ale acordurilor (de ghitară, pian etc.) ce însoțesc liniile melodice ale pieselor de *jazz* (prin extensie şi de *muzică pop*) şi ale armoniilor virtuale care trebuie respectate de către soliştii instrumentişti ori vocali care improvizează. *Cifrajul* este utilizat adesea şi la bas, căruia nu i se scrie notă cu notă ce are de cântat ci lasă basistului libertatea de a sluji (interpreta în manieră proprie) armoniile respective. Şi aici am aflat patruzecişişapte teme propuse pentru perfecționarea abilității în tălmăcirea cifrajelor! Alte două interesante capitole dedicate *studiilor ritmice* – cu propuneri de nenumărate formule combinatorii pentru percuție şi exemple muzicale pe specii de tipul *swing*, *jazz waltz*, *bounce*, *slow*, *blues*, *funky* – precum şi *aranjamentelor*, concepute pentru pian la patru mâini şi/sau voce (instrument) şi pian, completează în chip benefic acest apreciabil ghid oferit de **Marcel-Octav Costea** muzicianului de jazz aflat în râvnit proces de cucerire a măiestriei. Un volum ce n-ar trebui să lipsească din biblioteca omului de muzică!

Florian LUNGU

Marcel Octav Costea

Tărâmuri virtuale legendare: Queen

Începutul anilor '70 aducea schimbări majore în lumea rock-ului. Destrămarea trupei The Beatles, moartea marelui poet-rock Jim Morrison (în 1971), dispariția Regelui Rock'n'Roll (Elvis a murit în 1977) vesteau sfârşitul unei epoci. Zeii celtici părăsesc Panteonul, păşesc printre muritori şi pornesc să cucerească lumea sub numele de Led Zeppelin, inaugurând o nouă eră, cea hard-rock. În mijlocul acestor mişcări tectonice în care giganți ai muzicii se cutremurau şi dispăreau, la Londra un tânăr imigrant pe numele său Farrokh Bulsara îşi anunța colegii de trupă că el nu va fi niciodată un *star* rock, ci va deveni o legendă. Cei

patru au pornit astfel la drum, sprijiniți doar de talent, îndârjire şi multă imaginație. S-au zbătut între deziluzia succesului şi realitatea dură a respingerii şi după ce au poposit „O noapte la operă" (în 1975) au devenit cunoscuți unei lumi întregi. Acest succes nu era de ajuns să îi pună la adăpost de pericolul cutremurelor care zguduiau lumea muzicală. „Waterloo", nu bătălia de la 1815, ci cântecul ABBA din 1974, anunța deja noul val muzical ce avea să cuprindă planeta în anii '80, şi anume curentul disco. Cei patru tineri britanici nu s-au dat înapoi din fața valului şi, având la îndemână materia primă, au construit corăbii pe baza aliajului rock-disco. Fie că s-au numit „I Want To Break Free", „Radio Ga Ga" sau „Living On My Own", aceste galioane i-au purtat departe pe oceanul muzical. În 1991 au suferit un naufragiu, atunci când neînfricatul cuceritor Farrokh Bulsara a murit. Trupa Queen, guvernată de planeta Mercur, a plecat în căutarea unei noi busole. Călăuzită de spiritul lui Freddie Mercury, formația a continuat călătoria şi l-a primit la bordul navei, în anul 2011, pe Adam Lambert, prin a cărui voce este transmisă mai departe moştenirea celui care, într-adevăr, a devenit o legendă.

La începutul anului 2020, în timp ce lumea a fost obligată de împrejurări să se adăpostească acasă, Queen a fost o prezență constantă în mediul online. Formația a participat la acțiuni caritabile şi s-a „specializat" în a face surprize frumoase fanilor pe canalul oficial de YouTube. Trupa nu s-a mulțumit doar cu amânarea turneului ce trebuia să aibă loc în 2020, iar pe 21 iunie (data în care era programat ultimul spectacol) în loc de un concert, a oferit publicului întreaga experiență Queen + Adam Lambert reunită într-un clip care conține cele mai frumoase interpretări live din concertele precedente: Rock în Rio din Lisabona şi Rio de Janeiro, Global Citizen Festival din New York, evenimentul Fire Fight Australia, festivalul Summer Sonic din Japonia, legendarul festival de la Isle of Wight (Marea Britanie), iHeart Radio din Los Angeles şi concertul din Dallas, Texas.

Clipul „Queen + Adam Lambert - Tour Watch Party" nu este doar o compilație a celor mai frumoase momente din epoca modernă Queen, ci reprezintă şi o călătorie inițiatică printre cele mai cunoscute cântece ale formației. Clipul începe cu momentul din culise în care protagoniştii se pregătesc să îşi facă apariția pe scenă şi se termină sugestiv cu piesa „We Are The Champions". Nu întâmplător, la jumătatea videoclipului Brian May interpretează piesa „Love Of My Life" în varianta acustică, cântecul fiind dedicat (evident) lui Freddie Mercury. Spre finalul cântecului, în întunericul sălii de concert, întrerupt de luminile telefoanelor mobile care par a fi stele pe cerul unei nopți senine, pe un ecran imens, se arată Freddie Mercury. Îmbrăcat în alb, acesta cântă împreună cu fanii emoționați până la lacrimi ultimul refren din „Love Of My Life". Personalitatea puternică a lui Mercury învăluie sala, în ciuda faptului că acesta este doar o apariție pe un ecran. Această reeditare a duetului dintre Freddy Mercury şi Brian May (de la iconicul concert Queen de pe Wembley din 1986)

reprezintă atât o introspecție asupra trecutului trupei, cât şi un omagiu adus lui Freddie Mercury.

După cum se observă şi din clipul postat pe YouTube, cântecele Queen au devenit adevărate imnuri rock, cum altfel am putea numi piese precum „I Want To Break Free", „Somebody To Love", „Who Wants To Live Forever", „We Will Rock You" sau „We Are The Champions"? Sincretismul stilurilor şi genurilor muzicale care stă la baza creației Queen este cheia transformării unor

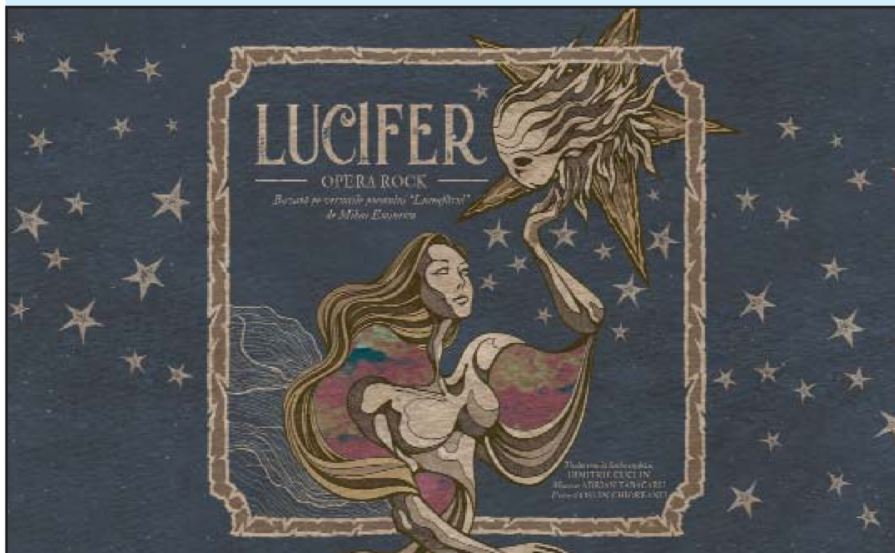
simple melodii în imnuri rock. Acest fapt este cel mai bine ilustrat în „Bohemian Rhapsody", acolo unde rock-ul progresiv, hard rock-ul, muzica pop şi opera se împletesc într-o capodoperă. Versurile nu sunt mai puţin frapante. Pe fundalul muzical în care stilurile sunt unite elegant printr-o ţesătură fină, discursul poetic se află într-o permanentă frământare, într-o dialectică neîncetată. Oscilează între idealism şi realism, între spirit şi materie. Se pot face nenumărate referiri la Biblie şi Coran şi la fel de multe trimiteri la filozofie şi literatură (se întrezăreşte oare o aluzie la Meursault, personajul din „Străinul" lui Albert Camus?). Freddie Mercury ilustrează subtil efemeritatea şi fragilitatea vieţii, pe întreg parcursul cântecului apare imaginea balanţei care cântăreşte între mântuire şi damnarea eternă. În final, poetul pare să ajungă la concluzia Ecleziastului („Nimic nu contează [...] După cum bate vântul"), însă lejeritatea cu care se desparte de dogmatism face ca „Bohemian Rhapsody" să treacă drept universală.

Chiar dacă a pierdut din strălucirea pe care vocea inconfundabilă a lui Freddy Mercury o arunca asupra pieselor, Queen a găsit soluţia în Adam Lambert. Nefiind nicidecum străin de artificii tehnice vocale complicate, nu se poate afirma că Lambert l-a înlocuit pe Freddie, ci mai degrabă că a contribuit la relansarea Queen şi la tranziţia trupei în epoca modernă a rock-ului. Cât despre procesul de creaţie (sau lipsa acestuia în ultimii ani), este inutil să mai vorbim - cântecele Queen sunt nemuritoare.

David LAPADAT

„Luceafărul", o operă rock online

S-a compus multă muzică, de toate genurile, pe versurile lui Mihai Eminescu; nu e exclus ca poetul să fie cel mai folosit... textier din muzica românească. În rock şi folk, încă din ultimii ani 60, s-a compus şi s-a cântat pe versurile eminesciene. Pe de altă parte, scena rock românească a găzduit numeroase spectacole gen operă rock / musical, din 1969 încoace: Olympic 64 – „Karma Kaliyuga", Metronom - „Sinestezie", Sfinx - „Zalmoxe", Progresiv TM & Roşu şi Negru – „Zburătorul" / „Puterea muzicii", Krypton – „Lanţurile", Haron - „Cu Haron peste Aheron", Phoenix - „Omul 36/ 80", Pro Musica - „Creanga de cireş" (operăm folk), „Matyas a Verpadon"... Unele au apucat să fie înregistrate pe discuri, chiar filmate, dar costurile unei producţii în sens clasic au oprit stagiunile, după reprezentaţii de cel mult un sezon (dacă nu după primul concert). Cea mai recentă încercare a adoptat exact din aceste motive o altă abordare.

„Mi-am dorit de mult o lucrare amplă, nu o simplă melodie. După un research de un an, l-am redescoperit pe Mihai Eminescu şi oricât am ocolit acest poem, nu am putut găsi altceva. L-am ocolit pentru că ce-am studiat în şcoală nu a fost prea plăcut. Pasul următor a fost să caut o versiune în limba engleză. De ce? Pentru că eu consider că poetul nostru merita să fie mai cunoscut în lume. Am aflat două traduceri foarte bune – cele realizate de Corneliu M. Popescu şi Dimitrie Cuclin. M-am oprit la aceasta din urmă, nu doar pentru că aparţine unui compozitor şi filozof, ci pentru că am rezonat mai bine, are şi un anumit ritm potrivit muzicalizării..."

Adrian Tăbăcaru, absolvent de percuţie al Universităţii Naţionale de Muzică din Bucureşti, este cunoscut din anii 90 pe scena rock autohtonă ca baterist al formaţiei Taine. Realizările sale au trecut în ultimul deceniu graniţele metal-rock, căutând fuziunea cu alte genuri de muzică, dar şi cu alte arte. Revenind la „Lucifer (a rock opera)", Adi a gândit de la început compoziţia muzicală ca un film de animaţie; o alegere inspirată în epoca youtube, dar pentru care a trebuit să facă şi sacrificii. În primul rând, ajutat de Anişoara Moraru (profesoară de limba română) a comasat, a redus întreg poemul la dimensiuni acceptabile pentru ceea ce-şi propusese, încercând să păstreze esenţa.

„Când lucram, ştiam ce voce voi alege pentru fiecare partitură, cu cine voi colabora: aceea se potriveşte cu structura acelui artist, cealaltă cu altul. Iar peste toate, pentru partea de video nu puteam să îl văd decât pe Costin Chioreanu, recunoscut şi peste hotare pentru colaborările sale cu formaţii mari. Costin avea de adăugat peste muzică un layer important de emoţie!"

Adrian Tăbăcaru

O simplă căutare pe youtube va descoperi imediat atât filmul lansat de Ziua Culturii Naționale, în 15 ianuarie 2020, cât şi avanpremiera – un show de prezentare la Club Control cu un an în urmă, atunci când au putut fi văzute secvențe din film, cu compozitorul live (tobe şi claviaturi). Un film cu 24 de coautori de descoperit pe genericul de final, dirijați de Adi în studiouri, aici sau în Suedia (masterizarea audio). Dacă instrumentele electrice aparțin membrilor grupului Taine, soliştii şi ceilalți instrumentişti vin din mai multe genuri muzicale, iată câțiva: Eugen Brudaru (Hyperion), Alexandra Maria Hojda (Cătălina), Răzvan Krivach (Cătălin), Laura Mihăilă, Olimpia Mălai, Adrian Buciu, Sebastian Burneci (iar actorul narator, Andrew Pleavin, din filmul „300")...

După jumătate de an s-au adunat numeroase feedback-uri, multe din străinătate (ceea ce îşi dorea compozitorul dintru început), entuziamate. Rămâne de văzut dacă lucrarea (cu libretul semnat de Ioana Ieronim) va avea parte şi de o edificare live, în sens clasic, nu tocmai simplă. „După cinci ani obsesivi pentru mine, am lăsat-o deoparte, să-mi eliberez mintea. Nu sunt sigur că voi continua în zona asta... Cred că a fost o descărcare emoțională mai mult decât intenția de a compune o operă muzicală. M-am vindecat pe mine în primul rând... Dar da, îmi doresc să punem în scenă această operă - cu actori, muzică, decoruri, într-o variantă integrală a poemului, pentru că strofele sărite pot fi uşor recitate între piesele muzicale."

Doru IONESCU

Tom Jones – 80

Pe 7 iunie Sir Thomas Jones Woodward, cunoscut sub numele de scenă de Tom Jones, a împlinit 80 de ani. Star incontestabil al muzicii pop, rock, R&B, dance, soul, recordman al sutelor de şlagăre lansate, de turnee şi concerte susținute în întreaga lume, dar şi al vânzărilor de disc (peste 100 de milioane de unități!), Tom Jones avea să devină Sir pe 29 martie 2006. Cu ocazia unei ceremonii fastuoase la Palatul Buckingham, Regina Elisabeta a II-a a Marii Britanii i-a recunoscut artistului meritele, activitatea şi contribuția aduse prin muzică Regatului Unit şi Commonwealth-ului. În 1989, Tom Jones a primit o stea pe Hollywood Walk of Fame din Los Angeles, iar în anul 2012 a fost invitat la Palatul Buckingham să susțină un concert cu ocazia celebrării Jubileului de Diamant (Queens Diamond Jubilee). De-a lungul carierei a lansat peste 40 de albume de studio, 3 albume cu muzică din concertele live, 16 compilații şi a avut peste 100 de single-uri de succes. A colaborat cu numeroşi artişti – Robbie Williams, Van Morrison, Tori Amos, The Cardigans, Chicane, Zucchero, Natalia Imbruglia, The Pretenders.

Originar din Țara Galilor, Tom Jones s-a născut la Treforest, Pontypridd; a părăsit şcoala la 15 ani şi a început să îşi câştige existența confecționând diverse obiecte de decor hand-made şi cântând în cluburi de noapte şi la nunți. La 17 ani s-a căsătorit cu prietena sa din liceu, Melinda Trenchard şi tot atunci a sosit pe lume singurul lor copil, Mark Woodward. Cei doi soți aveau să rămână împreună timp de aproape 60 de ani, până când, în aprilie 2016, Melinda Rose s-a stins din viață.

În anul 1963 devine, printr-un concurs de împrejurări, solist al trupei „Tommy Scott and the Senators", care activa la Young Men Club Association - YMCA – din localitatea Cwmtillery, Țara Galilor. Trupa făcea furori, mai ales că membrii ei apărea pe scenă îmbrăcați în costume din piele. Într-o seară, vocalistul Tommy Redman nu a ajuns la concert, aşa încât tânărul Thomas Jones a trebuit să îl înlocuiască. Succesul a fost fulminant şi a continuat chiar şi după ce a părăsit trupa, care şi-a schimbat numele în „The Playboys", apoi în „The Squires". A fost remarcat de managerul londonez Gordon Mills, care îl lansase şi pe Engelbert Humperdinck. I-a propus să îl reprezinte şi să îi schimbe numele de scenă în Tom Jones.

La mijlocul anilor '60 era deja faimos nu doar datorită vocii inconfundabile, a sex-appeal-ului şi a prezenței scenice, ci şi a look-ului său, cu pantaloni strâmți, cămăşi pe jumătate descheiate şi cu bluze cu gulere largi. Chiar şi aşa, casele de discuri considerau stilul său prea ”crud şi neprelucrat”, iar timbrul răguşit şi mişcările care imitau cumva pe cele ale lui Elvis Presley, idolul său, erau considerate piedici la începutul afirmării. Casa ”Decca Records” din Londra s-a arătat însă interesată şi astfel Tom Jones a înregistrat în 1964 single-ul ”Chills and Fever”, care nu a avut mare succes, însă următorul, ”It's Not Unusual”,

lansat un an mai târziu şi scris împreună cu Les Reed, a devenit rapid un hit, deşi postul de radio BBC a refuzat inițial să îl difuzeze. A ajuns în Top Ten în Statele Unite şi pe primul loc în topurile din Marea Britanie.

Cu piesa ”Thunderball”, tema princiaplă a filmului omonim din seria James Bond, a câştigat Premiul Grammy la categoria Best New Artist. În 1966, popularitea lui Tom era în scădere, aşa încât managerul său Gordon Mills a hotărât să îl transforme într-un interpret de cântece

sentimentale. Aşa a lansat un nou hit – ”Green, Green Grass of Home”… Au urmat celebrele şi nemuritoarele ”Kiss”, ”Delilah”, “Mama told me not to come”, “She's a Lady”, ”I'll Never Fall In Love Again”, ”If I Only Knew”, “Burning Hell”, “Tower of Song” si “Hit or Miss”. Albumele “What's New Pussycat”, “Green, Green Grass of Home” şi “Reload” au înregistrat cele mai mari vânzări şi au fost recompensate cu Discuri de Aur şi de Platină.

În 1969, Tom Jones a susținut pentru prima dată un spectacol în Las Vegas, la Flamingo Hotel. În acelaşi an, a devenit gazda propriului show de televiziune, “This is Tom Jones”, care a fost difuzat până în 1971. Vocea şi stilul său vestimentar deveniseră marca personală a lui Tom Jones.

Şi tot la Las Vegas, la studiourile Paramount, şi-a întâlnit idolul, pe Elvis Presley, în timpul filmărilor pentru “Paradise, Hawaiian Style”. Aveau să susțină nenumărate duete şi show-uri în Las Vegas, până la moartea lui Elvis în 1977. Tom Jones, care între timp a devenit prieten şi cu Frank Sinatra, a cântat cel puțin o dată pe săptămână în Las Vegas până în 2011.

Tom Jones a fost cheia succesului în documentarul „Red White&Blues” al lui Martin Scorsese; în anul 2004 a lansat un album de muzică rock împreună cu muzicianul Jools Holland, iar albumul ”24 ore” lansat patru ani mai târziu a fost o chintesență a carierei sale de până atunci. În anul 2010 a marcat lansarea albumului intitulat sugestiv ”Praise&Blame”, care a inclus piese înregistrate în timpul spectacolelor live şi prelucrate în studioul lui Peter Gabriel din Bath, Sommerset, Marea Britanie; albumul a fost produs de Ethan Johns, a cărui listă de artişti îi cuprinde pe Paul McCartney sau Joe Cocker. După acest succes, Tom Jones a lansat în mai 2012 ”Spirit In The Room”, făcând încă odată echipă cu instrumentistul, compozitorul, inginerul de sunet şi producătorul Ethan Johns (Bath's Real World Studios). Albumul, despre care însuşi Tom Jones spunea că este ”simplu, crud şi plin de suflet”, include piese scrise de Richard Thompson, Leonard Cohen, Paul Simon şi Paul McCartney.

La 74 de ani a fost invitat, alături de Ed Sheeran să susțină un concert la Melbourne în deschiderea marii finale a Australian Football League. În acelaşi an a concertat la Neil Young's Bridge School alături de Florence&The Machine, Soundgarden, Pearl Jam, Brian Wilson şi a fost invitatul special al Galei BBC Music Awards, unde a cântat alături de Paloma Faith, acompaniați fiind de un cor impresionant şi de BBC Concert Orchestra.

În anul 2015 Sir Tom Jones a fost jurat la ”The Voice UK” alături de will.i.am, Rita Ora and Ricky Wilson, a fost invitat de onoare, alături de Bruce Springsteen, Beck, Jack White, Bonnie Raitt, Willie Nelson la cea de-a 25-a ediție a ”MusiCares Person Of The Year” dedicată lui Bob Dylan şi a susținut un recital la cea de-a 57-a ediție a Premiilor Grammy. Tot atunci şi-a lansat şi autobiografia – ”Over The Top And Back” (Penguin Books), volum însoțit de albumul ”Long Lost Suitcase” (Virgin EMI/Caroline).

Anul 2016 a fost unul dificil pentru artist, fiind marcat de pierderea în luna aprilie soției sale Melinda; au fost împreună 59 de ani! „Acum îmi dau seama că ea a fost cel mai important lucru din viața mea. Am realizat şi mai mult, cât de importantă a fost pentru mine” – mărturisea Tom Jones. În autobiografia sa, el a descris cum s-a îndrăgostit de Melinda Rose Woodward după ce a văzut-o la şcoală pe când cei doi aveau 12 ani şi erau vecini în cartierul galez Treforest, din Pontypridd: „Nu am mai avut acest sentiment pentru nimeni altcineva. Nu cred că te poți îndrăgosti de mai multe ori”… Şi totuşi, căsnicia celor doi a fost marcată de numeroase certuri cauzate de infidelitățile vedetei. În 1987, în timp ce starul se afla în America, în urma unei aventuri cu top-modelul Katherine Berkery s-a născut Jon Jones, pe care, deşi l-a recunoscut după scandaluri mediatice şi un lung proces de paternitate, a evitat să şi-l apropie.

În anul 2017, Tom Jones revine în juriul ”The Voice UK” alături de will.i.am, Jennifer Hudson şi Gavin Rosdalle. Duo-ul galez ”Into The Ark” (Taylor Jones, 20 ani şi Dane Lloyd, 25 ani) antrenat de el s-a clasat pe locul 2.

În România, Tom Jones a cântat pentru prima dată la Bucureşti în noiembrie 2011. A revenit de câteva ori, ultima dată anul trecut, când a concertat pe Cluj Arena.

Sir Tom Jones continuă să fie la fel de activ şi la cei 80 de ani abia împliniți: odată cu „relaxarea” de după pandemia COVID-19 pregăteşte noi înregistrări, proiecte şi este invitat în emisiuni şi show-uri de televiziune, continuând să fie jurat la The Voice UK 2021. Anul acesta ar fi trebuit să sărbătorească cei 80 de ani de viață şi 55 de ani de la lansarea single-ului ”It's Not Unusual” printr-un concert aniversar grandios, dar, din păcate, acesta a fost anulat. A marcat însă cei 57 de ani de la debut prin lansarea unei linii vestimentare. Şi, ca să vă faceți o idee clară despre activitatea sa de artist octogenar în plină formă, Tom Jones a anunțat deja concertele pe care la va avea în anul 2021, fireşte multe dintre ele fiind amânate din acest an din cauza pandemiei coronavirus; turneul său va începe anul viitor pe 19 mai cu Germania (Siegen, Berlin, Köln), urmată de Irlanda de Nord (31 mai 2021, Belfast, Grădina Botanică este sold-out!), Marea Britanie, Olanda (Amsterdam), Spania (Madrid, Marbella), Irlanda (Dublin), Luxembourg, Italia (Umbria Jazz Festival, Perugia), Austria (Viena, Graz), Norvegia, Belgia, Suedia (Stockholm, Göteborg) ş.a.

Oana GEORGESCU

Ramon Tavernier

S-a născut la 19 decembrie 1927 la Bucureşti, în perioada 1965-1972 fiind cunoscut sub pseudonimul Constantin Alexandru. A studiat pianul din copilărie, apoi a urmat cursurile Conservatorului din Capitală, unde i-a avut drept dascăli, între alţii, pe Ioan D. Chirescu, Paul Constantinescu, Marţian Negrea, Nicolae Buicliu, Theodor Rogalski, Zeno Vancea, George Breazul, D. D. Botez. A fost rând pe rând pianist corepetitor la diverse studiouri de dans, teatre şi coruri, secretar muzical la casa de discuri Electrecord (1964-1965), fondator al unei formaţii originale de muzică uşoară, cu nai, cimpoi şi ţambal (1965-1972). Membru al U. C. M. R. din 1969, a fost distins cu premii de creaţie ale Uniunii, fiind laureat şi al festivalulului de muzică uşoară de la Mamaia. Într-un fax trimis pe adresa redacţiei noastre în urmă cu nişte ani compozitorul sublinia că a fost colaborator permanent al Direcţiei muzicale a Radiodifuziunii încă din 1952, în calitate de compozitor, orchestrator, dirijor, precum şi, din acelaşi an, al casei de discuri Electrecord, asigurând producţia muzicală la cele două instituţii. Aşa cum el însuşi precizează, a făcut parte din elita orchestratorilor noştri, alături de Richard Bartzer, Sile Dinicu, Richard Oschanitzky, Alexandru Imre, Constantin Anghelescu, Cornel Popescu, semnând aranjamente la peste 1000 de melodii, la care se adaugă 300 de compoziţii proprii. La concursurile radiofonice a primit câteva distincţii, între care: premiul II (primul nu s-a acordat) pentru piesa orchestrală "Vals" (1956); laureat O. I. R. T. pentru "Periniţa", parafrază pentru pian şi orchestră (1967); menţiune pentru piesa pe versuri proprii "Cum mă vezi şi cum te văd", cântată de Aurelian Andreescu (1967); un Premiu al publicului pentru piesa "Dar nimeni nu-i ca noi", cu Angela Similea şi Cornel Constantiniu (1976); acelaşi premiu pentru "Cântec pentru lumină", versuri Ion Pillat, solistă Margareta Pâslaru (1979). Cele două premii din partea U. C. M. R. au fost în 1979 pentru două cântece pe versuri de Mihai Eminescu, "Lacul" (solist Adrian Romcescu) şi "De-or trece anii" (Ricky Dandel), respectiv în anul 2000 pentru o lucrare corală amplă (text liturgic în limbile latină, română şi italiană), "Sequenza corale sacra per il 2000". La festivalul de muzică uşoară de la Mamaia a figurat de două ori în palmares cu Menţiuni, pentru "Ţi-aduci aminte" (Aurelian Andreescu), în 1971, şi "Coloana infinită" (Adrian Romcescu), în 1976, pentru ca în 2001 să fie recompensat cu o "Diplomă de excelenţă" pentru întreaga activitate. Lucrările lui au apărut pe mai multe discuri Electrecord, între care "Naiul în jazz", seria jazz nr. 14 (cu Cătălin Tîrcolea), figurează cu două compoziţii pe CD-urile U. C. M. R. din seria "Antologia muzicii româneşti", în 2000 cu piesa "Fără vorbe" (jazz) şi în 2001 cu "Din mici nimicuri" (muzica uşoară). A scris muzica filmelor "Knock-out" (1967), "Amintiri bucureştene" (1970), "Împuşcături sub clar de lună" (1977), "Porţile dimineţii" (1980), "Am fost 16" (1981), "Calculatorul mărturiseşte" (1982), colaborând cu regizorii Mircea Mureşan, Radu Gabrea, George Cornea, Radu Gurău. Se mândreşte pe drept cuvânt cu faptul de a fi introdus naiul în muzica uşoară şi de jazz în România, în 1965, pe cînd Gheorghe Zamfir era încă student. Din 1998, Ramon Tavernier s-a dedicat exclusiv muzicii corale religioase, în 2002 introducând naiul şi chitara în ansamblul coral în lucrarea de mari dimensiuni "Rugăciuni fără frontiere" - suită de 19 piese pentru cor mixt, cu texte biblice şi liturgice. Iată caracterizarea propriei lucrări, făcută de compozitor la data respectivă: "Această lucrare amplă reprezintă numitorul comun al confesiunilor religioase creştine. În ceea ce mă priveşte este o încercare modestă pentru recitator, solistă, cor, nai, chitară şi sintetizator, cu scopul de a contribui la Tezaurul Naţional Cultural prin modul original de a aborda muzica religioasă contemporană fără a-i afecta climatul meditativ şi contemplativ. Actualmente finisez versiunea în limba engleză a lucrării. Omnia ad majorem gloria Dei!".

În urmă cu, poate, un deceniu, am vorbit cu dânsul la telefon, în ideea de a-i consacra un Portret componistic în revistă. Ştiam că s-a retras undeva în Moldova şi că s-a dedicat muzicii religioase, dar speram să ne trimită câteva fotografii şi partituri, neuitând marele şlagăr "Ai trecut iar pe strada mea", din 1966. Ne-a evitat cu eleganţă, ceea ce nu ne împiedică să publicăm articolul de faţă, Ramon Tavernier fiind un nume important al istoriei muzicii uşoare româneşti.

U. OCTAVIAN

In orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână

Versuri: Ion Minulescu

Muzica: Ramon Tavernier

Bossa - Nova

În o - ra - șu-n ca-re plo-uă de ___ trei ori pe săp-tă-mâ-nă ___ O-ră-șe-nii pe tro-tua-re,

Merg ți - nân - du-se de mâ-nă Și-n ___ o - ra-șu-n ca-re plo-uă de trei

ori pe săp-tă-mâ-nă De sub ve-chi-le um-bre - le, ce sus-pi-nă Și se-n-doa - ie,

Umede de-a - tâ - ta ploa - ie, ___ O - ră - șe - nii pe tro-tua-re

Par pă - puși _ au - to-ma - te da - te jos ___ din ga - lan - ta - re ___

În o - ra - șu-n ca-re plo-uă de ___ trei ori pe săp-tă-mâ-nă ___ Nu ră-su-nă pe tro-tua-re

De - cât pa - șii ce - lor ca - re merg ți - nân - du-se de mâ-nă, ___ Nu -

- mă-rând în gând ca-den-ța pi - că - tu - ri-lor de ploa-ie Ce co - boa-ră din um-bre - le Din bur-la-ne

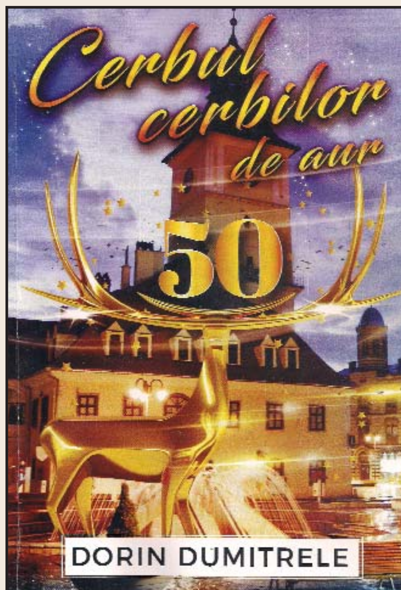
Și din cer _ Dă - tă-tor de viea - ță len - tă Mo - no-to-nă i - nu-ti - lă și ab-sen - tă

În o - ra-șu-n ca - re plo - uă de trei ori pe săp - tă-mâ-nă Un bă-trân și o bă - trâ - nă

Do - uă ju - că - rii stri - ca-te Merg ți - nân - du - se de mâ - nă ___

"Cerbul cerbilor" de tinichea...

Festivalul internațional "Cerbul de aur" de la Brașov a avut o istorie sinuoasă, agitată, reușind ca în 52 de ani de la lansare să adune doar 19 ediții, 15 dintre acestea în cele trei decenii de după 1989, deci cam una la doi ani. Dacă în mass-media oglindirea a fost cuprinzătoare cantitativ (iar calitativ după priceperea fiecărui autor și orientarea organului de presă respectiv), la nivel de cărți bietul festival pare blestemat: după edițiile de pe vremuri a publicat o carte un "specialist" de la... Loto-Prono, parcă, iar acum avem în față un volum nefericit, cu coperți frumoase, color, tipărit în 2019, omagiind 50 de ani de la prima ediție. Înainte de a începe a-l răsfoi ne-am bucurat, fiindcă exista garanția înscrisă pe pagina de gardă, cartea apărând la Editura Ecran-Magazin. Cei care au urmărit cât de cât fenomenul presei scrise de la noi după 1990 știu că publicația brașoveană condusă de Cristea Ioniță a avut la un moment dat o popularitate uriașă, atingând tiraje de 600-700 de mii de exemplare săptămânal! Cum în paginile revistei au fost publicate mereu comentarii corecte, obiective, profesioniste, ne-am zis că și cartea de față se înscrie pe această linie, dar se pare că editura s-a implicat doar în tipărire, altminteri nu ne putem explica această apariție ridicolă, jalnică de peste 270 de pagini. Nu știm cine este Dumitru Dumitrele, autorul, din lectură rezultă legăturile sale cu posturi locale de radio și televiziune, dar n-ar avea absolut nici o importanță că nu este un comentator reputat. La o asemenea carte-document definitorii sunt nu numele semnatarului, ci rigoarea, pasiunea pentru fenomen, exactitatea informațiilor, cunoștințele muzicale, obiectivitatea, din păcate foarte rar prezente în volum. Când am scris "jalnică, ridicolă" am fost încă prea blânzi, fiind vorba clar de impostură, semnatarul având probabil impresia că simpla acreditare la festival și prezența alături de organizatori și artiști îi dau dreptul, cu prețiozitate gratuită și suficiență, să emită păreri de la un nivel ce nu-i este accesibil și permis prin prisma pregătirii și competențelor sale profesionale. Astfel, pe distinsul președinte al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, Adrian Iorgulescu, îl numește "specialist în muzica de fanfară", pe Horia Moculescu, care pe drept cuvânt afirma că Germania nu are mari valori muzicale, îl pune scurt la punct cu un insolent "S-o crezi mata, tataie!" (dar se dă doct în ce privește valorile muzicii ușoare din această țară fără a-l numi pe celebrul Peter Maffay, român de origine, și citându-l pe DJ Bobo, care este elvețian), îl jignește crunt pe cunoscutul om de televiziune Petre Codrea, talentații membri ai grupului 3 Sud-Est sunt "farsorii muzicii românești", lui Dan Bittman i se recomandă "o reciclare pe la limba română și bunul simț", fiind "cam obraznic și tupeist", la una din ediții țara noastră "a fost reprezentată în concurs de 3 orfeline: Nico, Alexandra Ungureanu și Simona Nae", Silvia Dumitrescu are "înfățișare gen Picasso" și azi "e dispărută de pe scenă aproape total" (uite că nu e deloc așa, vezi discurile lansate și spectacolul de la Sala Palatului de anul trecut), iar lui Laurențiu Cazan și componenților duetului Valahia, ca un autentic specialist, le dă "sfaturi"... Insolența acestui personaj dă în clocot la pag. 95, când din dorința de a-l lăuda pe prietenul său Ricky Dandel scrie despre acesta (interpretul, altminteri talentat, evident n-are nici o vină): "Din 1991 R. D. a devenit membru FIDOF și membru al compozitorilor din Germania (cu examen, firește, nu ca alți fanfariști de pe la noi, ajunși chiar la conducere) și de asemenea este membru GEMA, un fel de societate a muzicologilor". Trecem peste exprimările jenante gramatical pentru a-l lămuri pe atotștiutor că în FIDOF (care înseamnă, pentru știința lui D. D., Federația Internațională a Organizatorilor de Festivaluri, un organism cam fantomă înființat în beneficiu personal de un oarecare Armand Moreno, pripășit prin țările din Estul european) și în GEMA ești primit automat, fără nici un fel de examen. GEMA este asociația germană a drepturilor de autor, asemeni UCMR-ADA la noi. Dar ceea ce indignează este revenirea voit jignitoare, transparentă, la prof. univ. dr. HC Adrian Iorgulescu, președintele U.C.M.R., care nu are legătură cu fanfara. Nu că muzica de fanfară ar avea ceva rușinos, din contră, U.C.M.R. are o subsecție de specialitate ai cărei membri sunt absolvenți de Conservator. Iar primirea în Uniune se face numai în urma unui examen, la care se pot înscrie cei pregătiți din punct de vedere componistic sau muzicologic și a căror activitate îi recomandă în acest sens. Doar câteva nume sunt elogiate la tot pasul, în schimb Leonard Miron este "un imberb care mimează luarea de interviuri inteligente", în cazul unei reporterițe avem un alt atac fizic absolut nepermis, numind-o "o fătucă ciupită de vărsat de vânt", în timp ce fetele de la T. a. T. u. au "oarece vicii de lesbianism", iar Boy George - "unele tendințe de homosexualitate"! "Reciclare pe la limba română" în cazul lui Dan Bittman, care a moderat impecabil emisiuni TV importante? Să fim serioși, această "reciclare" se impune serios în cazul lui D. Dumitrele, care este rău, dar rău de tot certat cu gramatica, cartea abundând în sute de dezacorduri, cacofonii (lipsa

Ann Louise Hanson (Suedia), Edmond Deda

totală a accentelor la numele proprii străine şi a diacriticelor nici n-o mai punem la socoteală), virgula înainte de predicat, pleonasme. Steinmetz "a abordat în majoritatea recitalului său" - oare ce notă se dă pentru exprimarea aceasta la examenul de "treaptă"? Dar pentru "născut în oraşul natal", "idolei sale", "tehnoredactora". ş.a.? Exaltat şi agramat, autorul nu cunoaşte evident proprietatea termenilor – la un moment dat citim de "seara terifiantă" de folclor, pe care el de fapt o... elogiază, Gilbert Bécaud are "mişcări convulsive" (bine că încă nu apăruse temutul Covid-19!), spre Braşov se îndreaptă "cohorte" de concurenţi, impresarii "mişunau precum lăcustele" (imagini apocaliptice, la cei 20 de concurenţi şi câţiva impresari, iar afirmaţia că au fost... 1000 de cereri de acreditare din partea presei ne-a umplut de voioşie), Enrico Macias este un mare "romanţist" (îl aşteptăm la "Crizantema de aur", în toamnă), buget... "de austeritate" (1,2 milioane de dolari!!), ca să nu mai vorbim de "premiul"... VI sau de "conferinţă de presă cu ziariştii". Iar

Jacques Hustin, Nicole Jacquemin (Belgia)

săracul Laurenţiu Cazan a devenit fără să ştie chelner: "A doua zi, servind micul dejun cu L. C. la restaurantul Aro Palace ...". Cum spuneam, nefiind o autoritate în domeniu, autorul ar trebui să fie ponderat şi să se mărginească la consemnarea recitalurilor şi la biografiile artiştilor (şi acestea pline de greşeli), dar el emite păreri inacceptabile la adresa prestaţiei unor nume respectate, cum ar fi Temptations (aşa se scrie, la plural), Boyz II Men, INXS, altele de genul "Status Quo, cel mai reprezentativ grup rock al momentului" (în 1995!) sau "Kelly Family are acelaşi număr de albume vândute ca Michael Jackson" (!). Sau cum să afirmi despre O. C. Smith (Ocie Lee Smith pe numele real) că ar avea "o voce mult mai bună decât Frank Sinatra şi că se exprimă mai cald şi mai natural decât Bing Crosby", nume uriaşe în raport cu acela al invitatului de la "Cerb"? Despre Charles Trenet poţi spune orice, dar nu că "exteriorizează o vivacitate debordantă, cu un ritm aproape nebunesc"! Se simte frustrarea omului necunoscut marelui public, referindu-se mereu la sine şi la fiica sa, inclusiv în numeroasele fotografii, în care se străduieşte să fie alături de personaje apreciate (în treacăt fie zis, ilustraţiile de la sfârşitul cărţii sunt puţine, modeste şi neconcludente), într-o carte autobiografică ar fi normal, dar aici avem de-a face cu ceea ce ar trebui să fie istoria unui festival. D. Dumitrele deschide volumul cu o listă a "marilor profesionişti ai televiziunii" în care include pe... Constantin Duţu şi câteva nume nesemnificative, dar îl omite pe Titus Munteanu, de pildă. Nu ştim dacă autorul a urmărit cu atenţie prima ediţie, cea din 1968, câştigată autoritar de belgianul Jacques Hustin, aşa că ne întrebăm pe ce bază susţine că juriul (membrii acestuia sunt numiţi pe parcursul cărţii "măcelari", "neruşinaţi", cu "manevre josnice"!) l-a nedreptăţit pe cehul Josef Laufer, adevăratul "laureat" ("câştigător" poate, laureaţi sunt toţi cei din palmaresul final), care va rivaliza cu faimosul Karel Gott, ceea ce nici în visele lui Laufer nu s-a întâmplat, regretatul Gott fiind o autentică vedetă europeană. La fel este contestat aiurea palmaresul final din 1995, unul realmente corect, autorul neascunzându-se antipatia faţă e artiştii de valoare din Rusia sau China. Grafia numelor străine este într-o atât de mare suferinţă (îţi răneşte retina citind "streepteas" în loc de strip-tease!) încât este clar că nu poate fi acuzată corectoarea, autorul dând cu siguranţă bunul de tipar, BT. Dar să fim îngăduitori, se mai întâmplă, deşi de sute de ori e cam mult. În schimb dezinformările muzicale sunt absolut nepermise. Astfel, Caterina Caselli ar fi fost laureată la Sanremo (aşa se scrie, într-un cuvânt) cu o piesă cu care... n-a concurat niciodată, nefiind italiană, ci preluată după o piesă a formaţiei The Monkees, iar "fermecătorul costum popular scoţian" include piesa vestimentară numită "kilt". Dar ce să mai zicem când Gaby Novak, din Iugoslavia, a devenit reprezentanta... Ungariei, oferindu-ne "elemente tradiţionale ale cântecului maghiar, cu refrene din celebrul ceardaş"!? Iar pe cehoslovacul Milan Drobny l-a "transferat" în Iugoslavia? Sergiu Malagamba n-a dirijat niciodată orchestra festivalului (a făcut-o însă Alexandru Imre), iar comparaţiile între interpreţi români şi vedete străine dovedesc inadecvare, Constantin Drăghici fiind un fel de Tino Rossi, iar Aura Urziceanu – Aretha Franklin. Asta n-ar fi nimic, dar autorul contestă şi victoria Luminiţei Dobrescu în 1969, considerând că trofeul se cuvenea atribuit germanului Roy Black, care nici măcar n-a urcat pe podium, fiind distins doar cu un premiu special! De Julio Iglesias, concurent nepremiat la ediţia respectivă, nici nu aminteşte, în schimb mai târziu scrie că... s-ar fi lansat la Braşov (!). Aminteam de preţiozitatea gratuită, nelalocul ei într-o scriere nicidecum beletristică, dar poate acceptabilă de n-ar fi ridicolă. Iată un exemplu edificator: "Dinspre Mediterana bătea o adiere, o briză aducătoare de arome de portocali şi eucalipt, pe fondul unui tril sonor uşor legănat". Cei care au fost în Australia pot confirma că eucaliptul nu emite arome (koala sunt martori!), "trilul sonor uşor legănat" (formulare antologică) aparţinând Gigliolei Cinquetti. Încheiem trecerea în revistă a comentariilor referitoare la primele patru ediţii ale festivalului notând nepermisa omitere, dintre prezentatori, a marii actriţe Stela Popescu.

Încă în cronica sa la ediţia 1968 D. D. vorbeşte de "câteva cincinale de apăsător întuneric" ce aveau să vină, referindu-se şi la activitatea sa de membru al unei formaţii muzicale de amatori şi de promotor al unui club cu 42 de scaune, pe litoral. Nimeni nu neagă restricţiile din acele vremuri, dar exagerările nu duc la nimic bun, sunt destui cei care au trăit în acea perioadă, chiar dacă noi suntem mai tineri. Cum poţi emite asemenea aberaţii? "Era interzisă difuzarea filmelor artistice străine (cu excepţia celor provenite din lagărul socialist), difuzarea muzicii pop-rock anglo-saxone, traducerea şi editarea de cărţi din literatura străină, pictorii, scriitorii, compozitorii trebuiau să se inspire în lucrările lor doar din lumea satului vlăguit, din

viața chinuită a șantierelor, din universul frământat al fabricilor și uzinelor". Nu suntem partizanii unei epoci cu atâtea neajunsuri și interdicții, dar arhivele dovedesc că s-au difuzat numeroase filme pe ecrane și seriale TV ne-socialiste, s-au tipărit cărți de colecție, la radio se asculta muzică anglo-saxonă, dar și din celelalte țări occidentale.

Că n-a fost dracul chiar atât de negru o dovedesc șlagărele lansate în anii '70 la festivalul de la Mamaia, care numai din realități "vlăguite și chinuite" nu erau inspirate: "În rândul patru" (Temistocle Popa), "Un fluture și-o pasăre", "Tu ești primăvara mea" (Florin Bogardo), "Ia-ți mireasă, ziua bună", "Hei, mare" (George Grigoriu), "Chemarea dragostei", "Acum te-am regăsit" (Marius Țeicu), "Revederea", "Adolescenții" (Ion Cristinoiu), "Copacul" (Jolt Kerestely, premiul III, nu II, în 1975), "Cântec", "Dacă vrei dragostea mea" (Horia Moculescu), "Dorul" (V. V. Vasilache), oprindu-ne la ediția din 1976 a festivalului, așa cum și cu lecturarea cărții lui D. D. ne cam oprim, fiindcă am obosit să citim atâtea inepții, cum că și Nashville a ajuns în Anglia.

Eliane Dambre (Elveția)

De... "baladă blues" ați auzit? Dar de melodii "mai moi"? Cât despre insinuarea că victoriile artiștilor indonezieni s-ar datora "unui impresar cu putere de influență prin juriile internaționale", normal ar fi fost să-i spună numele, iar TVR să se sesizeze, fiindcă este o acuzație gravă. Culmea este că tocmai D. D. scrie despre "nimicnicii, informații fără substanță, imagini de can-can" atribuite, firește, altora! Din acest motiv punem sub semnul întrebării afirmațiile aiuritoare ale lui Nancy Brandes, fostul lider al formației Roșu și Negru, referitoare tocmai la anii când aveau loc celebrele festivaluri rock "Club A", deci nu erau restricții majore: "De aceea s-a pus problema ca tot ceea ce cântam să fie omologat de Uniunea Compozitorilor, din care făceau parte și unii care pentru o bucată de pâine mai albă scriau muzică de osanale partidului. Însă muzica omologată de acea Uniune nu avea nimic cu rockul sau cu ceea ce cântam noi. Am căpătat o derogare, timp în care am început să reorchestrăm melodii precum "Macarale", "Ilenuța tractorista", "Soarele de la Mamaia", făcând un rock umoristic". Istoria acelor ani nu a reținut însă o asemenea situație, iar Roșu și Negru nu ne amintim să fi cântat așa ceva, dar de ce să nu profităm să mai dăm o copită U.C.M.R., breasla profesioniștilor muzicii?

Deși pe copertă apare, mare, cifra 50, două din ediții, 2008 și 2009, nu sunt comentate, nici măcar telegrafic (juriu, concurenți, palmares, recitaluri), avem doar câteva fotografii la sfârșit. Că autorul are doar vagi legături cu muzica (cu scrisul nu mai vorbim) o dovedesc alte gafe, între care una macabră, cu trecerea lui Sergiu Cioiu în rândul celor dispăruți cu multe decenii în urmă, deși el nu numai că trăiește, dar în ultimii ani este extrem de activ în țară, cu concerte, cărți, discuri! Iar pe ultima pagină, referitoare la ediția 2018, ni se vorbește de "Marele Trofeu" (pleonasm, trofeu nu poate fi și unul mic!) câștigat de o albaneză cu "celebra piesă consacrată de Monica Anghel, "Dau viața mea pentru o iubire", dar melodia are un compozitor, Marius Țeicu, în mod nepermis nenumit. Și să scrii o carte despre "Cerbul de aur" atribuindu-i postura de președinte al juriului Gigliolei Cinquetti, când acesta a fost compozitorul Vasile Șirli spune absolut totul. Undeva D. Dumitrele observă că la festival au fost "mulți neaveniți", bănuim că nu s-a referit la sine, deși el depășește lejer această ipostază, mărturisind că a scris cartea "ca un act de curaj, cu o doză de adevărată nebunie". Ne-am îngrozit și ne-am cutremurat când la pag. 224 destăinuie cum că "are deja manuscrisul terminat despre legendarul grup Beatles și o bună parte dintr-o lucrare care se dorește a fi o istorie a muzicii moderne". Oh, Doamne, ne-am spus, nu! A știut Primăria din Brașov de ce l-a refuzat în finanțarea volumului de față, ce ne-a provocat stări de râsu - plânsu. Poate totuși Dumitru Dumitrele ne cruță pe noi, pe Beatles și pe eroii muzicii moderne și se rezumă la "Cerbul de aur", în cât mai multe cărți revăzute, corectate și completate, finanțate de TVR, mai ales că la ediția 2018 ne informează cum că Premiul TVR și al Radiodifuziunii Române l-a obținut... Doina Gradea din Republica Moldova, ceea ce sigur i-a făcut mare plăcere doamnei președinte-director general al TVR!

Ar mai fi multe de spus, între care ortografierea catastrofală a numelor proprii străine, dar ne oprim aici, i-am conferi autorului o popularitate nemeritată. Avem de-a face, mai mult decât evident, cu un rebut publicistic, pe care D. Dumitrele îl putea evita rezumându-se la a oferi tocmai ceea ce lipsește aici: informații complete (concurenți, palmares, recitaluri, juriu, dirijori, organizatori, prezentatori) pentru fiecare din cele 18 ediții, fără a se lansa în considerații care îl depășesc. Fudul, s-a legat la cap fără să-l doară... Și o ultimă observație: cartea a apărut sub egida... Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, filiala Brașov! Profesiunea de ziarist profesionist este una mai mult decât onorabilă, demnă de tot respectul, de aceea primirea în rândurile UZPR ar trebui să fie mai strictă, nu pe baza unui dosar, ci măcar a unui examen de limba română...

Helena Vondračková (Cehoslovacia)

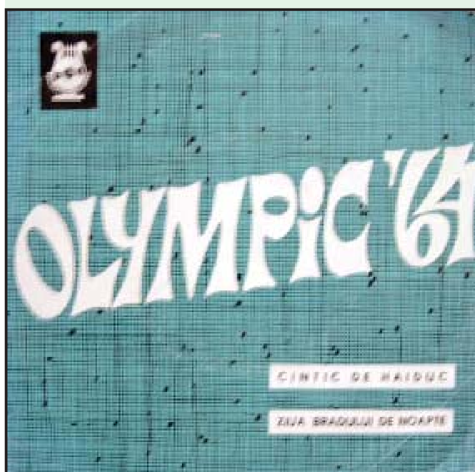
Dorin MANEA

După 50 de ani:
Olympic ’64 – „Kamadeva”

La Festivalul “Club A”, 1969

În 1970, grupul Olympic ’64 intra în studiouri pentru a înregistra primul (rămas şi singurul) disc single, apărut în ianuarie 1971. Se întâmpla după participarea la primul Festival naţional de muzică Pop organizat de Club A la Casa de Cultură a Studenţilor din Bucureşti din decembrie 1969. Formaţia a obţinut atunci „Premiul pentru stil românesc şi concepţie de spectacol”, în particular premiul celui mai bun chitarist bas pentru Dan Dimitriu. Cele două piese editate sunt astăzi foarte cunoscute: „Cîntic de haiduc” şi „Ziua bradului de noapte”. Puţini ştiu, însă, că a mai existat o înregistrare - „Kamadeva” (pe versurile lui Mihai Eminescu) – cenzurată! O piesă care avea să facă parte din lucrarea conceptuală „Karma Kaliyuga”, prezentată la al doilea festival (mai 1971). Olympic ’64 au câştigat din nou un premiu pentru Stil românesc şi premii individuale pentru Dorin-Liviu Zaharia şi Dan Dimitriu.

Rămas în memoria afectivă a multora, acel poem rock nu a mai putut fi ascultat niciodată, deşi a existat o bandă înregistrată la premieră. Liderul chitarist Dimitrie „Picky” Inglessis păstrează chiar playlist-ul! Cu precizarea bateristului Costin Petrescu: *Piesa „Comati” era de fapt ceea ce lumea ştie astăzi ca fiind „Vinovaţii fără vină”... Una dintre strofele lui Chubby Zaharia era aşa: „Simt în trup pletoşii daci comati, / firea mea e saltul omenesc. / Nu contează cât de lung am părul,/ Important e cât şi cum gândesc.” Dar cenzura a impus să se schimbe cuvintele daci comati cu „de-altădată”, o aiureală...*

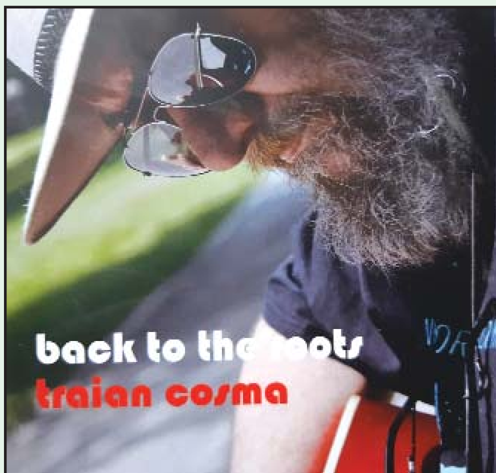

Înregistrarea „Kamadeva” a fost păstrată până astăzi de Andrei Voiculescu, prieten al formaţiei, DJ la Radio Europa Liberă după asasinarea lui Cornel Chiriac. El a fost şi cel care a difuzat o emisiune în memoria solistului Dorin-Liviu Zaharia, în decembrie 1987, la câteva zile după dispariţia acestuia. *Când a ascultat refrenul „Kamadeva, zeul indic...”, cenzorul de la Electrecord a refuzat piesa, motivând expresiile triviale şi obscene, în ciuda insistenţelor lui Dorin-Liviu Zaharia, care i-a arătat poezia într-un volum de Mihai Eminescu!* Din fericire, piesa este astăzi recuperată şi ilustrată cu imagini din 1971, filmate de Mirel Leventer (Cineclubul A), postată pe youtube de modernism.ro (Arhiva Muzeul Rock din România).

Traian Cosma - „Back to the Roots”

Arhitect de profesie, Traian Cosma a fost implicat din studenţie în mişcarea folk, apărând pe marile scene alături de colegul Tudor Boroş şi – mai ales – cu Marcela Saftiuc, prima cântăreaţă a genului! Mai mult, stabilit la Oradea, avea să deschidă concertele Metropol, cântând de multe ori împreună cu hard-rockerii bihoreni (cu care a continuat să colaboreze după decenii, în spectacolele aniversare din 2008 şi 2018).

Stabilit cu familia în îndepărtatul Melbourne, Traian a continuat să cânte şi să înregistreze (la ideea emisiunii în limba română de la Radio TripleZZZ), în primul rând pentru prietenii săi de la Antipozi – compoziţii vechi şi noi, reunite pe două discuri demo needitate oficial, „Zid deasupra căderii”, respectiv „Primiţi colindători?”. Acesta din urmă aduce o dimensiune inedită în corpusul de cântece tradiţionale de Crăciun, aceea a colindelor orăşeneşti, urbane, unele reluate pe ritmuri şi cu orchestraţii de marş, aşa cum le reţine memoria afectivă a lui Traian.

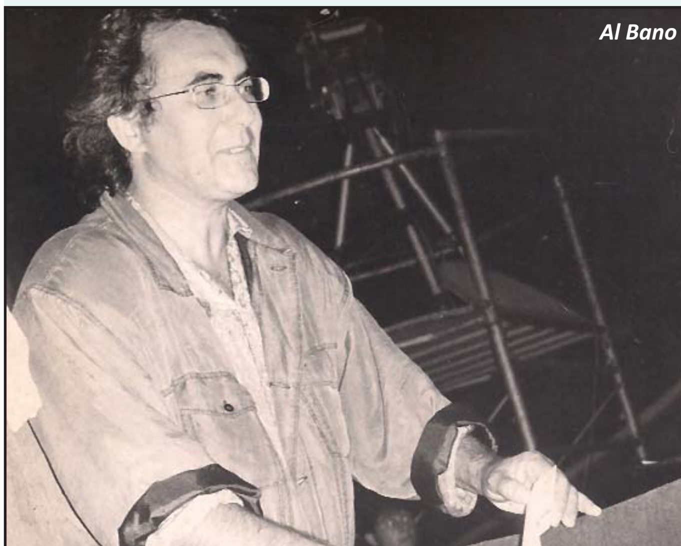

Din 2016, ieşit la pensie, cantautorul a revenit la Oradea... dar şi pe scena folk, apărând la diverse festivaluri şi concerte ale genului. Discul lansat recent - „Back to the Roots” - este cântat în marea majoritate a melodiilor în limba română, fiind înregistrat în Oradea, Sydney, Freiburg (la Viranyi Attila)... prin urmare este un document gen Best of, care atestă o carieră întreruptă, dar neoprită, cu savoarea vremii în care muzica folk & rock ne-a salvat pe mulţi dintre noi. Un material muzical variat, bine simţit, orchestrat modern, dar nu în exces, pentru care şi-a adus câţiva prieteni – oameni potriviţi la locurile potrivite. Între colaboratori, musai să o menţionez pe Monica Mihaela Cojocaru (care interpretează partiturile de altădată ale Marcelei), iar dintre piese trebuie să salut „Zid deasupra căderii” (înregistrată iniţial de Metropol, cu versurile schimbate) şi „In memoriam Bela (Raduly)” (varianta live acustic din 2008, emoţionantă!).

Pagină de **Doru IONESCU**

Sanremo - Istoria unui festival (XIII)

În cunoscutul cotidian "La stampa", ziaristul Stefano Delfino îi ia un amplu interviu colegei noastre Ileana Popovici. Ea declara: "Mulţi ani la rând gala a fost transmisă în direct de televiziunea publică din România. Acum, vineri noaptea, transmit telefonic impresii de aici pentru emisiunea "Psihologul muzical". Românii îndrăgesc cântecul melodic, muzica uşoară, piesele stil Toto Cutugno, Al Bano şi Romina Power, pe care-i aşteaptă în concerte, reluând în cor toate refrenele. Dar au venit şi reprezentanţi ai generaţiilor mai tinere, cum ar fi Alex Britti, la Timişoara, oraş unde comunitatea italiană e numeroasă". După 17 ani de prezenţă neîntreruptă la Sanremo, compatrioata noastră nu ezită să facă pronosticuri, dintre care primul s-a şi dovedit valabil: "Mizez pe talentul lui Nek, cu piesa "Fatti avanti amore", a cărui carieră ar merita să fie relansată, după precedenta apariţie la Ariston, cu 18 ani în urmă. Dintre "campioni", îmi place Lara Fabian, îndeosebi pentru aranjamentele muzicale ale unui muzician formidabil, Fio Zanotti. Chiar că nu înţeleg de ce nu se vorbeşte deloc de orchestratori, care "înveşmântează" cântecul şi sunt

Al Bano

determinanţi pentru succesul piesei. De asemenea, aş opta pentru mai multă atenţie acordată scenografiei şi "look"-ului interpreţilor, elemente importante pentru un show TV".

Din program lipsit n-a omagiul adus celor care ne-au părăsit în anul precedent, Pino Daniele, Mango şi Giorgio Faletti.

Baie de mulţime pentru cântăreţii trecând pe "covorul roşu". Fiecare artist a parcurs drumul până la intrare aruncând un buchet de flori admiratorilor, aşa cum a ţinut în mod expres primarul Alberto Biancheri, în cadrul unui acord cu televiziunea Rai, pentru a da o cât mai mare vizibilitate producţiei floricole a Rivierei.

Conti şi-a dorit o ediţie fără polemici, dar au fost proteste pentru invitarea "femeii cu barbă" Conchita Wurst ("Aşa cum i-am invitat pe ABBA în 1974, şi acum e vorba de învingătorul de la Eurovision"), precum şi a celor trei care au probleme cu fiscul sau cu autorităţile sportive, pentru fraudă ("Justiţia să-şi facă treaba, festivalul e altceva, va fi unul al întregii familii").

Previziunile cunoscutului critic muzical Marco Mangiarotti, publicate în "Nazione" şi "Giorno", s-au dovedit foarte exacte.

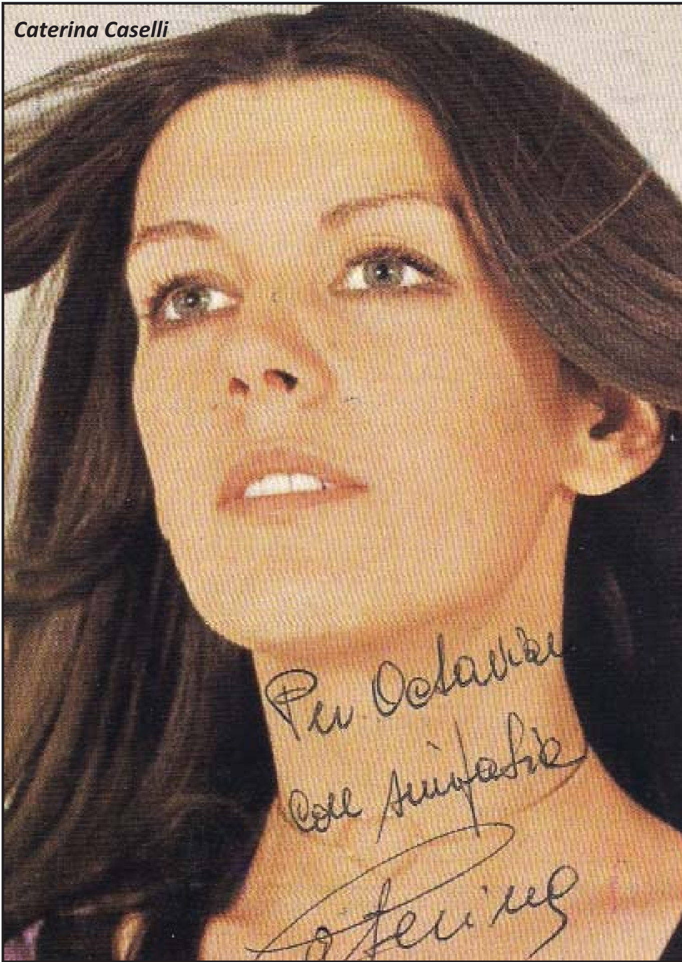

Dolcenera

Multi-culturalismul se face simţit şi în muzica uşoară italiană, Malika Ayane fiind originară din Maroc, iar Chanty din Tanzania.

Cineva a scris, inspirat, că Pippo Baudo reuşise să facă din Sanremo "buricul pământului", anunţând în direct decesul lui Claudio Villa...

De-a lungul ultimelor ediţii, organizatorii au diversificat mult programul, stârnind interesul telespectatorilor nu doar prin subiecte muzicale. Astfel, a fost invitată la un moment dat familia Anania din

Pupo

Caterina Caselli

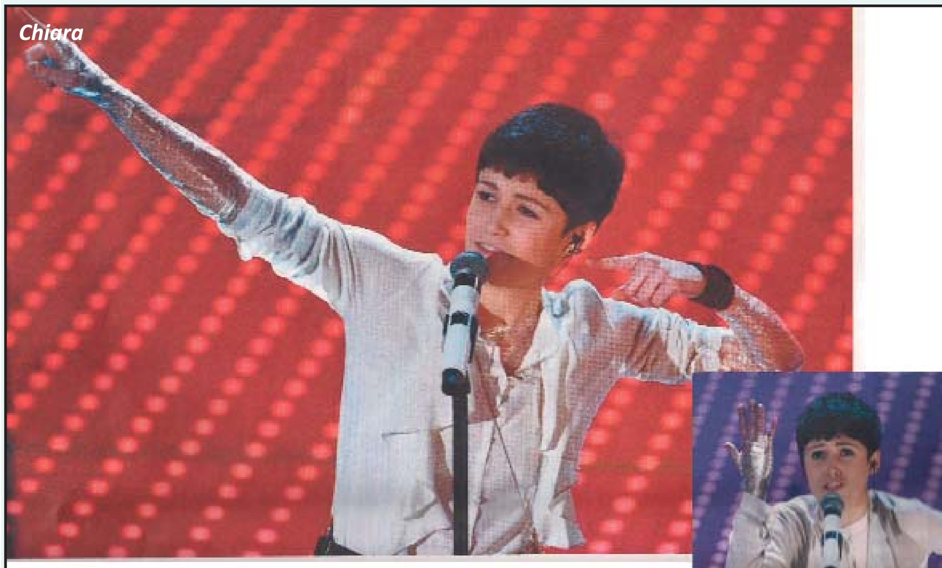
Ajuns la ediţia a 67-a în 2017, festivalul de la Sanremo este un model de urmat din toate punctele de vedere: orchestră, scenografie (grafică şi lumini cu simboluri florale), lumini, organizare perfectă, mediatizare, relaţii cu mass media, totul stând sub semnul experienţei. Din clipa când l-a transmis pentru prima oară, televiziunea publică RAI nu a mai renunţat la el nici o clipă, mai mult, l-a transformat într-un fenomen social, câştigând o audienţă de invidiat. Asta în timp ce la noi TVR a părăsit la un moment dat festivalul de la Mamaia, care ajunsese la diverse posturi private, iar "Cerbul de aur" l-a organizat haotic, când şi când, până când l-a abandonat şi pe acesta… Sanremo a avut prima ediţie în 1951, în timp ce Mamaia,

Romina Power

"Sanremo-ul nostru", în 1963, deci am fi putut sărbători 57 de ediţii, dar abia dacă am avut ceva peste 40, Teatrul de vară din Mamaia nu mai este, iar festivalul a fost "demolat" şi el. Serialul de faţă este de fapt o pledoarie: să credem în valorile noastre muzicale, componistice, instrumentale şi interpretative, să ne promovăm şi să ne protejăm tradiţiile şi frumuseţea cântecului, originalitatea şi specificul său. Să nu ne sfiim să învăţam de la alţii, dar nu copiind formate de emisiuni TV occidentale care nu lansează nici cântece, nici artişti români, ci reînviind competiţii care se potrivesc limbii şi culturii noastre, care respectă identitatea naţională românească. Asta o fi însemnând să fim ceva mai patrioţi? Dacă am ajuns să ne fie ruşine cu asta, hai să urmărim festivalul de la Sanremo, pe care-l priveam ca pe o icoană pe vremuri şi care şi azi ne dă lecţii pe care, cu superioritate, cei care ar trebui să le primească le ignoră…

Octavian URSULESCU

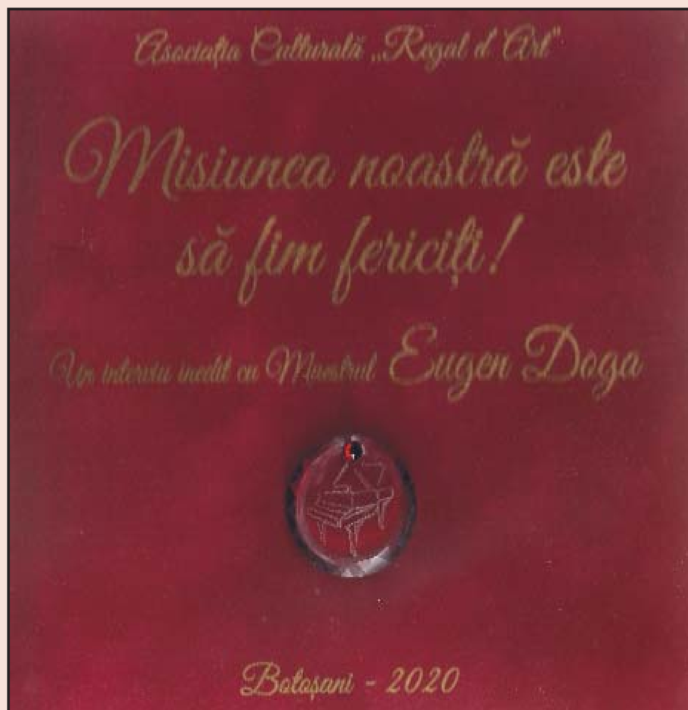
Catanzaro, cea mai numeroasă din Italia. În ce priveşte ideea "diversităţii" (foarte dragă Occidentului), căreia i-a fost consacrată, aşa cum scriam, o întreagă ediţie, Grazia Di Michele a revenit la festival după 22 de ani de la istoricul duet cu Rossana Casale în piesa "Gli amori diversi". Dar, fireşte, sub lumina reflectoarelor au apărut în principal nume din perimetrul muzicii, indiferent de genul abordat: Saint Motel, din California, cu hit-ul "Cold Cold Man", Giovanni Allevi, cu extrase din cuprinsul albumului "Love", Premiata Forneria Marconi, Elena Sofia Ricci sau DJ-ul francez The Avener. De un meritat succes s-a bucurat un alt invitat de onoare, Ed Sheeran, cu apariţia sa atât de modestă şi de comună, foarte popular în Italia în urma unui duet cu Andrea Bocelli; el a încântat cu cântecele "Sing" sau "Thinking Out Loud".

Chiara

"Misiunea noastră este să fim fericiți!"

Acesta este titlul unei superbe apariții editoriale, din seria celor cu care ne-a obișnuit doamna Lili Bobu sub egida Asociației culturale "Regal d'Art" din Botoșani – ca de obicei o adevărată ediție princeps, legată în pluș vișiniu și pe prima copertă cu o nestemată de preț, un cristal Swarovski însoțit de un rubin, cristal pe care este scrijelit cu mare artă pianul la care compozitorul a elaborat celebrele sale valsuri. Pentru că de această dată este vorba de un amplu interviu inedit cu maestrul Eugen Doga, din creația căruia, fiindcă tot am amintit de valsuri, este inclusă partitura lucrării pe care președintele american Ronald Reagan o aprecia drept "cel mai frumos vals al secolului XX", "Gingașa și tandra mea fiară". Această ediție bibliofilă, apărută în colecția "Regal de înțelepciune", este deschisă de un minunat text aparținând academicianului Nicolae Dabija: "Dacă ar fi ascultat muzica Maestrului Eugen Doga, Creatorul ar fi deschis Sfânta Scriptură astfel: "La început a fost Muzica... și nu cuvântul". Arta domniei sale – riposta dată zeilor".

Parafrazând deloc întâmplător numele asociației culturale pe care o conduce autoarea volumului (și al tuturor celorlalte cărți de referință în același format), Lili Bobu, dialogul este un adevărat regal – spumos, incitant, cu permanente racorduri la marea cultură, dar mai ales cu o profesiune tulburătoare de credință din partea muzicianului care a depășit cu eleganță și energie creatoare granița celor 80 de ani: "Societatea noastră, din păcate, este poluată de o muzică mediocră, nemelodioasă. Eu sunt un romantic, îmi place romantismul, îl caut. Acum romantismul a dispărut și din acest motiv nu mai scriu muzică pentru filme. Astăzi, filmul promovează vulgaritatea, violența, crima... iar eu caut romantismul, acea muzică menită să te înnobileze, să curețe oamenii de toate elementele negative care îi împovărează, îi subjugă, ca o sinucidere latentă. Sper totuși că filmul romantic va renaște. Va veni și pentru mine". Eugen Doga, după cum se știe, a semnat muzica la peste o sută de filme, cele mai cunoscute la noi fiind "Dulcea și tandra mea fiară", "Șatra", "Anna Pavlova", "Lăutarii", "Maria-Mirabela", din acest motiv fiind evocați cu nostalgie colaboratorii săi dispăruți – Ion Loteanu, Ion Popescu-Gopo, Grigore Vieru. Chestionat în legătură cu inspirația, atît de contradictoriu caracterizată de diferiți artiști, eroul cărții este la fel de tranșant: "Inspirația este o scânteie... dar omul este resursa tuturor actelor creatoare, capabil să transforme scânteia într-o operă de artă durabilă. Muzica nu vine din deșerturi, pentru ea trebuie găsit un sol prielnic, o platformă potrivită. Inspirația e o energie acumulată, rezultatul unei munci reușite. Nu înțeleg creația prin chinuri, cred în creația care-mi aduce plăcere și fericire. Dacă eu sunt nefericit când compun, auditoriul va fi și el nefericit când ascultă. Când creezi este ca și cum ai merge în necuprins și nu te poți opri. Sunt convins că talentul e de la Dumnezeu". În cuprinsul celor 130 de pagini aflăm o sumedenie de lucruri neștiute despre Eugen Doga, cum ar fi că a publicat volumul "Bijuterii nemuzicale sau spirala virtuală a timpului", două cărți... pentru copii și că definitivează în prezent un amplu volum ilustrat de peste 400 de pagini, al cărui titlu provizoriu este "Meditații sau sclipiri pe marginea autografelor memoriei mele". Cartea-bijuterie pe care o recenzăm în rândurile de față se citește pe nerăsuflate datorită abordării calde, familiare (Lili Bobu îl cunoaște foarte bine pe artist, a organizat câteva evenimente în cinstea lui), fiind ocolit deliberat stilul academic, prețios. Așa încât Eugen Doga răspunde cu plăcere provocării de a vorbi despre Chișinău (al cărui imn, intitulat "Orașul meu alb", îi aparține), despre concertele omagiale prin care a fost sărbătorit la împlinirea a 80 de ani, despre satul natal, Mocra, unde n-a ajuns încă să cânte, dar speră s-o facă într-o bună zi, măcar în aer liber, sat în care a fost crescut cu dragoste de mama sa (al cărei

chip îl descoperim într-un frumos portret), despre călătoriile în întreaga lume, dar mai ales despre adorația pe care i-o poartă lui Mihai Eminescu. De altfel compozitorul mărturisește că suprema fericire a resimțit-o pe parcursul elaborării baletului "Luceafărul", pe care-l schițase încă din 1971, dar l-a putut definitiva doar peste un deceniu, în clipa când Emil Loteanu i-a încredințat libretul. Mai sunt evocate "Dialogurile dragostei" mistuitoare dintre Eminescu și Veronica Micle, pe baza cărora au avut loc în urmă cu trei ani două concerte memorabile la Iași și Botoșani, înafara compozitorului urcând atunci pe scenă soprana Alexandra Coman, tenorul Sorin Lupu, acordeonistul Vitalie Advahov, orchestra simfonică "Regal d Art" dirijată de Marius Hristescu. Aceste "Dialoguri ale dragostei", cu poezii ale celor doi transformate în arii și romanțe fascinante, fac obiectul celor două volume omonime, incluzând și partiturile respective, lansate la Chișinău. De altfel, acest concept de concert, cu alți protagoniști, a fost oferit publicului și telespectatorilor TVR și pe scena Festivalului național al romanței "Crizantema de aur" de la Târgoviște, la invitația directoarei artistice Alina Mavrodin Vasiliu.

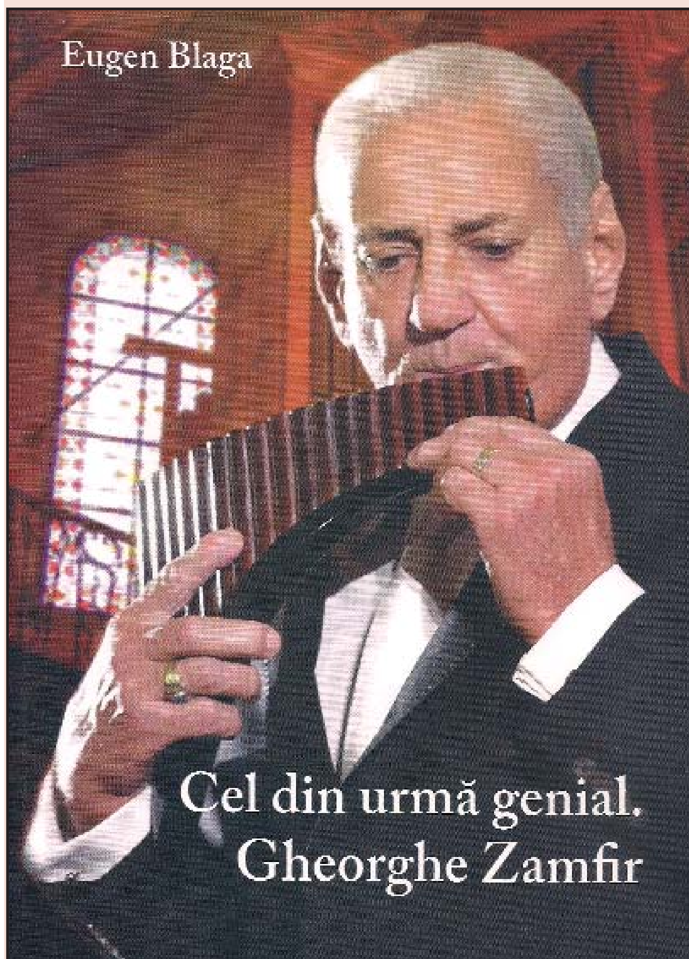
Ar mai fi multe de scris, dar nu are rost să povestim aici o carte care este ea însăși o poveste pasionantă despre viața unui mare artist, cu reflecții pe marginea muzicii, a onoarei, a nobleței, a destinului, a iubirii, a decenței și a respectului față de public. Și cum orice basm este însoțit în mintea noastră de imagini fantastice, dialogurile dintre Eugen Doga și Lili Bobu sunt ilustrate de excepționale

lucrări de artă plastică semnate de Mihai Cătrună, Ion Daghi, Doru Cristian Deliu, Ion Sulea Gorj şi Paul Surugiu-Fuego, acesta din urmă, colaborator muzical tradițional al maestrului, cu o sugestivă pictură a casei părinteşti de la Mocra.

Octavian URSULESCU

Eugen Blaga: "Cel din urmă genial. Gheorghe Zamfir"

Muzician (este un excelent pianist), prof. univ. dr. Eugen Blaga este Profesor Emerit al Universității Bucureşti şi revine prin acest cuprinzător volum de 275 de pagini (editura Europrint, Oradea – redactor de carte prof.

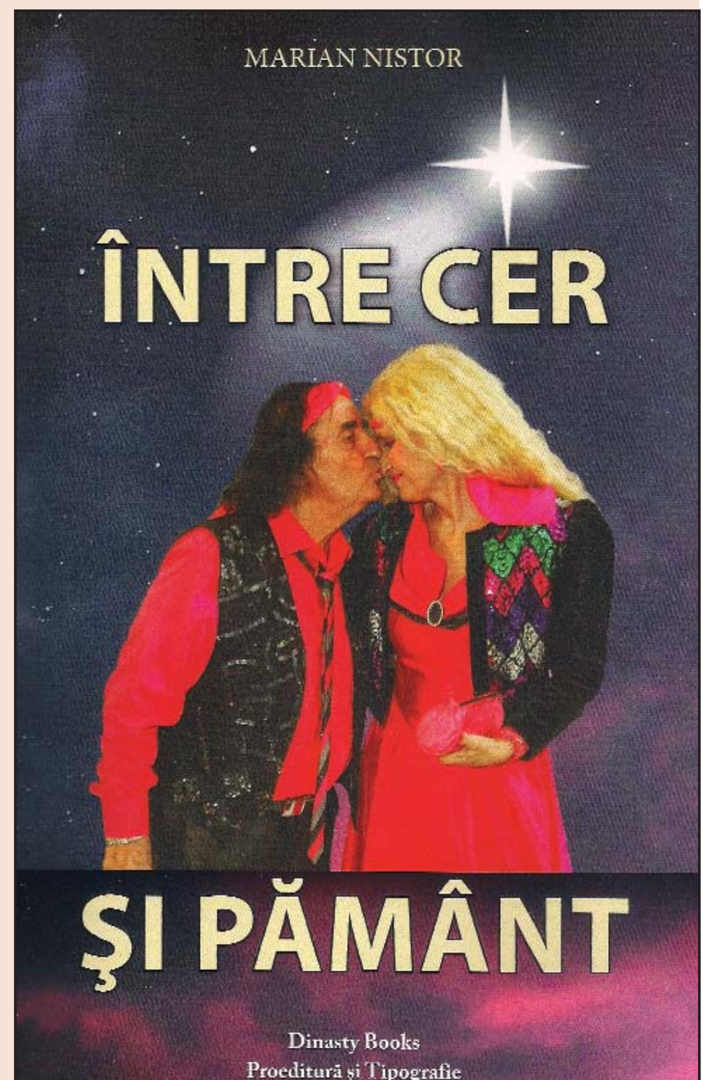
Cornelia Blaga) asupra personalității lui Gheorghe Zamfir, care îl fascinează. De această dată însă avem de-a face nu doar cu binecunoscutele eseuri care i-au adus notorietatea, ci cu o completă biografie artistică a muzicianului, cu referiri ample la studii, discografie, distincții, colaborări, turnee, activitatea literară şi de artist plastic, cariera didactică, filmografie. Câteva din capitole sunt edificatoare: "De ce această carte?", "Complexitatea omului Zamfir", "Zamfir şi "artiştii săi"", "Lumini şi umbre", "Singurătate şi suferință", "Gheorghe Zamfir, inovator în construcția naiului", "Binecuvântare şi blestem", "Barocul la Gheorghe Zamfir". Sunt creionate întâlniri memorabile ale artistului (cu Sergiu Celibidache, Salvador Dali), precum şi aprecieri din partea unor personalități – Mariana Nicolesco, Radu Varia, Nicolae Licareț, George Angelescu Monteoru, Adrian Leonard Mociulschi, Andrei Sorel, Prințul Paul de România, Grigore Leşe, Adrian Păunescu, Paula Iacob, ş.a.

Un capitol aparte, foarte interesant, este cel intitulat "Mărturisitori-Mărturisiri", cu amintiri şi referiri aparte semnate de Acad. prof. univ. dr. Ilie Bădescu, prof. univ. dr. Doru Buzducea, prof. Cornelia Blaga, Octavian Andronic, dr. Raluca-Andreea Georgescu, Lucian Avramescu, Octavian Ursulescu. Cartea se parcurge cu sufletul la gură, autorul are "pană" alertă, sunt abordate multe subiecte pasionante, necunoscute legate de biografia protagonistului şi de satul românesc, pe care-l iubeşte atât de mult. Într-o întâlnire din acest an, acasă la Marian Nistor, fostul său coleg de la Liceul de muzică din Bucureşti, despre care revista noastră a relatat, Gheorghe Zamfir povestea cu obidă că festivalul internațional ce-i purta numele, de la Găeşti, jud. Dâmbovița, n-a mai avut loc datorită lipsei de sprijin financiar, dar că este fericit pentru clasele de nai de la Conservatoare din China, Japonia, Peru. Această carte, pentru care Eugen Blaga se cuvine felicitat, este semnată de un scriitor patriot care prețuieşte acele valori cu care poporul român trebuie să se mândrească, iar ele, implicit, să fie respectate şi promovate.

Marius GHERMAN

Marian Nistor: " Între Cer şi Pământ"

Scriam la un moment dat că unii au ştiut să profite de izolarea impusă de pandemie, canalizându-şi energiile creatoare fără a se plânge, ca alții, de lipsa de activitate.

Sigur, sunt numeroşi aceştia şi avem toată stima pentru ei, pentru că întotdeauna trebuie să extragi binele chiar şi din rău. În rândurile de faţă ne vom referi însă doar la cazul lui Marian Nistor, având în faţă al doilea volum de poezie al cunoscutului muzician, tipărit (la Dinasty Books) la mai puţin de un an de la precedentul, cu colaborarea aceluiaşi prieten de nădejde Ştefan Chiriacescu. Volumul include grupajele "Anotimpurile", "Lunile anului", "În vremuri de război 2020" (evident, este vorba de cumplita perioadă a pandemiei), "Poezii hazlii şi epigrame", nu mai puţin de nouă poeme reluând frumosul titlu al cărţii. Poeziile sunt datate, aşa încât putem urmări evoluţia lui Marian Nistor inclusiv în plan muzical, pentru că parte din ele au fost scrise după concertele de uriaş succes din ţară şi de peste hotare. Una din ele ascunde un amar adevăr şi se cheamă "Îmi este dor de vremea când o duceam rău", mai ales că nota generală a versurilor este una gravă, cu introspecţii pe marginea scurgerii implacabile a timpului, după experienţa a 55 de ani de carieră artistică, cu amintiri nostalgice, uneori tulburătoare. Liderul formaţiei Savoy este un romantic incurabil, păstrând în suflet fiecare moment special. Emoţionant este omagiul adus "Prietenului plecat", regretatul instrumentist de jazz Alin Constanţiu, nelipsit de la înregistrări şi din concertele Savoy. Dar, dincolo de toate, nu întâmplător pe ambele coperţi ale cărţii apar fotografii ale soţilor Nistor, pentru că avem de-a face cu un adevărat imn adus de muzician iubirii pentru soţia sa, interpreta Dorina Paraschiv Nistor. Implicarea benefică a acesteia, în chip de muză, în inspiraţia artistică a lui Marian este evidentă, mărturie stând aceste două volume de versuri, cât şi cele patru discuri lansate doar anul trecut la casa de discuri Eurostar.

De altfel, probabil multe din aceste reuşite poezii vor sta la baza viitoarelor şlagăre Savoy, nu mai puţin de 130 de noi cântece fiind elaborate în pandemie! Producătorul Paul Stîngă de la casa de discuri Eurostar are de unde alege, prezentul volum fiind însoţit de un CD (cu o fotografie a compozitorului în chip de cavaler, călare pe un superb armăsar) conţinând 19 melodii, între care câteva noi, alături de binecunoscutele "Noapte de mai", "Biblia şi puşca", "Frunza mea albastră", "Domnişoară". Aşa încât la toamnă, după intensa activitate muzical-poetică din "refugiul-laborator" de la Zamora (Buşteni), departe de canicula Bucureştilor, să ne aşteptăm la câteva noi discuri şi, mai şti, la un nou volum de versuri!

Dorin MANEA

Zece ani fără Mădălina

Pe 14 iulie 2010 agenţiile de presă transmiteau o veste cutremurătoare: vedeta muzicii uşoare româneşti Mădălina Manole îşi pusese capăt zilelor chiar de ziua sa! Lumea muzicii uşoare a fost pe drept cuvânt zguduită, mai ales că nimeni nu-şi putea explica gestul fatal – mulţi nu-l pot înţelege nici astăzi. Pentru că aparenţele nu conduceau nicidecum la un asemenea gest: interpreta părea fericită, era căsătorită, se mutase în casă nouă şi mai ales îşi îndeplinise visul de a deveni mamă. Dar cine poate sonda străfundul sufletului uman, cine poate şti ce se ascundea în inima ei? Depresia adâncă, afirmă somităţi medicale, este de necontrolat sau de tratat, dovadă atâtea sinucideri ale unor persoane celebre. Unii afirmă că era marcată de scăderea popularităţii, epoca marilor şlagăre semnate Şerban Georgescu fiind departe, alegând să părăsească această lume, simbolic, chiar de ziua ei. A lăsat în urmă nu doar misterul acestui gest aparent de neînţeles, dar şi o familie îndurerată, părinţii, un frate, soţul, fiul, chiar dacă familia din Ploieşti a artistei nu a făcut pace nici astăzi cu fostul ginere... Dar nu numai prietenii apropiaţi şi cei din familie o regretă şi nu acceptă nici azi gândul despărţirii, ci şi întreaga lume a muzicii uşoare, colegii, impresarii, organizatorii de spectacole, compozitorii, textierii. Anul trecut, de pildă, înaintea spectacolului memorial pe care l-a organizat la Sala Palatului, impresarul Stoian Anghel a iniţiat un pelerinaj la cimitirul Bolovanul din Ploieşti, la mormântul Mădălinei. Iar concertul, desfăşurat în faţa unei săli arhipline, a fost cu adevărat magistral, toţi colegii amintindu-ne cel puţin un şlagăr din repertoriul regretatei artiste, în acompaniamentul orchestrei dirijate de compozitorul Viorel Gavrilă. Am publicat atunci o cronică a concertului, nu revenim, dar reamintim că din program a absentat, din cauza sănătăţii, tocmai cel care pusese atâta suflet, contribuind cu filmări şi fotografii din colecţia personală, Daniel Gheorghe. Fostul director al Festivalului internaţional "Dan Spătaru" de la Medgidia a fost cel mai apropiat prieten al solistei, a venerat-o, păstrându-i şi astăzi o vie amintire, nelăsând să se aştearnă colbul uitării peste viaţa şi cariera "fetei cu părul de foc". Astfel, nu putem uita acel minunat "flashmob", mini-concert ad-hoc, din incinta aeroportului "Henri Coandă" de la Otopeni, unde Mădălina a lucrat înainte de a deveni celebră. Atunci, pe 29 iunie 2017, de Sfinţii Petru şi Pavel, au răspuns invitaţiei lui Daniel Gheorghe zeci de artişti cunoscuţi, care au reamintit cele mai cunoscute refrene ale interpretei. În fiecare an, în luna iulie, Daniel, care speră ca într-o bună zi festivalul "Dan Spătaru" să fie reluat la Medgidia (singura speranţă fiind să vină alt primar, cel actual fiind cel care a desfiinţat tradiţionala manifestare, singura cu ecou naţional şi internaţional pentru

Alături de Daniel Gheorghe

micul oraş!), trăieşte cele mai dureroase zile. Vine la mormântul Mădălinei cu flori şi un tablou, dar mai ales îi trimite o scrisoare emoţionantă. Cea de anul acesta se intitulează "Povestea celor 10 ani..." şi retrasează durerea profundă a unui om a cărui apropiere de muzică s-a datorat artistei: "Alături de tine am descoperit muzica şi m-am reinventat. Am cules note din piesele tale, transformând fiecare sunet, cu migală, în momente memorabile. Ai compus o piesă în care ţi-ai deschis sufletul, dar n-ai fost înţeleasă: "Suflet gol/ în zbor căzut/ orbită de iubire/ credeai că ai totul şi ai pierdut!". De aici, de pe Pământ, voi trimite "scrisori imaginare" ştiind că "acolo" există cineva care nu va rămâne nepăsător şi cu tăinuită grijă îmi voi ascunde "marea de lacrimi"...". Mai rar o asemenea devoţiune peste timp şi iată că versurile citate de Daniel Gheorghe ascund, poate, secretul "fetei dragi" frumoase, "orbite de iubire", dar care de fapt avea "sufletul gol"...

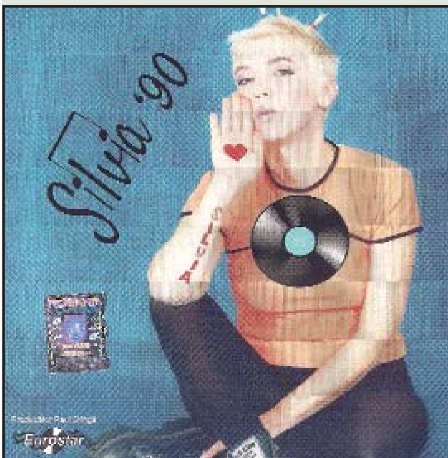
De dorit ar fi ca membrii celor două familii să renunţe la un război care nu duce nicăieri, să facă pace şi să organizeze împreună la Ploieşti un festival "Mădălina Manole", mai ales că există cel mai bun director de festival.

Mihai CHIHER

La "Cerbul de aur", împreună cu Thérèse Steinmetz (Olanda)

Silvia Dumitrescu-Ochescu: „Silvia 90"

La spectacolul de la Sala Palatului prin care şi-a aniversat 35 de ani de carieră muzicală, cunoscuta interpretă a lansat şi două albume

editate de casa de discuri Eurostar şi incluzând piesele ei ceva mai vechi. Aici sunt reunite 18 titluri lansate în anii 90, între care "Te condamn, iubite!", "Catrina", "Sperând pe mai târziu", "Şi mama-mi spune", "Ăsta-i felul meu", "Opoziţie", "Lumea mea". Compozitorii sunt din toate generaţiile, de la George Grigoriu, Marius Ţeicu, Marcel Dragomir, Virgil Popescu la Cătălin Tîrcolea, Doru Căplescu, Marius Dumitrescu, Mihai Grigoriu, Bogdan Cristinoiu, Florin Ochescu. Recomandările din booklet aparţin lui Virgil Popescu, Cătălin Tîrcolea, Florin Ochescu, Aurorei Andronache şi Oliviei Sima. Un album "după chipul şi asemănarea" protagonistei – modern, incitant, plin de vervă şi de energie.

„Refrene de aur" - vol. 2

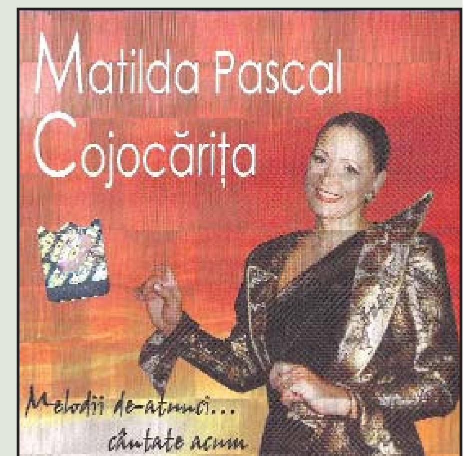
Este al doilea album editat de casa de discuri Eurostar din colecţia şlagărelor compuse de Marius Ţeicu pe versurile lui Eugen Rotaru. Ca de obicei, o apariţie îngrijită, cu grafică atractivă, booklet documentat, cu text

de prezentare şi fotografii inedite. Avem aici 20 de hit-uri "marca Ţeicu", transformate în autentice "Refrene de aur", cum inspirat glăsuieşte titlul discului, de interpretările superlative ale unor solişti cum ar fi Aurelian Andreescu, Angela Similea, Corina Chiriac, Mirabela Dauer, Monica Anghel, Loredana Groza, Oana Sîrbu, Adrian Daminescu şi... Marius Ţeicu, aşadar "toată floarea cea vestită" a vocilor de excepţie ale genului.

Matilda Pascal Cojocăriţa: „Melodii de-atunci... cântate acum"

La una din ediţiile recente ale Festivalului naţional al romanţei "Crizantema de aur" de la Târgovişte, artista a lansat acest album pe baza căruia şi-a construit şi recitalul de la ediţia respectivă. Foarte interesantă această alăturare de cântece vechi de muzică uşoară, de petrecere, romanţe, tangouri celebre (reunite într-un colaj), toate puse sub semnul respectului faţă de moştenirea muzicală a trecutului. Cu înzestrările sale muzicala remarcabile, Matilda Pascal Cojocăriţa

abordează cu siguranţă toate genurile muzicale, avându-l alături pe soţul ei,

dirijorul şi violonistul Ştefan Cigu, semnatar al aranjamentelor muzicale. Reţin atenţia compoziţii de Gherase Dendrino ("Numai tu ai fost iubirea mea"), Nicolae Kirculescu ("Să nu-ţi spui dorul nimănui"), Richard Stein ("În cârciumioara unde cântă un cobzar").

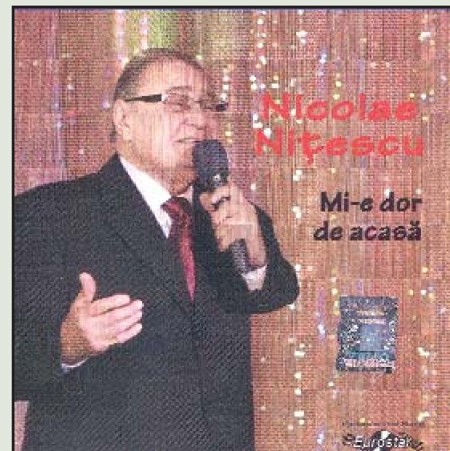
Larry Freddy: „Serenada mea"

Aşa cum am mai scris, casa de discuri Eurostar dă o şansă de afirmare, prin apariţia pe CD şi includerea în catalog alături de celebrităţile genului, şi interpreţilor mai puţin cunoscuţi marelui public. Recomandat cu căldură de Silvia Dumitrescu în booklet, solistul Larry Freddy ne propune un album evidenţiind diversitate stilistică, deşi este evident faptul că el este un nostalgic, preţuind înainte de toate bijuteriile muzicii uşoare de altădată. Este vorba atât de cea românească, cât şi de cea străină, în special şansonetă franceză. Din prima categorie fac parte colajul de muzică veche, din repertoriul naţional de aur, cât şi celebrele "Iubesc femeia" (Ionel Fernic) şi "Când felinarele se-aprind" (Petre Andreescu). Sunt prezente şi creaţii de Marius Micu, Stelian Coman, Mircea Zanian, plus acele şansonete şi colajul franţuzesc ce completează fericit atmosfera muzicală dominată de parfumul unei epoci uitate...

Nicolae Niţescu: „Mi-e dor de acasă"

Dacă ar fi trăit în SUA, Nicolae Niţescu ar fi fost numit "crooner". Noi nu avem un termen specific pentru marile voci ale muzicii uşoare tradiţionale, dintre care el a cam fost ultimul... Discul de faţă, editat de casa de discuri Eurostar, înmănunchează 15 melodii cu adevărat nemuritoare, "evergreen"-uri ale muzicii noastre uşoare, aşa încât nu este de mirare că s-a bucurat de un imens succes la prezentarea sa la festivalul naţional al romanţei "Crizantema de aur" de la Târgovişte. Ion Vasilescu, Gherase Dendrino, Elly Roman, Henry

Mălineanu, Vasile Veselovschi, Gelu Solomonescu sunt compozitorii unor şlagăre fără vârstă, care ne încântă auzul doar la rostirea titlurilor: "Primul nostru tango", "Cele mai frumoase fete", "Hai acasă, puişor", "Ce cauţi tu în viaţa mea", "Astăzi e ziua ta", "Fetiţele din Bucureşti", "Ce să fac dacă-mi placi", "Poate cânţi şi tu o melodie", plus alte două la care nu sunt menţionaţi autorii, între care celebra "Iubesc femeia" de Ionel Fernic. Un album-bijuterie, demn de a fi aşezat la loc de cinste în sipetul ce adăposteşte tezaurul muzicii noastre uşoare...

Mihai Ciobanu: „Cinstesc lumea că mi-i dragă"

Cel mai recent album al binecunoscutului interpret-autor (muzică şi versuri deopotrivă, la multe din melodii) din Republica Moldova respiră un aer proaspăt, de bună dispoziţie şi antren, aşa cum sunt toate darurile muzicale basarabene. Mihai Ciobanu are propria marcă înregistrată, "Cântece de acasă" (pentru că, nu-i aşa... „Casa părintească nu se vinde"!), ce se regăseşte şi pe acest reuşit CD editat de casa de discuri Eurostar. Între colaboratori regăsim nume apreciate îndeosebi la capitolul versuri: Grigore Vieru, Vasile Romanciuc, Gheorghe Urschi. Acompaniamentul este asigurat de foarte valoroasa orchestră municipală (a Primăriei din Chişinău) condusă de reputaţii muzicieni, fraţii Vasile şi Vitalie Advahov. Mixaj: Alstudio (**Lelia PRUNDU**)

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef: Mihai COSMA
Redactori: Octavian URSULESCU
Norela-Liviana COSTEA
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Corespondenţi naţionali:
Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU, Alex VASILIU, Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Loredana BALTAZAR, Carmen CÂRNECI-CAVASSI, Lavinia COMAN, Luminiţa CONSTANTINESCU, Oana GEORGESCU, Doru IONESCU, David LAPADAT, Ozana KALMUSKI ZAREA, Florian LUNGU, Carmen MANEA, Alexandru PĂTRAŞCU, Diana ROTARU, Mădălin Alexandru STĂNESCU, Lena VIERU CONTA

www.ucmr.org.ro
http://biblioteca-digitala.ro/?pub=289-actualitatea-muzicala-uniunea-compozitorilor-si-muzicologilor-din-romania

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x